

Lijst van afkortingen bij Woordeboek van 't Barghs

Voor informatie over de gehanteerde spelling volgens het Woordenboek van de Achterhoekse en Liemerse Dialecten (WALD) zie: <https://www.heemkundekringbergh.nl/werkgroepen/dialect/wald-spelling/>

Aanduidingen van woordsoort worden in geval van mogelijke verwarring met volgende afkortingen aangegeven:

bn	bijvoeglijk naamwoord
bw	bijwoord
mv	meervoud
pv	persoonlijk voornaamwoord
vk	verkleinwoord
vn	voornaamwoord
vw	voegwoord
vz	voorzetsel
ww	werkwoord
zn	zelfstandig naamwoord

apostrof (')	klemtoon-teken (de volgende lettergreep wordt beklemtoond)
dubbele punt (:)	verlengingsteken (de klinker ervoor wordt langer uitgesproken dan in het standaard-Nederlands, vergelijkbaar het het Duits)
fig.	figuurlijk
haakjes ()	de letter tussen haakjes wordt niet uitgesproken
lett.	letterlijk
streepje (-)	de betreffende kanken worden los van elkaar uitgesproken
zgn.	zogenaamd/zo genoemd

aalt	gier 1) "Aalt vare" - gier uitrijden
aalte	gieren (vloeibare mest op het land brengen) 1) "Wat stink 't toch? Jao, gund bun ze an 't aalte"
aaltkar	gierkar
aaltkelder	gierkelder (ondergronds reservoir voor gier en faecaliën)
aaltput	gierput (kleiner dan "aaltkelder")
aaltschep, aaltschepper	gierschep (emmer aan lange steel om gier uit "aaltput" of "aaltkelder" in "aaltton" te scheppen) 1) "Wat heb gi-j door dan 'n aaltschepper in de mond?" - grote pijp. Zie: daghuurder
aaltton	gierton
aanbelange	betreffen 1) "Wat dat aanbelangk lus ik d'r nog wel één"
aanbiejing	aanbieding 1) "Hi-j het 'n aanbiejing gekrege, um in Emmerik te gaon warke."
aanbrenge	aangeven, aangifte doen (juridisch) 1) "Den vie:ze falderabbes het dat aangebrach". Zie: aangaeve
aangaeve	opscheppen, aangeven, opgeven 1) "Wat könt gi-j toch aangaeve, doe grootmoel" 2) "Hi-j het dat streupe aangegeve" Zie: aanbrenge 3) " 't Geet nie:t. Ik gaef 't d'r aan"
aangaever	opschepper 1) "Wat bunt gi-j toch 'n aangaever"
aangaon	aangaan, langsgaan, aanpakken 1) "Lao'we 's 'n keertje bi-j Jan en Trui aangaon" 2) "Wat dat aangeet, he'j geliek" 3) "Hoe mo'k dat toch aangaon?" 4) "Now gao'j d'r aan!" - sterven 5) "Wi-j gaon d'r aan (met de biel)" - aan het werk gaan. Zie: aan
aanhale	aanhalen, bijbenen, strelen 1) "D'r is gin aanhalen aan met zo'n hok vol blage" - niet kunnen bijbenen 2) "De voes aanhale" - hard slaan
aanheuge	ophogen 1) "Gi-j mot in de hof de kante 'n bietje aanheuge"
aankere	aanvegen 1) "Zi-j dut elke waek de vloer aankere". Zie: kere
aanknipse	inschakelen (licht) 1) "Toe, knips de lamp 's efkes aan" - Zie: uutknipsen
aankomme	aankomen, langskomen 1) "Door magge kleine blage nie:t aankomme" 2) "Ik bun disse maond vief pond aangekomme" 3) "Dan mo'j 's 'n keer aankomme" - Zie: naeve
aankönne	aankunnen 1) "Kom maor op menneke. Ik kan ow bes aan" - Zie: aanwaoge 2) "Ik kan 't wark nie:t meer aan" - Zie afkönne 3) "Op den keerl kö'j gin zak op aan". 4) "Van 't weer kö'j niks van op aan"
aanlange	aangeven, aanreiken 1) "Lank mien dat ding 's efkes aan". Zie: lange(n)
aanlie:ve	wennen (plezier krijgen in) 1) "A'j dat duk doe:t, lie:ft 't wel aan".
aanlope	aanlopen, duren 1) " 't Kan nog wel 'n jeurke aanlope" - een jaartje duren 2) "Hi-j liep van gif rood aan" - van kwaadheid rood aanlopen 3) "Zi-j was van keld knats blauw aangelope" - van de kou blauw aanlopen
aanmake	aanmaken, opschieten, vastmaken 1) "Zi-j mie:k de kachel aan" 2) "Toe, maak dat ding door 's efkes aan" 3) "Kom, maak now toch 's 'n bietje aan" - Zie: veuraan 4) "A'j met suker aangemaak bun, kom'ie d'r nie:t meer af" - met suikerziekte opgescheept zijn

aalt	gier
aannaeme, aannemme [ww]	aannemen
	1) "Nem toch 's iets aan van 'n ander! Waes toch niet zo eigewies!"
aannaeme, aannemme [zn]	Communie (initiatiesacramenten in R.K. Kerk: 1. ontvangen van de Eerste Heilige Communie voor kinderen tussen 7 en 9 jaar oud; 2. hernieuwing van de doopbeloften voor kinderen rond 12 jaar oud, meestal gecombineerd met de toediening van het sacrament van het vormsel)
aannaemespak / aannemmespak	kostuum (op de feestdag van de Eerste Heilige Communie)
aanraoje	raden
	1) "Bi-j 't uutraoje moes ik aanraoje" - als eerste raden (gezelschapsspel) Zie: uutraoje
aanslaon	aanslaan
	1) "Waeges de keld wil de auto nie:t aanslaon" - starten
	2) "Hi-j was zo giftig, dat'e begon aan te slaon" - stotteren
	3) "De hond sloeg aan" - blaffen
aanspitse	aanpunten, een punt maken aan
	1) " 'n Potlood aanspitse"
	2) "Den keerl köj 'n pos op de kop aanspitse" - omschrijving van een taaie, niet kleinzerige kerel
aanstaeke	aansteken
	1) "De lamp aanstaeke"
	2) "Hi-j het mien aangestaoke met griep"
	3) "Met iemand de gek aanstaeke" - iemand voor de gek houden
	4) "De ene sigret met de andere aanstaeke" - erg veel roken
aanstreng, zich	inspannen, zich
	1) "Keerl, wat streng'ie ow toch weer aan"
aantoerke, zich	uitdossen, zich
	1) "Wat he'j ow now dan weer aangetoerk?"
aantrekke	aantrekken
	1) "De voes aantrekke" - hard slaan
aantrouwe	aantrouwen
	1) "Aangetrouwd is aangedrette" - uitdrukking: familiebanden door aantrouwen zijn niet zo sterk
aanvange	beginnen, aanrichten
	1) "Wat he'k toch van ow geheurd? Wat he'j toch aangevange?"
aanwaoge	aandurven
	1) "Ik waog ow bes aan". Zie: aankönne
aanzegge	aanzeggen
	1) "Vrogger ginge ze hen aanzegge in plaats van kate rond te sture" - in de buurt en bij familie rondgaan om overlijden, geboorte of huwelijk te melden
aad	aard, wijze, manier
	1) "Dat mo'j doe:n op 'n aard as ik dat doe:t" - net zo als
	2) "Hi-j is helemaol uut den aard geslage" - buitenbeentje
ab'zijd	buitenspel (voetbal)
	1) "Kie:k uut, gi-j staot abzijd"
ach(t)	acht
	1) "De dokter het gezeid da'k mien goe:d in ach mot nemme" - goed voor jezelf zorgen
achterstaon	achterblijven, ondersteunen
	1) "Ik wil nie:t achterstaon, dorum doe'k ook met" - de laatste zijn, achterblijven
	2) "Ik staot ow van achtere" - iemand steunen.
achteraover	achterover
	1) "Wie het dat geld achteraover gedruk?" Zie: achteraovertrekke
achteraovertrekke	achterhouden, ontvreemden
	1) "Wie het dat geld achteraover getrokke?" Zie: achteraover
achter'heerzitte	achteraanzitten
	1) "Dat geld he'k al waeke achterheer gezaete"
achterhen	achterheen, achter vandaan
	1) "Door kwam de moes achter de kas hen kroepe"
achterveur	billenkoek
	1) "A'k klachte aover ow heur, krie:'j achterveur" - een pak slaag krijgen
achterwats, achter'wats	achterstevoren, achterwaarts, tegendraads
	1) "Hi-j lie:p achterwats de deur uut"

aalt	gier 2) "Dat kind zit altied achterwats in de bank". 3) "Gi-j heb de trui jao achterwats aan" 4) "Doe: toch nie:t altied zo achterwats" - tegendraads
adigheid	aardigheid, plezier, genoegen 1) "Door is niks gin adigheid aan" 2) "Veur de adigheid"
aek	azijn 1) "Moe:s met aek" - boerenkool met azijn. Zie: azien
aete	eten 1) "Zie:n aete duu:t aete" - iemand zien eten wekt de eetlust op
aeve	even, daarnaast 1) "Aeve huusnummes" 2) "Ik bun de slöttel wel kwiet, maor da's nie:t zo slim, want ik heb d'r aeve nog één" - ik heb er evenwel/echter nog een.
aevenolder	leeftijdgenoot 1) "Wi-j bun aevenolders, want wi-j hemme nog bi-j mekaar in de klas gezaete"
aeverdeske	hagedis
aeve'völ	evenveel 1) "Ik gaot, want ik zit d'r hier toch maor veur aevevöl bi-j" - er voor spek en bonen bijzitten, niets in de melk te brokkele hebben
aeve'wels	evenwel, toch, desondanks 1) "Hi-j kan haos niet lope, maor aevewels voetballe". Zie: al-aeve
afdekkele	afranselen 1) "Den van Jansen zö'we vanaovend 's efkes goe:d afdekkele". Zie: afsmere
afdoe:n	afdoen, afscheren 1) "Ik wil mien de baard afdoe:n"
afdreuge	afdrogen, afranselen, verslaan 1) "Stökkum het Braomp met 10-0 afgedreug" - een zware nederlaag toebrengen (sport)
af dunne	uitdunnen 1) "Sukerru:ve afdunne" - suikerbieten uitdunnen
afgang	ontlasting 1) "Proeme aete is goe:d veur den afgang" 2) "Van armoe:d gin afgang hemme" - armoede lijden
afgelaef	afgeleefd, oud, versleten 1) "Hi-j zut d'r krek uut as 'n afgelaefde keerl"
afkie:ke	afkijken, bespioneren 1) "Komp gi-j hier de boel afkie:ke?"
afkie:ne	afkiemen (verwijderen van spruiten van aardappelen)
afkönnne	aankunnen, opgewassen zijn tegen 1) "Ik kan 't wark nie:t meer af, umdat 't te völ is en umda'k ziek bun". Zie: aankönnne
afkösterig	gebrekkig 1) "Hi-j löp niet meer bes en wudt langzaam afkösterig"
aflaeze	aflezen (plechtig van papier af voorlezen) 1) "De pastoor het de berichten van de praekstoel afgelaeze". Zie: afroe:pe
aflaot	aflaat (in R.K. kerk een soort kwijtschelding van straf voor begane zonden) 1) "Met de bedevaat naor Kaavelaar ko'j völ aflaote vedie:ne"
aflegger	aflegger (landbouwvoertuig voor afleggen van gemaaid graan bij het oogsten)
afmake	afmaken, afspreken, verwijderen 1) "Zö'we dat zo afmake? - Jao, da's afgemaak" 2) "Den hond he'we af motte laote make" 3) " 'n Hökske veur de knie:ne afmake" - in een bepaalde ruimte, b.v. schuur, een afscheiding maken voor een konijnenhok 4) "Vooruit blage, maak ow eers de schoe:n 's af veur a'j binne komp" - schoonmaken (modder e.d. verwijderen)
afnemme, afnaeme	afnemen, afpakken 1) "Meester, hi-j het mien dat boek afgenomme"
afniefele	afnemen, stiekem afhandig maken 1) "Wie het mien dat ding afgeniefeld?"
afpäöle	afpalen, afbakenen. Zie: uutpäöle

aalt	gier
afrebbele	kletsen, veel praten 1) "Zi-j rebbelt heel wat af in de buurt". Zie: rebbel, rebbele
afreupe	aftrekken, afplukken 1) "Die blage reupe de hele bos af" - onveilig maken, de boel op stelten zetten
afroe:pe	afroepen, plechtig afkondigen 1) "De pastoor het weer 'n dooie afgeroe:pe". Zie: aflaeze
afschampe	wegschieten, uitglijden 1) "Hoe kom gi-j aan den glöp?" "Dat mes is mien afgeschamp."
afschimpe	afschepen (onder valse voorwendselen iemand onverrichter zake wegsturen) 1) "Iemand aan de deur afschimpe"
afschume	afschuimen, afstropen, doorzoeken 1) "Den smiechterd lup de hele buurt af te schume" - kijken of er iets van zijn gading te vinden is of om te gluren
afslaan	afslaan 1) "Ik slao niks af as vlie:ge"
afsmere	slaan, pak slaag geven 1) "Hi-j het mien vie:s afgesmeerd". Zie: afdekkele
afsmiete	gooien, naar beneden 1) "Toe, smiet 's effe 'n paar klappe strooi af"
afsnij-er	bieraafschuimer (spatel voor het afstrijken van glazen bier)
afstri-je	tegenspreken 1) "Dat kö'gi-j mien nie:t afstri-je" - van dat idee breng je mij niet af
aftraeje	aftreden, afmeten (met stappen) 1) "Nao vier jaar mot 'n veurzitter aftraeje" 2) "Ik heb dat stuk grond afgetraoje" - (een afstand) met stappen meten
afgetrokke [bw]	moe, suf, afgetrokken (gezicht) "Wat het den keerl vandaag toch 'n afgetrokke snuut"
afvalle	afvallen, tegenvallen 1) "Ik bun in drie waek tieds twee pond afgevalle" - dunner worden 2) "Dat zal ow nog wel afvalle, menneke!" - tegenvallen
afvange	afvangen 1) "Iemand de vleuj afvange" - iem. iets afhandig maken of afleren
afvinden, zich	aanvaarden 1) "Gi-j mot ow d'r maor met afvinde dat ow man dood is"
afvoere	voeren - (vee) zoveel voer geven tot het genoeg heeft 1) "Toe, Jan, voert gi-j 't peerd 's effe af"
afvrechte	afrasteren 1) " 'n Hoek in de wei afvrechte"
afweg	zijweg, afslag 1) "Gi-j mot de tweede afweg rechts nemme"
afweie	afgrazen 1) "Jaag den koe maor in dat stuk gres, dan kan'e 't afweie"
afwinne	wensen (iemand als eerste gelukkig nieuwjaar wensen) 1) "Ik mot nog naor de bure afwinne"
afwisse	afvegen 1) "Wis den drek 's effe van de roet af" - veeg dat vuil eens even van het raam af
afzage	afzagen 1) "Den keerl moeze ze baove de kni-je afzage en van ni-je weer uut laote lope" - gekscherend gezegd over iemand die niet deugt
afzale	afranselen 1) "Wat hemme ze den door afgezaald"
afzetsbeitel	beitel voor uitgraven van boomstompen
afzetten	afzetten, bedriegen, amputeren, uitdunnen 1) "De boere bun druk met sukerru:ve an 't afzette"
a'gosie	handelswaar, negotie 1) "Hi-j ging (gong) met agosie naeve de deur"
a'gosieköfferke	negotiekoffertje
aks	bijl (groot)
al'aeve	toch, desondanks

aalt	gier 1) "Zich zat zoepe, maor al'aeve auto ri-je". Zie: aevewels
alder'bastend, alder'jokes	enorm, heel erg 1) "Dat schilderi-j vin'k alderbastend mooi" 2) " 't Is alderjokes kold vandaag"
alle'maelig	langzamerhand 1) "Allemaelig wudt 't kolder"
allemanwos	worst van vleesafval
allemaol	allemaal 1) "Hemme gillie allemaol 'n fleske drinke bi-j ow?"
al'lenig	alleen, echter 1) "Ik was door helemaol allenig" 2) " 't Is wel mooi, 't is allenig zo duur"
al'ens	hetzelfde, dezelfde. Zie: eigeste 1) "Krek al'ens" - precies hetzelfde 2) "A'j dat doe:t dan praote wi-j nie:t alléns" - ruzie krijgen. 3) "Wi-j hemme krek allénse schoe:n aan" - dezelfde
alleratie	drukke 1) "In de alleratie bun'k knats vegaete doorhen te gaon". Zie: falderatie
allereers(t)	aanvankelijk, in eerste instantie 1) "In 't allereers wis ik ga nie:t hoe dat moes"
al-ze-laeve	altijd al, zover de herinnering reikt 1) "Dat huus het door al-ze-laeve al gestaon"
amen	amen 1) "Amen, zei de köster en de kerk was uut; knap, zei de blaos en de wind was d'r uut"
amme'ziere	amuseren 1) "Ammezier ow"
amme'zuur	embouchure (stand van de lippen bij bespelen van blaasinstrument), vermogen (tot juiste toonvorming bij blaasinstrument) 1) "Ik heb gin ammezuur meer" - geen kracht meer (fig)
ampat, appat	apart 1) "Andie:vie ampat" - andijvie zonder aardappelen erdoor 2) "Ampat niks bezunders" - niets speciaals 3) "Hi-j is 'n ampatte" - vreemd, zonderling persoon
ander	ander 1) "Komp andere waek maor 's weerum" - volgende week. 2) "In die dinge zit nog verschil in, de één veur de ander" - onderling
angel	angel, kafnaald 1) "Ik had nao 't dösse 't hele hemp vol angels zitte" - vol kafnaalden (sprieten van korenaren)
aning	voorgevoel, begrip, idee 1) "Gaot maor 's weg. Gi-j heb jao gin aning van sukerru:ve uutdunne" - geen verstand hebben van
anstendig	fatsoenlijk, netjes, correct 1) "Gi-j mot ow now 's anstendig gedrage" 2) "Hi-j is 'n anstendige keerl"
aolie	olie 1) "Aolie slaon" - sap van de tabakspruim uitspugen
aoliebaes	zwarte bes 1) "Aoliebaeze vin ik lekkerder as rooie baeze"
aoliehöltje	aanmaakhoutje van dennenhout
aolienötje	pinda, olienootje, apennootje
aoliestomp	stomp van dennehout
aos	aas, aars 1) "De één in het kaartspel is de aos" 2) "Foei aos!" - luiwammes
aosem	adem 1) "Gin aosem hemme" - het benauwd hebben 2) "Toe'k 'm dat vroe:g, gaf'e gin aosem" - niet antwoorden, niet reageren
aoskuke	uilskuken 1) "Pas toch op, aoskuke!" Zie: uu:lskuke

aalt	gier
aove, aovend	oven 1) " 't Aete steet in den aove" 2) "Ik wark op den aove" - steenfabriek
aovend	avond
aover, äöver	over
aoverholde	overhouden 1) " 't Höldt niks aover" - 't past maar net, het is maar net genoeg
aover'lope	betrappen 1) "Toen hi-j met 'n strik an 't zette was, wier'e deur de boswachter aoverlope"
aover'stuur	overstuur, in de war 1) "Gi-j mot dat goeie aete nie:t aoverstuur laote gaon" - eten niet laten bederven.
apparaat	zonderling 1) "Wat bu'j toch 'n apparaat!"
appel	appel 1) "Met 'n appel naor 'n zi-j spek gooie" - iets trachten te krijgen zonder er veel tegenover te stellen
arbeid	werk, arbeid 1) "Hi-j het den arbeid nie:t uitgevonde" - hij heeft een hekel aan werken 2) "De koe het'r vól arbeid met" - moeilijke geboorte (vee)
arbeie	werken, arbeiden 1) "Vrogger ginge vól minse in Duitsland arbeie" 2) "De merrie is an 't arbeie gegaon" - baren (vee)
Arem	Arnhem
arg	erg 1) "Ik had d'r gin arg in dat gi-j door ston" 2) "Oh, gif niks, is nie arg" - maakt niet uit
arm	arm 1) "Arm as 'n pier" - arm als Job 2) "Wat an de arm hemme" - verkering hebben
armoe:d	armoede 1) " 't Is door bi-j die minse maor armoe:d troef" - voortdurende armoede
arpel	aardappel. Zie: eerpel
art	erwt 1) "As de minse vrogger naor Kaevelder (= Kevelaar) op bedevaat ginge, deie ze veur boetedoe:ning arte in de schoe:n"
as (vw)	als, dan 1) "Gi-j lie:g as bas!" - Je liegt dat het barst. 2) "Zi-j wudt now al older as eur moe:der ooit gewaes is"
assekruus	askruisje - kruisje van as dat op Aswoensdag door priester op het voorhoofd wordt gezet als teken van openbare boetedoening
avvekaot	advocaat, eierlikeur 1) "Um zich goe:d te verwere had'e twee avvekäöj bi-j zich" 2) "Zi-j bestelde zich 'n avvekäötje"
azien	azijn. Zie: aek
baai	flanel (weefsel) 1) " 'n Baaien hemp"
baeje	bidden 1) "De sterre van de hemel baeje" - vurig bidden 2) "Onze Lie:ve Heer van 't kruus af baeje" - vurig bidden
baes	bes, meid 1) "Jan is baeze plukke. Now bun ze riep." 2) "Die meid is 'n hele baes" - uit de kluiten gewassen meisje
baetere [mv]	welgestelden 1) "Alleen de baetere harre vrogger 'n peerd"
baetere [ww]	beteren, beter worden, ten goede veranderen 1) " 't Weer zal wel weer baeteren"
bak	wang 1) " He'j het altied 'n proem achter de bakkes" - pruimtabak in de mond
baktand	kies 1) "De tandarts het mien twee baktande getrokke"

aalt	gier
balk	balk, maag 1) "zaad op de balkes (balkens) pakke" - zaad op de uit losse balken bestaande zoldering van de deel opslaan 2) "Ik zol nog nie:t gaon schaatse, der zitte nog gin balke onder 't ies" -het ijs is nog niet dik genoeg 3) "gin boek of balk hemme" - mager zijn. Zie: blaos
balkebri-j	balkenbrij 1) "In de slachtied gif 't iedere dag balkebri-j"
balkem	zolder (boven de deel) Zie: balk 1) " 't Häöj mot van de waek op de balkem"
ballas(t)	stuiter, grote knikker
balle'jater	kabaal maken 1) "Lig nie:t zo te ballejater, gaot slaope"
bandel	hoepel (kinderspeelgoed)
bandelen	hoepelen 1) "Gao'j met bandele?"
bang	bang 1) "Toen'e mien zag, mie:k e zich bang en ging'e d'r vandeur"
baodschap	boodschap 1) "Gao'j met baodschappe doe:n?"
baog	boog 1) "Toen'e dat heurde, spoje 'n wieje baog; dat kan'k ow wel zegge" - erg kwaad worden
baojem	bodem 1) "De baojem van de pot is aangebrand"
baovegebint	bovengebinte (bouwterm: samenstel van twee gebintsbenen)
baovedeur	bovendeur (bovenste deel van grote deeldeur) 1) "Zet de baovedeur efkes los, dat de stof d'r uut kan"
barbaars	barbaars, heel erg 1) "Keerl wat 'n ding. 't Is jao barbaars!".
barg	berg, heuvel, loods, open veldschuur 1) "Zaad in de barg pakke" - zaad in loods opslaan. Zie: häöjbarg
bark	berk
barke'bessem	berkenbezem
barm	berm 1) "Hi-j is met de auto in de barm gereje"
barmotpeer	bergamotpeer (rond type peer)
bas	barst 1) "D'r zit 'n bas in de kom". 2) "Wi-j viere fees as bas" - dat het barst, d.w.z. geweldig, heel goed
basbender	deugniet 1) "Door hemme ze vier van zukke basbenders"
baste	barsten 1) "Bu:ge of baste" - buigen of barsten 2) "Ik lach mien te baste um ow" - heel erg lachen 3) "Hi-j het zich in zien auto te baste gejaag" - te pletter rijden
batere	slaan, bonken, feestvieren 1) "Met 'n hamer op de muur batere" - slaan 2) "Wat zö'we margenaovend op den brullef batere" - feestvieren
bats	schop (tuingereedschap), boem! (geluidsnabootsing) 1) "De barg zand wier met de bats in de kar geschep." 2) "Bats, door lag'e."
batteri-j	batterij, achterwerk 1) "De radio dut 't niet meer, want de batteri-j is laeg." 2) "Gaot 's veur mien hen met den dikke batteri-j."
ba'zuize	jagen 1) "Iemand weg bazuize". Zie: buize(n)
bed	bed 1) "Hi-j sting op de kop in bed van pien." - erge pijn hebben 2) " 'n Bed slaat" - slabed (tuin)
beddegaonstied	bedtijd

aalt	gier 1) "Negen uur was vrogger beddegaonstied."
beddekas	bedstee 1) "Door slaope ze nog in de beddekas."
beddepan	beddenpan (koperen pan, waarin gloeiende steenkooltjes gelegd werden om het bed voor te verwarmen)
beddeplank	beddenplank (plank aan voorkant van bedstee om het stro tegen te houden)
beddesteen, bedsteen	bedsteen (voorverwarmde steen, waarmee men het bed verwarmde)
beddetie:k	beddentijk, stof voor beddenonvertrek
be'deen	meteen 1) "Gi-j mot bedeen komme."
bedenke, zich	bedenken 1) " 'n Zittend gat bedich zich altied wat" - wie veel stilzit, heeft tijd om te fantaseren
be'des	bedeesd, schuchter, ingetogen 1) "Zie dat wief is bedes kie:ke"
bedie:ne	bedienen 1) "Ze hemme vannach de olde Jansen ook bedie:nd" - het sacrament van het H. Oliesel toedienen
bedoeling	bedoening, gedoe 1) "Wat is dat hier toch 'n rare bedoeling". Zie: bedoening
be'doe:n, zich	bevuilen, zich 1) "Ik bedeej mien van 't lache" - in de broek doen (fig)
bedoening	bedoening, gedoe 1) " 'n Rare bedoening". Zie: bedoeling
be'drette	bleek, lusteloos, sip 1) "Wat kie:k'ie bedrette, is t'r iets?" 2) "Wat he'j toch 'n bedrette kleur, bu'j ziek?"
bedrief	bedrijf 1) "Zien bedrief zuch 'n ni-je sales manager" - Zijn bedrijf zoekt een nieuwe verkoopleider.
bedriete	afzetten, belazeren 1) "Verdomme, hi-j het mien bedrette". Zie: bedrette, bezeike
bedujje	beduiden, duidelijk maken, betekenen 1) "Ik bedujjen 'm dat'e moes gaon staon" 2) "Wat bedujt dat toch allemaal?"
been	been 1) "Hi-j was zo zat, dat'e de been finaal kwiet was" - niet meer kunnen lopen 2) "De been onder andermans taofel staeke" - bij iemand in wonen 3) "De been van zich af smiete" - gaan zitten om uit te rusten 4) "Zich (veur iemand) de been uut de kont lope" - zich overdreven (voor iemand) inspannen 5) " 't Ene been niet veur 't andere könne krie:ge" - loom, moe of ziek zijn 6) "Ze hemme mien mooi bi-j de been gehad" - ze hebben me lelijk bedrogen 7) "Gi-j klaag met gezonde been" - je klaagt, terwijl je niets mankeert. (zie ook: bot) 8) "Op (of: In) de been!" - opstaan! 9) "Wat het Jan thuus deur de been gekregge, toen ze heurde wat'e uutgespoe:k had" - ervan langs krijgen.
bees	beest 1) "A'j twintig beeste heb, bu'j 'n grote boer". 2) "Ik mot de beeste nog melke" 2) "Toe vie:s bees da'j d'r gaot." - viezerik
beestekam	roskam
beflikkederi-j	afzetterij 1) "Pas maor op met die goedkope dinge dat 't gin beflikkederi-j is."
beflikkere	belazeren. Zie: besodeflikkeren
begaofheid, begaogheid	begaafdheid, begrip, handigheid 1) "Gi-j heb ook nörge gin begaogheid (begaofheid) van." 2) "Now krig ze de begaofheid, gleuf ik." - zich aanstellen
begreffenis	begraffenis
bei-je	beide 1) "Zunt gillie met ow bei-je al bi-j 't ni-je huus waeze kie:ke?"
beitel	beitel, bolbliksem 1) "Hier is 'n kolde beitel deur 't huus gekomme"

aalt	gier
bekie:ke	bekijken, doorgronden 1) "Den keerl, den is nie:t te bekie:ke."
bekonkele	bekonkelen, bekokstoven 1) "Gi-j heb de zaak vie:s bekonkeld." - stiekem, achterbaks geregeld
bekonkeleri-j	regelen (heimelijk, achterbaks) gedoe 1) "Ik vetrouw die luj veur gin cent, ze doe:n of ze ow wille helpe, maor 't is allemaol bekonkeleri-j."
be'laeze	belezen, bezweren (het genezen van mensen of dieren onder uitspreken van bepaalde formules of rijmpjes.) 1) "Den keerl kan ow belaeze, da'j weer baeter wodt."
belangriek	belangrijk 1) "De grave van Bargh hadde 'n belangrieke positie in de Nederlande."
beleidige	beledigen, krenken 1) "Vuu:l'ie ow beleidig?"
belke	balken, janken, klagend huilen 1) "Lig toch nie:t heeltied zo te belke."
bemuuje, zich	bemoeien, zich 1) "Gi-j mot ow niet met mien zake bemuuje"
bemuujenis	bemoeienis 1) "Zi-j het gin bemuujenis met de business van eur zoon"
ben	mand (gevlochten) 1) " Jan ging bi-j de boer 'n ben eerpels hale"
benaeume, zich	gedragen, zich 1) "Benaem/Benem ow!" - gedraag je. Zie: veholde
be'namend	vooral, met name 1) "Dat bun rotzakke, benamend den van Jansen."
beni-je	benieuwen 1) " 't Zal mien 's beni-je wat dat wudt." Zie: velange
benkske [vk]	bankje (vw) 1) "Op de Wal is weer 'n ni-j benkske geplaats"
berebokse	ijsberen (uit verveling heen en weer lopen) 1) "Wat bu'gi-j toch an 't berebokse!"
beschuit	beschuit 1) "Beschuitje voere" - een kind plagend in de kin knippen
be'sjested	belazerd, niet goed wijs 1) "Bu'j now hatstikke besjested um ow met den wadeloze keerl in te laote?"
besjogged	gek, mesjokke, 1) "Bu'j now knats besjogged?"
besluit	besluit 1) "De Raod van Montferland het 'n besluit äöver de rondweg genomme"
besodeflikkere	belazeren 1) "Hi-j het mien besodeflikkerd, den vie:zen hond." 2) "Bu'j now helemaol besodeflikkerd?" Zie: beflikkere
bessem	bezem 1) "As dat woor is wat gi-j vetelt, dan vraet ik 'n bessem" - ik geloof niet wat je zegt 2) "Iemand aover de bessem laote pisse" - iemand opvrolijken
besseme	bezemen, vegen 1) "Efkes de vloer besseme." 2) "Iemand de keet uut besseme." - iemand het huis uit jagen
bestaeje	besteden 1) "Woor he'j dat geld an bestaejd?" 2) " 'n Dooie ter aarde bestaeje" - (een overledene) ter aarde bestellen, begraven
bestaeke	omkopen 1) "Den ambtenaar is te bestaeke as bas."
bestelle	bestellen, opdragen 1) "Wie de muziek besteld het, mot de muzikante betale." - wie iets veroorzaakt heeft, moet de gevolgen dragen 2) "Hol de moel. Gi-j heb hier niks te bestelle." - de dienst uitmaken 3) "Wie het ow dat besteld?"
betieds	bijtijds, op tijd

aalt	gier 1) "Ik gao vanaovend betieds naor bed."
beti-je	betijen, laten begaan 1) "Och, laot 't toch beti-je, maak ow toch nie:t zo druk."
betuu:n	schaars 1) "Den aolie is segeswoordig betuu:n."
beum [mv]	bomen [mv] 1) "Alle beum hemme ze weg motte hale veur de ni-je weg"
beure	beuren, tillen, opheffen 1) "Iemand op de pot beure" - iemand voor de gek houden
bewarke	bewerken, ompraten, overhalen 1) "Ik heb mien vader lang motte bewarke veur at'e 't goe:d von."
bewie:ske	bewijsje 1) "Ik moes extra 'n bewie:ske van de dokter hemme."
bezeike	bezeiken, bedonderen, beduvelen 1) "Den vie:zen hond van 'n keerl het mien met 't geld bezeik."
bezuu:k	bezoek 1) "De burgemeester was gistere op bezuu:k in 't verzörgingstehuus"
bezwiendele	oplichten 1) "Gi-j mot de zaak hier nie:t bezwiendelen."
biel	bijl 1) "D'r aan met de biel!" - aan het werk!
bieleman	bijlman, sappeur (persoon met bijl die bij de optocht van een schutterij voorop loopt, om 'hindernissen' op te ruimen en daarvoor als beloning drank ontvangt)
bie:sebrood	biestbrood (brood toe bereid met biest)
bie:skespap	biestenpap
bie:s	biest (eerste melk van een koe na het kalven)
biete	bijten 1) "Grote hund biete zich nie:t." - hoge heren nemen elkaar altijd in bescherming 2) "Den het toch ook nog vroeg in 't zand motte biete." - jong gestorven
bietje, bitje	beetje 1) "Alle bietjes helpe." 2) "Bietje bi-j bietje" - langzaamaan
bi-jbosse	bijdragen, de zaak verder brengen, zoden aan de dijk zetten 1) "Iedere dag 'n steentje, dat bos toch niks bi-j, a'j 'n huus wilt bouwe."
bi-jekörf	bijenkorf
bi-j [zn]	bij (insect)
bi-j (vz, bw)	bij; terwijl 1) "Wie had door now bi-j gedach." 2) "Bi-j dat'e de deur dich duu:t, geet de tillefoon."
bi-jluchte	bijschijnen 1) "Toe, luch hier 's effe bi-j, ik mot dat slot losmake"
bi-jmeeske	koolmees (Parus major)
bi-jstaon	bijstaan, herinneren 1. "Door steet mien nog heel vaag iets van bi-j."
bi-jtrekke	bijtrekken, beter worden, resultaat hebben 1) "Laot die heite koffie maor efkes staon, dat trik wel bi-j." 2) "Toen'e met de voes op taofel sloeg, wier iedereen plotsklaps stil: den hadde klap trok t'r wel bi-j." - effect hebben. 3) "Verrek, den borrel trik t'r wel bi-j" - sterke borrel
bi-jvalle, zich	herinneren, te binnen schieten 1) "A'k ow zie:t, vilt mien weer bi-j da'k nog geld van ow krie:g". 2) "Alle zonde valle ow bi-j, a'j dat zie:t." - als je dat ziet, word je er naar van
bi-jzette	bijzetten (weinig kracht, geld of gezondheid hebben) 1) "Niet völ meer bi-j te zette hemme" - zwak van gezondheid zijn 2) "Hi-j duu:t wel grof, maor hi-j het nie:t völ meer bi-j te zette" - in financiële moeilijkheden zijn
billig	goedkoop 1) "Hi-j drig al jore 'n billige jas."
bindsmouw	mouw (losse mouw, gebruikt bij het binden van graan) 1) "De bindsmouwen aan hemme."

aalt	gier
binnebeer	binnenbeer (mannelijk varken waarvan één teelbal niet is afgedaald en dat na castratie toch de eigenschappen van een beer behoudt)
bis	tot 1) "Bis marge!" - tot morgen
blaag	kind 1) "Bi-j Janse hemme ze 'n hok vol blage" - veel kinderen hebben 2) "Blage zun blage, al hemme ze 'n snor as 'n bessemstel." - kinderen of jongelui niet alles aanrekenen
bladstil	windstil
blaere	huilen, loeien 1) "Dah blaag blaert de hele dag." 2) "De beeste blaere, umdah ze honger hebbe." Zie: blere
blageri-j	gedoe, gepraat (van kinderen) 1) "Kie:k maor uut, met den blageri-j krie'j niks as ongelukke."
bläöje	bloeien 1) "Kiek die bloeme 's mooi bläöje." Zie ook: blu:je
bläöje(r)d	rood hoofd 1) "Toen'k eur dat zei, kreg ze zo'n bläöjed."
blaos	blaas 1) "Gin boek of blaos hemme" - mager zijn. Zie: balk
blaoskop	dikzak 1) "Wat bu'j toch 'n domme blaoskop."
blaospie:p	blaaspijp (om vuur aan te wakkeren)
blaosslaon	blaasslaan (kinderspel, waarbij twee tegenstanders, op een balk of kloprek gezeten, moeten proberen elkaar met een varkensblaas uit het evenwicht te brengen)
blaoze	blazen 1) "Gin pier van de reuster könne blaoze", "Gin veer van de mond könne blaoze" - heel zwak zijn (door moeheid of ziekte)
blauw, blau:w	blauw 1) "Hi-j was knats blauw." - dronken 2) "Ik heb ook nog 'n blauwe maandag an 't spoor gewark" - een heel korte periode. Zie: aanlope
bleermoel	schreeuwleijkerd
bleike	bleken 1) "Vrogger ko'j op de bleik de was bleike"
bleik [zn]	bleek (veld om wasgoed te bleken) 1) "Was op de bleik legge"
blek	vuilnisblik (voorwerp om vuil van de vloer te vegen) 1) "Stöffer en blek mo'j um grei op te vaege altied bi-j de hand hemme."
blekkaes	blikaars (ontvelling aan het zitvlak) 1) "Gao dan ook nie:t op die cement-tuu:j zitte a'j las heb van blekkaes."
blen'diere	blinderen, verduisteren 1) "Zillie hemme de zaak geblendierd."
blere	huilen, loeien. Zie: blaeren 1) "Wat bu'j toch akelig an 't blere."
bleuj	verlegen 1) "Wat is dat 'n bleuj deerntje!"
bleute	maaïen (van onkruid uit de wei, nadat het vee die heeft afgegraasd) 1) "Wi-j motte neudeg aan 't bleute; now kan 't nog, want now is 't gres nog köt."
bleik	blei (brasemachtige witvis) 1) "Ik had 'n mooi bliekske an de haok."
blie:ve	blijven 1) " 't is d'r bi-j gebleve." - er is niks van gekomen
blin'daas	steekvlieg (Haematopota), (vooral bij koeien en paarden levend); ook: brems (Tabadinae) 1) "Kiek uut, gi-j heb 'n blindaas in de nek zitte."
blinke	blinken 1) "Mien fiets blink as 'n zwat kalf in de maoneschie:n." - sterk glanzen
blits	bliksem 1) "De boom is deur de blits getroffe"
blitse	bliksemen

aalt	gier 1) " 't Blits en 't dondert of de wereld vegeet."
bloddere	mopperen 1) "Mins, lig toch nie:t de hele dag tege mien te bloddere."
bloemezu:te	huichelaar, hypocriet (ogenschijnlijk braaf iemand) 1) "Hol dén bloemezu:te in de gate."
blökke	blaffen, hoesten 2) "Wat loop'ie toch de hele dag te blökke, kroep toch in bed" - hevig hoesten
bloor	blaar 1) "Zich de blore an de vuu:t lope" - zoveel lopen dat men blaren aan de voeten krijgt
bloos	slechts, alleen maar 1) "Van den stroek staon d'r bloos nog maor 'n paar strempkes" - een paar stompjes
strempeke	stompje 1) "Van den stroek staon d'r bloos nog maor 'n paar strempkes" - een paar stompjes
bloot	bloot, naakt 1) "Hi-j lie:p op de blote haoze deur de keet hen." - op kousenvoeten.
blu:je	bloeien 1) "Alles bluu:jt in de hof"
boek, buuk, prul	boek, buik. Zie: buuk 1) "Andermans buu:k [mv] bun duuster te laeze" - je kunt anderen moeilijk doorgronden 2) "Gin boek of blaos hemme" - mager zijn. Zie: balk. 3) "Zich örges pien in de boek aover make" - zich ergens zorgen over maken. 4) "Dah blaag het altied pien in de prul" - buikpijn. Zie: pien 5) "Kiek den kleine prul toch 's rondsprunge" - koosnaam voor een kind 6) "De Prul" - bijnaam van een man met toverkunsten die vroeger op de Die:mse Hei woonde
boeknavel	navel 1) "Hi-j het las van 'n uitgezakte boeknavel."
boekörgel, pensörgel	trekharmonica
boekslage	hijgen (diep en snel, van vermoeidheid) 1) "Zie:t dat arme dier toch 's boekslage."
boekweitemael	boekweitmeel 1) "Boekweitemael is goe:d veur de pannekoek."
boelekeerl	boeman (mythisch figuur, waarmee kinderen bang gemaakt worden) 1) "Mamma, ik bun zo bang veur de boelekeerl." 2) "Pas op, kom nie:t te dich bi-j de aaltkelder, want door zit 'n boelekeerl in."
boemse	bonken; paren, neuken 1) "Op de deur boemse". Zie: bonkse 2) "Door ligge d'r twee achter de struuk te boemse."
boer	boer 1) "Wat de boer nie:t kent, dat vrit'e nie:t." - onbekend maakt onbemind 2) "Dat hink gin boer in 't vinster." - daar heeft niemand last van 3) "Laot de boere maor dösse." - zich nergens iets van aan trekken
boerehings, boerekarhings, boerelul	lomperik, boerenhengst, boerenlul 1) "Wat bu'j toch 'n onmanierleke boerehings."
boere'nachtegaal	heggemus (Prunella modularis)
boereplaat	munt (groot, koperen 2½ centstuk)
boeretriën, boeretrie:n	boerentrien, lompe (boeren-)meid 1) "A'j eur zo zie:t lope, is 't 'n echte boeretriën."
boe:zem	boezem (hoge, wijde overkapping waaronder het fornuis of de kachel staat) 1) "De koffiebus steet op de boe:zem." Zie: boe:zemschap
boe:zemkleedje	boezemkleedje (bont of wit gordijntje onder langs de boezem)
boe:zemschap	boezemschap (rand rond de boezem) 1) "Zet de tabakspot maor op 't boe:zemschap". Zie: boe:zem
boe:ze	bulderen (wind) 1) "De wind boe:s um 't huus hen"
boezeroen	overhemd 1) "Jan Boezeroen" - de kleine man
bokke	dekken (gezegd van een geit laten dekken)
boks	broek

aalt	gier 1) "De boks vol hemme" - in de broek gedaan hebben 2) "Van de ene boks in de andere stappe" - 's morgens vroeg pas thuiskomen 3) "De boks aan hemme" - de baas zijn 4) "Ik gleuf da'k 't veur de boks veur heb" - in verwachting zijn. 5) "Gin knoop an de boks hemme" - heel arm zijn 6) "De boks nie:t kapot hemme" - niet onbemiddeld zijn 7) "Heur den kalen angaever 's weer 'n grote boks aantrekke" - opscheppen. 8) "Woor is hier 't huu:ske? Ik mot hoogneudeg uut de boks" - naar de wc moeten.
boksegoemie	broekband, elastiek
boksekeertje	jongetje (troetelnaam) 1) "Komp gi-j 's hier, klein boksekeertje"
bokse	knallen, bonken 1) "Wi-j motte carbid hemme veur 't bokse" - met carbid knallen als het bruidspaar uit de kerk komt en de woning nadert.
bökse	boeren, hikken, oprispen 1) "Zit toch nie:t zo onmanierlek te bökse"
boksepie:p	broekspijp 1) "He'j de boksepie:pe [mv] wel dichgeknap?" - negatieve reactie op rokende jongere, waarmee gesuggereerd wordt, dat -als kinderen roken- ze in de broek zullen plassen). Zie: gölp
bokse-tes	broekzak
bokspringe	1) "De zaddoek uut de bokse-tes hale" - zakdoek uit broekzak halen bokspringen (kinderspel haasje-over) 1) "Jonges zö'we efkes gaon bokspringe?"
bökswater	frisdrank, prik (met koolzuur, leidend tot boeren)
bol	stier, stuk hout 1) "Pas maor op veur de bol." 2) "Holt an bolle zage."
bollekalf	stierkalf
bolle	dekken (dier) 1) "Den koe is al gebold". 2) "Hoevöl he'j d'r al gebold?"
bollig	tochtig, rijp voor dekking (dier) 1) "Hoevöl beeste he'j al bollig?"
bol'oog	verbazing (verbaasde blik) 1) "Zie 'm 's bol-oge make!" - verbaasd kijken
bommezat	stomdronken. Zie: zat
bonestrooi	bonestro (droog loof van boneplanten) 1) "Zo freg as bonestrooi" - hondsbrutaal. Zie: botterfreg, strontfreg
bonge(r)d	boomgaard, bongerd 1) " 't Peerd lup in de bongerd"
bonk	bonk, iets dat groot, sterk en/of zwaar is 1) " 'n Starke bonk van 'n keer!" - grote sterke man 2) "Dit jaar he'we bunk [mv] van eerpels gerooid" - grote aardappelen
bonkse	bonken 1) "Op de deur bonkse". Zie: boemse
bont	bont 1) "Van baove bont, van onder stront" - iemand die zich beter voordoet dan hij of zij is 2) " 't Bonte hemp" - het overhemd
boom	boom 1) "Olde beu:m mo'j nie:t verpaote" - oude mensen moet men in hun omgeving laten
boon	boon 1) "Mamma, hi-j duu:t mien egaal beuntjes paote, laot 'm 's uutscheie" - (iemand) plagen door met de knokkels van de vingers hard op het hoofd te slaan. Zie: nöt
borg, börg	borg; barg (gecastreerd mannelijk varken) 1) "A'j vrogger land wol pachte, dan ha'j twee börge neudeg" - iemand die garant staat 2) "Borge worre gecastreerd um stank van 't slachvleis weg te nemme."
börger	burger, burgemeester 1) "Den börger was ook bi-j 't schuttersfees."
borrel	borrel

aalt	gier
bos	1) "Ik nem 'n borreltje um de piere an 't schrikke te make" - een borreltje voor de gezondheid bos
bosbaes	1) "Wi-j motte alle bus [mv] nog binde" - bossen hout/stro samenbinden 2) "Ze bun al haevig in ons bos an 't kappe." - er sterven al veel van onze leeftijdgenoten 3) "Den het t'r 'n paar op den bos lope" - hij is niet goed wijs. Zie: holt bosbes
bosbaezebrie:fke	1) "Bosbaeze as heup / bosbaeze as knolle die de Baekse boere / uut de boks kwamme rolle (komme rolle)" - fragment uit "De Baekse Vesper" van meester Henri Vermeulen uit Beek, gepubliceerd in weekblad "De Liemers"
bosbrie:fke	plukvergunning (toestemming van beseigenaar om bosbessen te mogen plukken)
bössele	toegangsvergunning (om een bosgebied te mogen betreden) borstelen
bösselhut	1) "De schoe:n bössele" - de schoenen poetsen borstelfabriek
bossemit	1) "Ik heb veertig jaar aan de bösselhut gewark." - betreft de Nederland-Duitse Borstel- en Kwastenfabriek Van Gülpen en Swertz in 's-Heerenberg van 1892-1978. mijt (van bossen aanmaakhout)
botter	1) "Op de bossemiet kroepe" - op de mijt van aanmaakhout kruipen boter
botterfabriek, botterfeabriek	1) "Met de kont in de botter valle" - door toeval op een goede plaats of in een goede positie terecht komen boterfabriek, zuivelfabriek
botterfreg	hondsbrutaal
botterpot	1) "Dat blaag is botterfreg". Zie: bonestrooi, strontfreg botervloot
botterram	1) " 't Botterpötje is weer bi-jnao laeg." boterham
botterramtelderke	1) " 'n Botterram op de voes naeme" - een boterham uit de hand eten boterhambordje
botterramtrummeltje	boterhamtrummeltje
botterramtuu:tje	boterhamzakje
bouwe	bouwen, ploegen
bouwmeeske	1) "De boer is op 't land an 't bouwe." kwikstaart, koolmeesje (vogelsoort)
bouwmenneke	1) "A'j an 't bouwe bunt, dan bas 't achter de ploeg van de bouwmeeskes" - witte kwikstaart (Motacilla alba); gele kwikstaart (Motacilla flava); koolmeesje (Parus maior). Zie: bouwmenneke, ploeg:drie:fke, ploeg:tedrie:fke kwikstaart. Zie: bouwmeeske, ploeg:drie:fke, ploeg:tedrie:fke
bouwt	oogst
braeke	1) "As de bouwt binne was, gaf 't vrogger riestepap met brune suker." 2) "In de spölgoe:dwinkel hemme ze veur Sinterklaos altied bouwt." - drukke tijd breken, braken
brand	1) "Bi-j die minse in huus zo'j de nek haos te braeke." - uitdrukking voor een rommelig huis 2) "Nie:t te braeke of te biete hemme." - armoe lijden 3) "Ik mot heeltied braeke." - braken, overgeven brand, haast
braoje	1) "Wat he'j toch 'n brand um thuus te komme" 2) "Gi-j mot die varkes nie:t altied roggemaal voere. Gi-j boert de brand d'r in." - van roggemeel krijgen de varkens 'brand' (huiduitslag). braden
bräöjerig	1) "Braoj mien 's efkes 'n stuk vleis." 2) "Hol ow gebraoje" - hou je gemak 3) "Alles gebraoje en gezaoje krie:ge" - prima verzorgd worden broeierig
braspens	1) " 't Is bräöjerig warm" veelvraat
brats	1) "Toe braspens, da'j d'r gaot" schaafwond, zweer

aalt	gier 1) " 'n Brats an de wang hemme"
bred	plank, bord 1) "A'j goe:d op de bredjes kie:k, zö'j de weg wel könne vinde"
brender	paard (wild, onstuimig) 1) "Den vie:zen brender is mien d'r tussenuut gegaon"
brenderig	branderig, aangebrand, fel 1) "Wat smake die aerpels toch brenderig" 2) "Wat kie:k'ie toch brenderig uut de döp" - fel
brie:f	brief 1) "Hi-j meent dat'e de baas is, maor hi-j het niks as laege brie:fkes in te brenge" - geen enkele macht of invloed hebben
broe:k	broekland, laaggelegen grasland 1) "De beeste lope in 't broe:k"
broe:ze	bruisen 1) "Heur dat rare grei 's broe:ze"
brokkepap	broodpap van brood, melk en suiker 1) "Vrogger kregge wi-j nog wel 's brokkepap, lekker met 'n bitje suker en kaneel"
bromme(r)d	bromvlieg, bromfiets 1) " 't Bas hier van de brommes. Door mo'j 's wat tege doe:n"
brugemspie:p	bruidegomspijp (versierde aarden pijp die door de bruid aan de bruidegom werd aangeboden)
brullef	bruiloft; ook: bronzen, zilveren of gouden huwelijksfeest 1) "Ik mot vanaovend naor de brullef"
brumbaes, brummel	braam (vrucht, Lat.: Rubus) 1) "Hi-j het brumbaeze/brummels gepluk".
bruun	bruin 1) "Deur den hets zun de blaed kats bruun geworre" - door de hitte zijn de bladeren helemaal bruin geworden
brutsele	pruttelen, koken 1) "Segeswoordig mo'k eiges maor 'n pötje kloor brutsele"
bruud	bruid 1) "De bruud kump uut Durkum"
bruu:js	broeds 1) "Ik heb 'n bruu:jse tuut" - broedse kip
bruur	broer 1) "Mien bruur woont in Canada"
bu:ge	buigen 1) "Bu:gen of basten"
buize	jagen 1) "Buis dat volk 's efkes van de keet"
buj	bui, regenbui 1) "Maartse bujje, die bedujje dat de zommer aan kump kruije"
bu:keheg	beukenheg; kerkhofhaag 1) "Ongedeupte kindere begroe:ve ze vrogger onder de bu:keheg". 2) "Achter de bu:keheg ligge" - op het kerkhof liggen
bu:kel, bu:kenötje	beukennootje 1) "Bu:kels zu:ke"
bu:ke [bn]	beukenhouten (van beukenhout) 1) " 'n Bu:ke schuppestel" - een beukenhouten steel van een schop
bukkem	bokking, flater, domoor 1) "Door mie:k ik mien toch 'n bukkem..." - flater 2) "Ik gaf 'm 'n bukkem, maor hi-j deej net of'e niks heurde" - steek onder water 3) " 'n Gereukte bukkem" - een gerookte bokking
bulleke [vk]	var (jonge stier), kleine bul 1) " Marge gao'we 'n bulleke slachte"
bulleke [ww]	boeren, oprispen 1) "Zit toch niet zo vie:s te bulleke!"
bulle [mv]	spullen 1) "Gi-j heb ow bulle goe:d veur mekaar"
bult	bult, berg, heuvel, hoop

aalt	gier
	1) "De Baekse Bult" (Peeskesbult) - heuvel
	2) "Zich 'n bult in de boek lache" - zich doodlachen
	3) "Iemand 'n bult an de kop lulle" - te veel tegen iemand aanpraten
	4) "Met de bulten in de hōg(te) valle" - achterover vallen
	5) "Woont gi-j ook op den Bult?" - eigennaam van een wijk in 's-Heerenberg en in Stokkum
	6) "Den kump van äöver de bulte" - hij komt van buiten 's-Heerenberg; hij komt van Zeddam
bultje [vk]	fruitstukje (appel- of peerstukjes, in de oven gedroogd)
	1) "Haal bi-j de bakker efkes 'n toe:t bultjes"
	2) "Barghse bultjes" - soort schuimpjes uit cacao met pinda's, een vooroorlogse specialiteit
bunder	hectare (oude oppervlaktemaat, 10.000 m ²)
	1) "Jan het 'n boerderi-j van tie:n bunder"
bu:ne	boenen
	1) "De vloer bu:ne"
bungel	last (fig. gewicht)
	1) " 'n bungel an 't been hemme" - getrouwd zijn; verkering hebben
bunzel	onvolwassene, jongere
	1) "Bunzels van jonges"
buske [vk]	bosje, busje
	1) "Ik loop deur 't buske"
	2) "As d'r vroeger örges 'n buske strooi aan de boom hie:ng, wol dat zovöl zegge da'j door nie:t in den bos moch komme."
	3) "Doe:t maor wat in 't buske veur de armen"
	4) "Harry kwam veurri-je met zien buske."
bussemiet	houtmijt, stapel hout
bu:te	ontsteken, brandend houden (vuur)
	1) "Zi-j huldt d'r van um altied 't vuur te bu:te". Zie: beute
butedörpel	onderbalk van een kozijn. Zie: waterdörpel
buu:k	beukenboom
	1) "Da's 'n olde buu:k"
buu:l	buidel, portemonnee
	1) "Gi-j bunt krek 'n kangoeroe, grote spronge en niks in de buu:l"
	2) "Wat bu'j toch 'n buu:l van 'n jong" - deugniet
	3) "Blaos maor 's in de buu:l" - kom maar eens over de brug, wees maar eens gul (met geld)
buu:nder	boenborstel, schrobber
buurtmake	buurtmaken (een feest geven om de burens te leren kennen en in de buurt te worden opgenomen)
	1) "Ow nuu:m ik gin buurman. Gi-j heb nie:t ens buurt gemaak."
buut	buut (voordracht van een 'buutreedner' tijdens een carnavalszitting); ton, waarin de 'buutreedner' staat
buutreedner	tonprater (voordrachtskunstenaar die optreedt tijdens carnavalszitting)
compabel	capabel
	1) "Is hi-j wel compabel um raodslid te worre?"
complement	compliment, groet
	1) "De complemente van Berendsen en vrouw Berendsen is dood. En gi-j wier 'n donderdagmarge um acht uur an 't starfhuus verzoch as vriend um de dooie ter aarde te bestaeje en 'n aflaat te vedie:ne" - Formulering uit begin 20e eeuw in Stokkum, gebruikt om een geval van overlijden aan te zeggen.
culle'vater	cultivator (werktuig waarmee grond kan worden losgemaakt)
culle'vatere [ww]	cultivateren (bewerken van een stuk grond met een cultivator)
	1) "Dat land mo'j nog efkes cullevatere"
daabs	gek, sloom, slaperig
	1) "Den keerl is knetter daabs"
daeke	deken
	1) "A'j kold heb, mo'j ow 'n daeke umslaon"
dael	deel (bedrijfsruimte in de boerderij, plaats waar het graan gedorst werd)
	1) "Vader is op de dael"
daemel	sukkel (dom of verstrooid persoon)
daemelig	dom, verstrooid, duf
	1) "Kie:k toch nie:t zo daemelig"
daets [zn]	hoofd
	1) " 'n Klap op de daets krie:ge"

aalt	gier 2) "Die het 'n dikke daets!"
dalek	dadelijk 1) "Ik kom dalek; ik mot nog efkes aete"
dan-d'r-bi-j	daarbij, bovendien 1) "Ik kan gin auto ri-je en dan-d'r-bi-j he'k d'r gin geld veur"
danne [ww]	opmaken van een biggennest van stro door een zeug 1) "De zog begint te danne; blie:f dus maor in de buurt um pogge te vange"
däöj	dooi 1) " 't Is vandaag däöj weer" - 't dooit vandaag; soms ook gezegd als het heel warm is. 2) "Däöj zonder wind is nie:t weerd dat'e begint" - het dooit pas goed als het waait.
däöje [ww]	dooien [ww] 1) "Nao twee waeke vors geet 't eindelek däöje"
daojer	dooier. Zie: eierdaoj
däönig	danig, hevig 1) " 't Het däönig gevore"
daotske, dötske [vk]	petje, kalotje (hoofddekseel in vorm van een bolkap, zoals bijv. wel door de paus gedragen wordt) 1) "Wah he'j toch 'n klein daotske op!"
däözel	domoor, dromerig persoon 1) "Wat bu'j toch 'n däözel, um ow zo te laote besodemietere"
däözelig	dom, dromerig 1) "Kie:k toch nie:t zo däözelig"
dappere'ment	temperament 1) "Die moffe, door zit völ meer dapperement in as in de Hollanders"
darp	dorp, bebouwde kom 1) "Naor 't darp baodschappe doe:n"
deern	meisje. Zie: maedje 1) "Bi-j ons thuus bun vier deerns en ene jong" 2) "Wat is dat 'n bleuj deerntje!"
deile	delen 1) "Gillie motte eerlek deile"
dekkel	deksel 1) "Bi-j die minse kaok 't vet nie:t aover den dekkel" - dat zijn arme mensen 2) "Op den dekkel krie:ge" - klappen krijgen
dekke	dekken, bevruchten 1) "Den koe is gedek".
dempig	kortademig 1) "Ik bun vandaag 'n bietje dempig"
denneknop	dennenappel 1) "Denneknöp zu:ke"
denneschie:f	dennennaald 1) "Met denneschie:ve wier vrogger de kachel aangemaak"
dennestomp	stobbe (van een dennenboom) 1) "Dennestomp uutmake" - stobben van dennenbomen uitgraven
deupe	dopen 1) "Gedeupte minse komme in de hemel"
deur [vz]	door 1) "Zit niet zo te drökkele. Loop toch 's deur!"
deur-de-waeks	doordeweeks, daags 1) "Deur-de-waekse klee" - daagse kleren
deurdoe:n	schrappen, doorgaan 1) "Doe:t mien efkes deur in 't boek; ik heb betaald" 2) "Allé; doe:t 's deur!" - doorgaan (met werk)
deurdraeje	doordraaien, gek worden 1) "Ik geleuf dat de keerl knats an 't deurdraeje is"
deuregat	deuropening 1) "Hi-j stak de kop um 't deuregat" - Hij keek naar binnen
deurgedreven	geslepen, onbetrouwbaar 1) "Pas op, da's deurgedreve volk"
deurgenaetje	slimmerik, slim en handig iemand

aalt	gier
deurhale	doorhalen, roddelen, pimpelen 1) "Hi-j het 't d'r toch nog deurgehaald naodat'e zo slech was." - (van een ziekte) hersteld zijn. 2) Ze hemme ow d'r gisteravond ok weer vie:s deurgehaald, naor a'k geheard heb - er is gisteravond weer veel over je geroddeld, naar ik gehoord heb. 3) "Die beie hemme gistere weer aardig deurgehaald. Ze bun nog slech in odde" - nog dronken
deurholde	volhouden 1) "Toe maor, jonges, deurholde!"
deurkomme	doorkomen, doordringen 1) "D'r is gin deurkomme aan met dit vie:ze weer" 2) "Kump'e deur of mo'k 't ow effe uutlegge?"
deurlaote	kietelen, afranselen 1) "Za'k ow 's efkes deurlaote?" 2) "Wat he'k den door efkes deurgelaote; hi-j had gin vel meer op de snuut" - afranselen, aftuigen
deurlope	doorlopen, verward zijn 1) " 't Lup 'm d'r knats deur, den olde" - die oude man is niet goed meer bij z'n hoofd 2) " Kom op man, loop 's deur! "- schiet eens op
deurmake	doormaken, meemaken 1) "Die olde luj hemme heel wat deurgemaak"
deurn	doorn 1) "Den stroek het deurns. Pas op da'j ow nie:t staek"
deurrure	doorroeren 1) "Toe, ruur 's efkes de soep deur"
deurschaaf, deurschoe:f	grendel 1) "Doe:t de deurschaaf d'r efkes op"
deurslag	vergiet 1) " De deurslag vol eerpels steet op 't aanrech"
deurslaon	doorslaan, slippen, bekennen 1) "Heur 'm 's deurslaon!" - raaskallen 2) "Kie:k maor uut, want den fiets slut deur as bas" - trappers van fiets draaien behoorlijk door 3) "Toe'k 'm lang uutvroe:g, sloe:g'e deur" - bekennen
deur'wasse [bn]	doorregen 1) "De slager had deurwasse spek"
dich(t)kniepe	dichtknijpen 1) "De olde Jansen het de kont ook dichgekneppe" - doodgegaan 2) "Toen den met de biel zwaaide, he'k de kont wel effe dichgekneppe" - doodsangst uitgestaan.
diesel	distel 1) "De hele wei steet vol diesels"
diese[n] [ww]	rennen, hollen 1) "Toen hi-j de die:nder zag, diesele hi-j as 'n haas op huus aan"
disse	deze 1) "De rooie kleur van disse jas is wat verschaote deur de zon"
doe:f	duif 1) "Met knie:ne (kniene) en doe:ve kö'j 't geld zie:n stoe:ve" - het houden van konijnen en duiven is een dure hobby
doeke [ww]	bukken, ontlopen 1) "As 't op warke aankump, dan doekt'e zich altied" - zich onttrekken aan zijn plicht.
doem	duim 1) "De doem op de grossen holde" - zuinig zijn met geld zijn (Duits 'Groschen' betekent 'dubbeltje')
doeme [ww]	duimen draaien, duimen 1) "Ik zal veur ow doeme, a'j exame mot doe:n"
doe:n	doen 1) "Doe:t mien efkes den pen hier, a'j wilt" - geven 2) "Doe:t gi-j 's efkes afdreuge" - droog jij eens even af 3) "Wat zö'we doe:n, wat zö'we doe:n, leer aete en kakke schoe:n" - rijmpje als iemand niet weet wat hij moet doen 4) " 't Is wat gedaon um met 'n old wief naor bed te gaon" 5) "Ik heb um vief uur gedaon" - klaar (met werk) zijn 6) "Den batteri-j het 't d'r met gedaon, 't lich brindt niet meer"

aalt	gier 7) "Den olde het 't d'r ook haos met gedaon" - die oude man heeft niet lang meer te leven 7) "Willem Jansen? Nee, dat duu:t mien niks, ik ken 'm niet:t" 8) "Ik heb bi-j mien baas gedaon gekregge" - ontslag krijgen.
doe:vehok	duivenhok
dok	stro (bosje stro als dakpan-isolatie) 1) "Jan het de doke eiges achter de panne geschaove."
dol	drassig 1) "De grond is te dol um eerpels te grave"
dolbotter	onbenul (doldriest) 1) "Wat bu'j toch 'n (rare) dolbotter"
dölped	dromer; sloom, onnadenkend iemand 1) "Den jong is mien toch 'n dölperd!"
dölperig	dom; onnadenkend 1) "Wat kie:k'ie d'r toch dölperig in"
dommenee	dominee, predikant
domme'ri-j	domheid 1) "Maak maor gin dommeri-j met ow geweer"
donderkop	donderwolk 1) "D'r staon donderköp [mv] an de loch" - ronde koppen van stapelwolken die onweer voorspellen
donderschoe:r	onweersbui 1) "Door zit 'n donderschoe:r an de loch"
donderworm	donderbeestje (klein, zwart kevertje dat vaak bij onweerachtig weer verschijnt) 1) " 't Bas van de donderwörm [mv], wi-j krie:ge onweer"
doodgaon	doodgaan 1) "Den keerl het d'r nie:t aover dood könne gaon dat'e N.S.B.-er is gewaes in den oorlog" - (door schuldgevoel) niet in vrede kunnen sterven. 2) "Zo a'j gelaef heb, zo zö'j ook doodgaon" - zoals je geleefd hebt, zul je ook sterven
doodriep	overrijp 1) "De rog mot d'r neudeg af, want den is doodriep"
doeieboer	aanzegger (boer, die bij een sterfgeval in de buurt de zaken helpt regelen en met de lijkwagen rijdt) Zie: noodnaoste
dooiehuu:ske	dodenhuisje (gebouwtje op kerkhof, waarin gereedschap e.d. bewaard wordt)
door [bw]	daar
doordeur	daardoor 1) "De weg lig vol blad. Doordeur kö'j makkelek uitglij-je"
doorgund	daarginds 1) "Doorgund is 't gebeurd"
doormet	daarmee 1) "De trekker het grote bande. Doormet kö'j in drassig land baeter veuruut"
doorvan	daarom, om die reden 1) "Hi-j het 'n ongeluk gehad, doorvan lup'e zo laam" - hij heeft een ongeluk gehad, daarom loopt hij zo kreupel
döppe [ww]	doppen 1) "Gi-j mot ow eige beuntjes döppe" 2) "Ze hemme mien vie:s gedöp 'n zondag" - (bij voetbal) met opzet blesseren.
dörpel	dorpel, drempel 1) "Waar ow veur de dörpel" - pas op voor de drempel
dörve	durven 1) "Ik dörf 's nachs niet de bos in." - ik durf
dös	dorst 1) "He'j dös? Gao naor Jan te Hös. Den het 'n hundje, dén pis ow liek in 't mundje" - uitdrukking als iemand om drinken vraagt
dösse	dorsen 1) "Proost minse. Laot de boere maor dösse!" - ik maak me nergens druk om
dösvlaegel	dorsvlegel 1) "Wi-j begonne vrogger al um vier uur miete te dösse met de dösvlaegel"
dowwe	duwen, dringen 1) "Niet zo dowwe, jonges!" 2) "Gi-j heb mien 'n prul in de voes gedowd" - iemand met iets afschepen.

aalt	gier
drabbe	draven 1) "Laot 't peerd maor drabbe"
draeje	draaien 1) "Zit toch nie:t zo op ow stoe:l te draeje" 2) "Mag ik effe van ow draeje?" - een sigaret van iemands shag rollen.
dragend	drachtig (vee) 1) " 'n Dragende maol"
dramzak	zeurpiet 1) "Toe vie:zen dramzak a'j d'r gaot" - jij lelijke zeurpiet die je bent
drankton	ton (waarin als varkensvoer bestemde etensresten worden bewaard), zuiplap
drao [bw]	langzaam, traag 1) "Wat bu'j toch drao vandaag"
draod	draad 1) "A'j maor draod heb, kö'j alles make" - geld hebben 2) "Op draod komme" - herstellen (medisch) 3) "Weer op draod bun" - hersteld zijn. 4) "Hi-j kump altied netjes veur den draod" - hij ziet er altijd netjes uit 5) "Den keerl mo'j in de gate holde, den is nie:t zu:ver op den draod" - te vertrouwen zijn. 6) "De was kump fris van de draod" - schoon van de waslijn
draodnaegel	draadnagel, iemand die zich vreemd gedraagt 1) "Wat bu'j toch 'n ampatte draodnaegel" - wat ben je toch een idioot
drekemmer	vuilnisemmer
drekgat	afvalgat (gat waarin vuilnis gestort wordt) 1) "Gooi den rommel toch in 't drekgat"
drekwege	vuilniswagen 1) "De drekwage kump marge pas"
drel	vod, lor, slet 1) "Drelle van klee" - voden 2) "Bedoel gi-j die drel van de aoverkant?" - slet 3) "D'r zitte drelle in de soep" - vieze slierten 4) " 'n Mooi drelleke muziek" - een aardig stukje muziek
drelder-i	slierten, loshangende rafels 1) "Wat he'j door veur 'n drelder-i an de jas hange?"
dretterig	schijterig, bang, benauwd 1) "Ik heb mien dretterig gevraete in de proeme" - zich ongans eten 2) "Wat bu'j toch 'n dretterigen Derk" - een bangerik, verlegen persoon
dreug	droog 1) "Zo dreug as Sinterklaos zien kont" - volkomen uitgedroogd
dreuge [ww]	drogen [ww] 1) "De varf mot nog dreuge"
dreume [ww]	dromen [ww] 1) "Wi-j dreume van 'n mooie reis naor 't buteland"
drie:fnaegel, drie:ver	spijkerdrijver (metalen stift waarmee men ook de spijkerkop in het hout kan slaan) 1) "De timmerman het de drie:ver dalek neudeg"
drie:ftol	drijftol (speelgoed, tol die met een zweep aangedreven wordt) 1) "Dientje is hendig met de drie:ftol"
driekleutje	drieklezoor (baksteen waarvan een kwart van de lengte afgebikt is) 1) "Hier pas nog net 'n driekleutje tusse"
drie:s	landbouwperceel, lange strook klaverland 1) " 't Peerd mot den drie:s afweie"
driet	schijt, poep 1) " 't Weer is driet" - het weer is heel slecht 2) " Zit door nog verschil tusse? " > "Nee, da's allemaal enen driet" - allemaal hetzelfde
drietbuu:l, drietzak	bangerik 1) "Den drietbuu:l is allang weer naor huus" 2) "Wat bu'j toch 'n drietzak, da'j dat nog nie:t dörf"
drietding	voorwerp (onbeduidend) 1) "Wat mo'j now met zo'n klein drietding?"
driete	schijten, poepen

aalt	gier 1) " 't Is pas kold as de boere iespie:gels driete" - reactie op bewering van iemand dat hij of zij het koud heeft 2) " 't Was al 'n half uur afgelope en door kwam hi-j nog aandriete" - te laat komen. 3) "Hi-j meende dat'e alles veur mekaar kon krie:ge, maor hi-j het toch veur de deur gedrette" - vergeefs komen; iets niet voor elkaar krijgen. 4) "Zich op de kop laote driete" - met zich laten sollen 5) "D'r vandeur driete" - er vandoor gaan; vluchten 6) "Now he'j 't schaop an 't driete, menneke, door kump de pliesie al aan" - je hebt het mooi voor mekaar (ironisch) 7) "Den koopman het mien vie:s in de tes gedrette" - bedriegen. Zie: zeike 8) "Dat drit mien wat!" - dat laat me koud
driethoop	schijthoop, hoop poep 1) "Gaot aan de kant, driethoop" - onvolwassen persoon
driethuus, schijthuus	toilet 1) "Ik mot effe naor 't driethuus"
drietkeerl	nietsnut 1) "Dat is mien ook 'n drietkeerl! Door he'j niks aan"
drietklep	klep (van een zgn. klepbroek, losneembaar deel van een in de 18e eeuw ontworpen mannenbroek) 1) "Wach d'r maor efkes op! 't Is maor 'n drietklep" - klein karweitje
drietnat	kletsnat, zeiknat 1) "Ik bun drietnat geworre van de raege vandaag"
drie:ve	drijven 1) "Bi-j goeie soep motte de vetkringels d'r op drie:ve" 2) "Baas, gi-j mot ow 'n trop witte schäöp aanschaffe, dan kö'j 's nachs ook nog drie:ve" - opjagen, tot snelheid manen 3) "A'j wult drie:ve mo'j in de lessel gaon ligge" - reactie op aansporing om haast te maken
drillepiet	tol, die door middel van een zweep of de vingers getold kan worden, 1) " 'n Drillepietje make"
drilwind	wervelwind 1) "D'r kwam 'n drilwind en alles was weg"
drinkestuitje	veldfles 1) " 'n Sloek uut 't drinkestuitje nemme"
droe:f	druif 1) "Droe:ve (druu:ve) motte völ zon hemme"
droe:vestroek	druivenstruik
drökkele	treuzelen 1) "Wat stao'j toch te drökkele" 2) " 't Blaag is ongemark de straot op gedrökkeld" - met kleine pasjes lopen, slenteren 3) " 't Kalf mot now zo komme. Zi-j begint te drökkele" - afwisselend staan en liggen bij koe die moet kalven
drölleke [vk]	drolletje, baby, klein kind 1) "Wat is dat kind toch 'n lie:f drölleke"
dröp	drop 1) "Dröp draeje" - in de(voormalige) dropfabriek (van Katja aan de Lengelseweg 43 in 's-Heerenberg) werken 2) "De naogeboorte wier vrogger onder de dröp van 't dak begrave" - de nageboorte werd vroeger onder de drup van het dak begraven om zegen te verkrijgen
dröpke [vk]	dropje (vw) 1) "De dröpkes van Katja worre in Sirre barg niet meer gemaak"
druktes [mv]	drukke 1) "Wat 'n druktes op de mark" 2) "Maak veur mien toch nie:t zo'n druktes. Ik bun zo weer weg" - moeite doen
drummel	drommel, sukkel; penis 1) "Wat bu'j toch 'n drummel, um ow beurt zo veurbi-j te laote gaon" 2) "Hol d'n drummel 's goe:d vas. Gi-j pis d'r naeve"
drummelig	dromerig, schuchter 1) "Toe, staot door nie:t zo drummelig te kie:ke! Help maor effe beure"
dudelek	duidelijk 1) " 't Is mien niet dudelek, wa'j bedoel"

aalt	gier
duk [bw]	dikwijls, vaak 1) "Duk zat" - vaak genoeg
duker	duiker (buis voor aan- en afvoer van open water, bijv. onder een weg door) 1) "Ze hemme gistere de duker nog gemaak"
dul [zn]	holte (in een schop, hark, etc.) om de steel in te steken 1) "Den dul is völs te wied veur den stel" - dat gat is veel te wijd voor die steel
dut	deuk 1) "D'r zit 'n dut in den auto" 2) "Hi-j is flink. Ik denk dat hi-j den dut wel deurkump" - de moeilijkheden wel te boven komen.
duuster	duister, donker 1) "Andermans buu:k bun duuster te laeze" - men kan anderen vaak moeilijk doorgronden
du:vel	duivel 1) "De du:vel is los" - het hek is van de dam 2) "De du:vel de hel uutvlu:ke" - als een razende vloeken 3) "De du:vel op helderlichte dag ontkraope bun" - slim en handig zijn 4) "De du:vel kump in 't veld" - de schemering valt 5) "A'j 't aover de du:vel heb, traej'ie 'm op de stat" - Wanneer je over iemand spreekt, die je afwezig waant, komt hij juist 6) "Hi-j is nog te dom um veur de du:vel te danse" - erg dom 7) "Dat haal mien ter du:vel, dat dat nie:t zol könne!" - dat moet per se kunnen. 8) "Den keerl is as t'r du:vel op geld" - op iets erg gek zijn, ergens erg veel van houden. 9) "Zich houwe as arme du:vels" - hevig slaags met elkaar zijn 10) "Gin du:vel of dood uutvoere" - niets doen 11) "Veur gin du:vel of dood bang bun" - nergens bang voor zijn 12) " 't Veur de du:vel hen hale" - enorm zuinig of gierig zijn 13) "Wat de du:vel het, wil'e holde" - gezegd van gierigaards
du:vels	duivels, fel; zeer handig, deksels 1) "Den du:velsen blaag is t'r altied veuraan bi-j" - dat kind is altijd haantje-de-voorste
dwael	dweil 1) "Moeder ging effe met de dwael rond. 't Is weer kasse-boel"
dwasdrie:ver	dwarsligger, iemand die opzettelijk of onopzettelijk tegenwerkt of hindert 1) "A'j maor wet, da'j met naor huus gaot, lilleke dwasdrie:ver"
echterboks	trekpaardbroek (deel van een paardetuig) 1) "Toe'k 'm dat zei, kwam'e haevig in de echterboks" - zich verweren, tegenstribbelen.
echterdeur	achterdeur (grote, dubbele deur in bedrijfsgedeelte van boerenhuis, waarvan een deel uit een boven- en onderhelft bestaat) 1) "Gao weg gi-j! Gi-j mot thuisblie:ve, want gi-j könt nog nie:t aover de echterdeur kie:ke" - nog niet volwassen zijn.
echterkökke	bijkeuken (vertrek waar een boeregezin 's zomers woont) 1) "In de echterkökke bu'j 't dichste op ow wark"
eek	eikenbast 1) "Eek schelle" - de eikenbast van eikenstammetjes afhaken (door leerfabrieken gebruikt als looistof)
eeke	eekehoorn 1) "Eekatte jage" - eekhoorns van boom tot boom jagen tot ze uitgeput zijn
eenlopend	alleenstaand 1) "Dat is 'n eenlopende keerl" - dat is een vrijgezel
één-veur-de-ander	onderling 1) "In die dinge zit de één-veur-de-ander nog verschil in"
eerd	aarde; grond 1) "Mien is gegeve alle mach in de hemel en op eerd" - bijbelspreuk naar Matteüs 28:18 2) " 'n Kar vol eerd" - een kar vol aarde
eerdbaes	aardbei 1) "'t Wudt neudeg tied um de eer(d)baeze te plukke"
eerdworm	pier 1) " 'n Zwoor zieke is maor 'n eerdworm" - nietig, machteloos, afhankelijk wezen
eerpel, eer(d)appel, aerpel	aardappel 1) "Aerpels rie:ve" - aardappelen fijnraspen. Zie: rie:fkespannekoek

aalt	gier 2) "Eerpels afkie:ne" - afkiemen (spruiten van aardappelen verwijderen) 3) "Eerpels schelle" - aardappelen schillen 4) "Zal ik ow 's wat vetelle? De kat kan eerpels schelle. Zal ik ow is wat verhale? De kat kan koffie male." - uitdrukking als iemand een nieuwtje wil vertellen 5) "De pöllekes wette te staon, woor de slechte eerpels an gräöje" - van wanten weten 6) "Wilden eerpel" - zwarte nachtschade (Solanum nigrum) 7) "Ik gao effe de eerdappels afgie:te" - plassen
eerpele'ben, schelbenneke	aardappelmand(je) 1) "Gi-j heb 40- en 50-ponds eerpele-benne" 2) "Oma zit met 't schelbenneke op de slip" - met aardappelmandje op schoot
eerpelekoel	aardappelkuil 1) "Ze bun ons ok an de eerpelekoel gewes" - iemand heeft aardappelen uit onze kuil gestolen
eerpelerie:f	aardappelrasp 1) "Pak efkes de eerpelerie:f. Ik wil vandaag eerpelepannekoek make"
eerpelestronk	aardappelstronk 1) "Eerpelestrunk uitdoe:n" - aardappels rooien
eerpeleveld	aardappelveld, 1) " 'n Eerpeleveld op de kop hemme" - vetbulten op het hoofd hebben
effe, efkes	even, eventjes 1) " 't Duurt maor efkes. Ik bun zó kloor!"
effer	lepelboor 1) "Met 'n effer köj in 'n bol holt 'n gat make. A'j in dat gat 'n stel staek, dan he'j 'n stomphamer"
égaal	steeds, voortdurend 1) "Zi-j zit mien égaal an de kop te dramme"
e'gaal	vlak, gelijk, onverschillig 1) "Gi-j mot de varf egaal uutstrieke" - gelijkmatig 2) " 't Is mien krek egaal hoe a'j 't doe:t" - om het even. 3) " 't Blif mien kaatje egaal, woor a'j dat grei gaot hale" - om het even
eierdaoj	eidooyer. Zie: daojer
eigereid	eigengereid, eigenwijs, koppig 1) "Wat bu'j toch 'n eigereid stuk stront" - wat ben je toch een eigenwijze kerel
eiges	zelf 1) "Ik heb 't Jan van Heek eiges gevraag"
eigeste	zelfde 1) "De huu:s in den straot bun krek 't eigeste". 2) "Wi-j hemme krek de eigeste schoe:n aan"
élend	ellende 1) " 't Is niks as elend op de wereld"
emdebult	mierenhoop
emp, emd, ems, iemp	mier 1) " 't Bas hier van de emde [mv]" - het wemelt hier van de mieren. Zie: iemp
emskop	mierenhoop 1) "Kie:k maor uut dat ow de maejmaschien nie:t vaslup met al die emsköp in de wei 2) "Emsköp zinke is 'n wark dat mo'j krek kenne" - (met een schop) de mierenhopen egaliseren.
end	einde, eend (zie: pieland), rechtop (overeind), overhoop 1) " 't End zal zien las wel drage" - alles zal tenslotte vanzelf goed komen 2) "Den boer hultt ende" - houdt eenden 3) "Hi-j zat bedeen op 't end in bed" - rechtop. 4) "Wat zet'ie de hele boel toch op 't end!" - overhoop halen.
endebret	eindplank (wegneembaar schot aan de achterkant van een kar)
endepulleke	eendenkuiken 1) " 'n Nes met tien endepullekes [mv]"
engs	angst 1) "Hi-j bedeej zich van engs" - hij deed het van angst in z'n broek
engstig	angstig 1) "Kie:k nie:t zo engstig"
enkeld	af en toe

aalt	gier 1) "Heel enkeld kump'e wel 's hier"
ens	eens 1) "Ens is 't afgelope"
estemie:re	achten, met respect behandelen 1) "Olde minse wille geëstemie:rd zun" - oude mensen willen met respect behandeld worden
ester	estrik (gebakken vloertegel) 1) "Loop nie:t met de blote vuu:t aover de esters te plarke, mo'j krank worre?" - loop niet met je blote voeten over de tegels, wil je soms ziek worden?
euj	ziekelijk, ander dan anders 1) "Wat is d'r loos, gi-j bunt vandaag zo euj". 2) "Wat kie:k'ie vanaovend toch euj uut de döp"
eur [vn]	haar (bez.vnw) 1) "Zi-j het eur heur rood gevarf."
eurlie [vn]	hun 1) "Eurlie hond het mien gebette" (hun hond heeft mij gebeten) 2) "Bi-j eurlie hemme ze 'n auto"
extra	expres, opzettelijk 1) "Iemand extra op de teje traetje"
faele	schelen, mankeren, ontbreken 1) "Wat faelt ow?" 2) "D'r faelt wat aan den masjien!" 3) "D'r faelt nog één euro aan wa'j betale mot"
falderabbes	deugniet (plagend); gemenerik 1) "Wat is dat blaag toch 'n kleine falderabbes". 2) "Wat bu'j toch 'n (vie:ze) falderabbes um mien zo te bedrie:ge"
falderatie	drukte, ophef 1) "In de falderatie bu'k knats vegaete wa'k doe:n moes."
falie	lichaam 1) " 'n Posje op de falie krie:ge" - een pak slaag krijgen
faulens	luilak 1) "Kom 't bed 's uut, faulens da'j d'r bunt"
fenaoleweg	gewoonweg. Zie: finaol, fenaol 1) "Ze hemme mien fenaoleweg deur de hoe:d hen geschaote"
fenuuskas	fornuisoven 1) "Leg de vuu:t maor effe in de fenuuskas, dan he'j ze zo warm"
fenuuspot	kookketel 1) "Zet de fenuuspot effe op 't vuur"
fiedele	snijden (op onhandige wijze, of met een bot mes), amateuristisch vioolspelen 1) "Wat lig'ie toch in dat vleis te fiedele" 2) "Bi-j de mark staon ze wel 's te fiedele."
fiemel	pietlut (kleingeestig mens, iemand die te of zeer secuur is) 1) "Wat bu'j toch 'n fiemel in 't poetse". Zie: poetsfiemel
fiemele	prutsen 1) "Wat zit'ie door toch in 't duuster te fiemele. Staek de lamp toch aan"
fiemelig	nauwgezet 1) "Wat 'n fiemelig wark is dat" 2) "Wat bu'j d'r toch fiemelig aan, aet toch!" - zeuren, drenzen.
fiemelwark	prutswerk 1) "Veur dat fiemelwark zol ik gin geduld hemme"
fien	fijn, tenger, orthodox 1) "Zo fien as gemale poppestront" - heel fijn/klein 2) "Fiene gaas" - gaas met fijne mazen 3) "Die luj bun alderbastend fien" - streng gereformeerd 4) "Zi-j is maor zo'n fien pupke" - een tenger meisje
fienekes	fijntjes, zachtjes 1) "Fienekes kniepe" - iemand zachtjes knippen
fien-op-den-tand	kieskeurig (betr. eten) 1) "Den keerl wil ik nie:t as kosganger. Den is mien völs te fien-op-den-tand"
fiet	fijt (ontsteking aan vinger of teen)

aalt	gier 1) "Fiet an de peut hemme"
fietsespeek	spaak in fietswiel
fietsezaal	zadel van een fiets
fietske	beetje, fietsje 1) "Doe:t mien 'n klein fietske melk in de koffie a'j wilt" - klein scheutje 2) "Op zo'n fietske kan ik niet ri-je - kleine fiets"
fijnigheid	welbehagen 1) "De kat snort van fijnigheid"
finaol, fenaol	geheel, finaal. Zie: fenaoleweg 1) "Zi-j was nao dat ongeluk finaol van de kaat" - helemaal van streek
fipse	wegschieten (met de vingers) . Zie: wegfipse
flabes	deugniet 1) "Toe, flabes da'j d'r gaot"
fladdeschie:te	vogelschieten (door schutterij) 1) "Fladdeschie:te wudt vól gedaon op kermisse"
flats	klap, koeienvlaai 1) " 'n Flats um de ore krie:ge" - een draai om de oren krijgen 2) "Elke boer wet da'j aan 'n koeieflats könt zie:n of 't bees gezond is"
fleer	stuk (grond) 1) "Gi-j heb 'n beste fleer grond bi-j huus ligge"
flere	smijten 1) "Fleer dat ding toch in de hoek!"
flikkere	knippen
flissetere	feliciteren 1) "Geflisseteerd met ow vejeurdag"
flitsebaog	handboog (om pijlen mee te schieten) 1) "As blaag dej ik niks as met de flitsebaog schie:te"
floep	flapuit, slordige vrouw. Zie: Hanne-floep 1) "Wat 'n floep bu'j toch, um dat zo te zegge"
flotse	flodderen, spetteren 1) "Zit nie:t zo met dat water te flotse. Gi-j knooit alles vol"
flup	varkensblaas 1) "De slager mot de flup d'r uutsni-je"
foekepot	foekepot (Aarden potje met varkensblaas bespannen, waardoor een rietje steekt. Door het op- en neergaan met het rietje hoort men een klagend geluid) 1) "De foekepot wier vrogger gebruik op vastelaovend um met naeve de deur te gaon; doorbi-j wier gezonge: "foekepot, foekepot, foekepotteri-j, gaef mien nog 'n centje dan gao'k veurbi-j!" 2) "Doe:t den (olde) foekepot toch weg en koop 'n ni-je auto" - oude auto
foeks	vos 1) "Wat is dat toch 'n slouwe foeks van 'n keerl; den bezeik ow bis achter de ore"
foekvel	feeks 1) " 'n Foekvel van 'n wief"
foe:l	lui, rot 1) "Gi-j bunt nog te foe:l da'j 'n trad vezet" 2) " 'n Foe:le strub" - een deugniet 3) " 'n Foe:l ei" - voos, rot ei
foe:lboks	deugniet 1) "(Vie:zen) foe:lboks da'j d'r bunt"
foe:ligheid, fuulkeri-j	ondeugd. Zie: fuulkeri-j 1) "Foe:ligheid uuthale" - streken uithalen 2) "Door zit heel wat foeligheid in den blaag"
foe:lzak, fuulk	deugniet 1) "Vie:zen foe:lzak da'j d'r bunt!" 2) "Toe vie:zen fuulk da'j d'r gaot"
foemele	frommelen, morrelen, prutsen 1) "Wat zit gi-j door toch in 't duuster te foemele". Zie: froemele
foemps	stomp 1) "Iemand 'n foemps gaeve"
foempse	opstoken

aalt	gier 1) "Wat zit'ie toch weer 'n hoop papier in den kachel te foempse" 2) "Iemand in den arm foempse" - stompen
foese, foezele	frauderen, bedrog plegen 1) "Dat bedrief steet d'r veur bekend dat ze duk an 't foezele bun"
foe:zel	drank, goedkope en slecht gestookte sterke drank 1) "Hi-j is zwoor an de foe:zel"
foi	foei (uitroep van afkeer) 1) "Foi, foi, wat is 't heit"
freg	brutaal, stug 1) "Hol ow fregge snep" - houd je brutale mond 2) "Dat blaag is zo freg as bonestrooi" - hondsbrutaal 3) " 'n Freggen draod" - stug stuk draad 4) "Wat wier den keerl freg op mien" - boos 5) " 'n Fregge beheurt de halve wereld toe" - brutalen hebben de halve wereld: men moet niet te bescheiden zijn
froemele	frommelen 1) " 'n Papierke in mekaar froemele". Zie: foemele
froesele	wrijven, wringen 1) "Zich in de hande froesele van de keld" - handenwringen van de kou 2) "Eurke froesele" - iemand plagerig met beide handen ruw over de oren wrijven
frutsele	knutselen, peuteren, slaan 1) "Hi-j frutselt graag van alles in mekaar" 2) "Wat zit'ie toch met dat ding te futsele" 3) " 't Wudt tied um den keerl 's goe:d um de ore te futsele" - iemand om de oren slaan
fuu:pke	fluitje, gemaakt van een gespleten groen roggestrootje; dennenkegel; oneffenheid of gaatje in breiwerk 1) "Gao'j met, fuu:pkes make?"
gaan [zn]	garen 1) " 't Zwatte gaan nie:t uitgevonde hemme" - niet erg slim zijn
gaef	gaaf, precies, fraai 1) "Gaeve appels" - gaaf, ongeschonden 2) "Ik rie:k 'm gaef met 'n sneeuwbal in de nek" - precies raken 3) "Dat was 'n hatstikke gaef doelpunt" - heel mooi
gael	geel 1) " 't Gres zut kats gael vanwege den langen hets" - het gras ziet helemaal geel vanwege de lange hitte
gaegend	omgeving 1) "Ik heb de hele gaegend al afgezoch"
gaeve	geven 1) "Hi-j het 't mien gegaeve/gegaove" 2) "Ik geleuf dat den schroe:f zich toch iets het gegaeve" - meegeven, zich bewegen. 3) " 't Gif gin pas da'j alles veur ow alleen holdt" - onbetamelijk zijn. 4) "Spoe:ke gif 't nie:t" - spoken bestaan niet
ga(ar)	helemaal 1) "Gi-j lie:g. Wa'j door zeg is ga nie:t woor" - volstrekt niet. 2) "Door he'k ga gin zin in!" - helemaal geen zin in
gang, geng	gang, snelheid, versnelling. Zie: genkske 1) " 'n Hadde gang hemme" - hard lopen, fietsen, rijden 2) "Hi-j zette de brommer in de darde gang" - in de derde versnelling 3) "Ze bun heeltied met mien an de geng. Laot ze 's uutscheie"
gaon	gaan 1) "De tillevisie geet weer" - functioneren 2) "At de dokter nie:t gauw kump, geet'e d'r met." - doodgaan. 3) "Jan geet met Annie" - verkering hebben. 4) "A'j ow olders slaot, zal 't d'r ow nao gaon" - als je je ouders slaat, dan zal het je slecht vergaan 5) " 't Geet maor niet veur eige kweek" - niets is beter dan eigen kweek
gäöt	goot, bijkeuken, grens 1) "Moe:der is op de gäöt" - vertrek in een boerderij waar melkbussen e.d. gewassen werden, waar gekarnd werd etc.: waskamer

aalt	gier 2) "Hi-j wark äöver (aover) de gäöt" - over de grens 3) "Hi-j lit altied in de gäöt, at'r wat te doe:n is" - dronken zijn.
gäötegat	gat (in de muur van de "gäöt", net boven de vloer, waardoor het schrobwater naar buiten kan stromen)
gäötsteen	1) "Ze hemme 'n poetje deur 't gäötegat getrokke" - illegaal slachten (zonder accijns te betalen). gootsteen, spoelbak
gaperd	1) "Spuu:l dit ding maor af in de gäötsteen". Zie: spuu:lsteen snotaap, sufferd
gas	1) "Da's niks veur ow, gaperd!" gerst
gashuus	1) "Boer Knie:s het gistere gas ingezaejd" gasthuis; bejaardencentrum
gavel, gabel	1) "De olde minskes van 't Gashuus kie:ke uut op 't kasteel" hooivork, gaffel 1) "Van de gavel in de greep lope" - van de wal in de sloot raken 2) "Te völ häöj op de gavel nemme" - meer doen dan men kan 3) "Van den tak köj mooi 'n gaveltje sni-je" - een gaffelvormige tak waarvan een katapult gemaakt kan worden
geblök	geblaf, gehoest 1) "Schei toch uut met dah geblök. Ik wod door kats gek van!"
gedäöns	gedoe (overdreven) 1) "Mo'k now alweer op de foto, gi-j ok altied met dat gedäöns"
gedien, gaddien	gordijn 1) " 't Wudt duuster. Doe de gediene now maor dich." -
gehampel	gedoe (onhandig) 1) "Wat 'n gehampel, ik kan 't haos nie:t zie:n"
geheur	gehoor 1) "Zien geheur liep met de jore steeds wiejer achteruut"
geisele	hollen 1) "Hi-j geisele weg as 'n haas" 2) "Zie die beeste 's geisele; die bun bli-j dat ze weer nao bute magge" - (gezegd van rundvee) met opgeheven staart door de wei rennen
gelaage [bw]	gelegen 1) "Kom ik gelaage of mo'k 'n andere keer weerkomme?" - op een geschikt moment komen. 2) "Dat zie'we bi-j gelaage tied nog wel 's" - te gelegener tijd. 3) "Niks angelaage bun", "gin haor angelaage bun" - niks waard zijn, nergens moeite voor doen
geldbuu:l	geldbuidel 1) "An de geldbuu:l mo'j 'm nie:t aankomme" - gezegd van iemand die erg op geld gefixeerd is
gellegaes	geelgors (Emberizacitrinella) 1) "Door vlaog 'n gellegaeske"
gellig	bleek, ongezond 1) "Hi-j zut d'r kats gellig uut" - er ongezond uitzien
gelp	mals, weelderig, bronstig 1) " 't Gres is zo gelp as 'n pekske botter in augustus" 2) "In disse tied van 't jaar bun de haze gelp" 3) " 't Is mien 'n gelpe, den!" - niet al te slim persoon.
ge'luj	gelui 1) "De ni-je pastoor is met geluj ingehaald" - klokgelui 2) "In 's-Heerebarg hebbe ze 'n mooi geluj" - stel luidklokken
geluud	geluid 1) "Wat 'n naar geluud gif den motor"
gemekkelek	gemakkelijk 1) "Opa zat nao 't aete altied in de gemekkeleke stoe:l" 2) "Door ware gemekkelek honderd man in de zaal" - minstens
gemu:delek, gemu:telek	gemoedelijk 1) "Door in huus is 't altied zo gemu:telek" - gezellig, knus 2) " 'n Gemu:teleken ome" - een sul
genach	welterusten, goede nacht 1) "Ik zeg ollie genach"

aalt	gier
genäöl	gezanik 1) "Ik kan now gin genäöl an de kop hemme"
gengske [vw]	gangetje. Zie: gang, geng 1) "In 's-Heerenbarg he'j nog 'n paar smale gengskes" - smalle doorgang
gengele	drentelen 1) "Wat loop'ie toch de hele dag te gengele"
gerich	gerecht, rechtbank 1) "Die twee ligge al jore met mekaar veur 't gerich" - met elkaar in een gerechtsprocedure verwikkeld zijn
gerös	gerust 1) "Waes maor gerös. Den hond dut ow niks"
ges	gist 1) "Gi-j mot nog wat ges bi-j 't deeg doe:n um goe:d brood te krie:ge"
geschier	vaatwerk, paardentuig 1) "Moeder het gistere ni-j geschier aangeschaf" 2) " 't Geschier van 't peerd is kapot, ik mot naor de zadelmaker" - paardetuig
gesmoks	lopen (heen-en-weer, vaak sloffend). Zie: smokse 1) "Toe, hol 's op met dat gesmoks egaal" - hou eens op met dat voortdurende heen en weer lopen
gespel	gesp 1) "Maak mien 's effe den gespel dich"
gespelen	gespen (met gesp), hollen 1) "Zie 'm d'r 's aoverheer 'gespele" - met grote passen hollen
getoek	geklop (van bloedvaten) 1) "Ik heb zo'n las van getoek in de kop"
getungel, gesluns	spul (loshangend). Zie: gesluns 1) "Wat he'j door toch veur 'n getungel aan de fiets hange?"
gevaar	gevaarte, gespan (kar of wagen met voorgespannen trekdier) 1) "Jansen kump met zien gevaar aover de straot"
gevalle [ww]	welgevalen [ww] 1) "Ik snap nie:t dat gi-j ow dat laot gevalle"
gevoor	gevaar 1) " 'n Gevoor zit in 'n klein huukske"
geveurlek	gevaarlijk 1) "Doet asteblie:f veurzichtig, door naor links kump 'n geveurleke boch!"
gevrech	afrastering, omheining 1) "Deur 't gevrech gaon"
gewaarworre	horen, opvangen, ergens achter komen 1) "Bi-j die minse kö'j nog 's wat gewaarworre"
gewartre	gedogen, op zijn beloop laten 1) "Och, wi-j laote 't maor gewartre. Gi-j kont d'r toch niks tege doe:n" 2) "Ik kan d'r nie:t met gewartre, da'k egaal zovöl belasting mot betale"
geweld	kracht 1) "Ik heb gin geweld meer in de arm"
gewin	schroefdraad 1) " 't Gewin is kapot, doorum trik den schroe:f nie:t meer"
gewind	dommekracht 1) "Door he'j wel 'n gewind bi-j neudeg"
gewulf	gewelf 1) "Onder dat huus zitte olde gewulve"
gezöks	schorriemorrie, gespuis 1) "Door lup van allehand gezöks"
gezoksel	viezigheid 1) "Ruump dat gezoksel 's op"
gezwiendel	oplichterij, gezwendel 1) "Wat is dat veur 'n gezwiendel met dat geld?"
gie:sel, gie.selig	guur 1) " 't Wudt marge gie:selig weer" 2) " D'r kump gie:sel zand uut 't zandgat" - grof, scherp zand
gie:teling	merel (Turdus merula)

aalt	gier 1) "Heur den gie:teling 's zinge"
gi-j [vnw]	jij, u 1) "He'j (heb gi-j) 't al geheurd: Jan en Dinie gaon uut mekaar!" 2) "Gi-j, met ow gepraot! Schei d'r toch 's met uut"
gillie, gullie [vnw]	jullie 1) "Hemme gillie ollie huuswark kloor?" - Hebben jullie je huiswerk klaar?
gladdekkel	gladjanus (geslepen persoon, slimmerik met mooie praatjes) 1) "Kie:k maor uut, want 't is 'n gladdekkel"
gläöjend	gloeïend 1) "De motorkap is gläöjend heit" 2) "De gläöjende tie:n minute krie:ge" - een aanval van drift, dwaasheid e.d. krijgen 3) "Hi-j ging d'r as de gläöjende bliksem vandeur"
gleuve	geloven 1) "Ik mot d'r ok altied an gleuve, as d'r wark an de winkel is"
glierbaan	glijbaan
gliere	glijden 1) "Wi-j gaon op 't ies gliere". Zie: sliere
gloeperig	vals, geniepig 1) "Ziet den hond 's gloeperig naor ons kie:ke". Zie: gluiperig
glöp	vleeswond (diep) 1) " 'n Vie:ze glöp in de kop valle".
goe:dwies	verstand 1) "De goe:dwies kapot hemme" - gek zijn
goejekoop	goedkoop 1) "Goejekope appels"
goemie	gummi, rubber 1) " 'n Wage op goemie" - een wagen op rubberbanden
goemiekruwage	kruiwagen op rubberbanden
goemieslous	slang (van rubber (tuin)slang)
goerk	augurk 1) "Goerke inmake" - augurken inmaken
goerked	neus (dik en rond als een augurk) 1) "Wat het den toch 'n goerked veur de kop"
göps, göts	scheut, kleine hoeveelheid 1) " 'n Göps water". Zie: göts 2) "Hier he'j 'n göps nötte" - handvol
görgel	keel, hals, strottenhoofd 1) "Iemand bi-j de görgel bi-j griep"
götse	gutsen 1) "De raege göts d'r uut"
graaf	sloot 1) "De boere motte ieders joor de graves uutdie:pe" - de sloten uitdiepen
graodlies	steunlat (aan de onderkant van een tafelblad) 1) "De graodlies veurkump dat de taofel krom trik"
graof	graaf 1) "De bekendste graof van Bargh hiette Willem IV"
gräöje	groeien 1) "Toen'e extra genuump wier, zag'ie 'm gräöje" - toen hij speciaal genoemd werd, zag je hem stralen van trots
greep	greep, riek, vork met drie tanden (gereedschap) 1) "Pas op, dalek staek ik ow nog aan de greep" - riek, mestvork 2) "Iemand de greep veurholde" - iemand dwingen iets te doen waar hij of zij een hekel aan heeft 3) "Den lus ik wel aan de greep" - ik heb een erge hekel aan hem
grei	gerei, spul, spulletjes 1) "Wa's dat dan veur 'n vie:s grei?" 2) " 't Goeie grei aan hemme" - zijn zondagse kleren dragen
greile, reile, ruile	schommelen 1) "Zit toch nie:t zo op den stoe:l te greile" 2) "Op de kermis mag ik graag ruile"

aalt	gier
gres	gras 1) "Da's mooi gelp gres" - mooi mals gras
greskaever	kneus, loser, nietsnut 1) "Maak toch aan da'j wegkomp, greskaever!"
greskater	grasmus (Sylvia communis)
gresnek	lomperik, nozem, boer (scheldwoord of ook geuzennaam) 1) "Gao toch weg, gresnek" 2) "De Gresneks spölden dialectmuziek bi-j de Kilderse Evenemente in de jore 90."
griefke	handgreep (tang voor kachel of open haard) 1) "Hang 't griefke maor weer aan de stang van 't fenuus. Ik heb 't nie:t meer neudeg"
griepe	grijpen 1) "Griep 'm en laot 'm nie:t los!" 2) "Ik heb nog gauw effe viefstig euro gegrepe" - (gauw) verdienen
gries, grie:s	grijs 1) "Hi-j is mooi old en grie:s geworre"
grip, grup	greppel, mestgoot in de koestal 1) "De grip en de stand" - het lage en het hoge deel van de koestal
grippele	graven van greppels 1) " 't Water blif staon. Wi-j motte aan 't grippele"
groe:zel	rilling, huivering (van kou, spanning of angst) 1) "De groe:zels trokke mien aover de rug"
groe:zele	huiveren 1) "Hi-j vetelde zukke rare verhale, da'k d'r van groe:zelde"
groe:zelig	guur, rillerig 1) "Bah, 't is vandaag groe:zelig weer"
grondslag	ondergrond 1) "De grondslag door is te dol" - de ondergrond is daar te drassig
grootmoel	persoon (brutaal, schreeuwerig) 1) "Hol ow d'r bute, grootmoel"
grootsmechtig	onbescheiden 1) "Zi-j ging meteen grootsmechtig aan taofel zitte en kek in de pot". Zie: veurwietsig
grötmoe:der	grootmoeder
gröts	trots, verwaand 1) "Dat wief is mien te gröts af"
grötsigheid	verwaandheid, trots 1) "Ik zal ow den grötsigheid wel aflere!"
grötvader	grootvader
grunzel	grendel 1) "De grunzel op de deur doe:n"
gruu:n	groen 1) "Zo gruu:n as gres" 2) "Gruu:n make" - voordeur en pad van een huis of gebouw met dennegroen versieren, b.v. ter gelegenheid van een bruiloft. Zie: krenze 3) "Gruu:n spek" - ongekookt, rauw spek 4) "Gru:ne steen" - ongebakken baksteen
gruunte, gruu:nte	groente 1) "De gruuntes [mv] bun duur"
gruus	kolengruis 1) " Opa smit 't gruus naeve de gruusbak"
gruusbak	kolenbak (bij de kachel) 1) "Mien grootvader spi-jt de tabakssoe:ter altied in de gruusbak" - tabakspruim in de kolenbak uitspugen
gruuslaepel	kolenschip (schep waarmee kolen op het vuur gegooit kunnen worden) 1) "Opa hiel de gruuslaepel nie:t goed vas, now het'e zwatte knäök"
gunne [bn]	gindse 1) "Ik wark an de gunne kant" - in Duitsland. Zie: paol
gund [bw]	ginds 1) "Door gund geet'e hen"
gunze	loeren, afgunstig kijken

aalt	gier 1) "Zie eur 's gunze"
gus	droogstaand, leeg 1) "Den koe is gus" - geeft geen melk 2) "De koffiek is gus" - de koffie is op
guumke, 'gummieke [vk]	elastiekje 1) "Met guumkes schie:te" - elastiekjes wegschieten
haanholt	hanenbalk (horizontale houten balk direct onder de nok van het dak). Zie: hanebalk 1) "Op de haanhölter" - op de hanebalken
haargenau	haarfijn (heel precies) 1) "Dat mot haargenau passe"
haddewadderi-j	geharrewar, gedoe 1) "Wat 'n haddewadderi-j veurdat alles geregeld is"
haevel	hevel, hendel, hefboom 1) "A'j op 'n haevel zat, moes'ie vie:s oppasse, da'j der nie:t met de kont van afvie:l" - lange houten boom, gebruikt als hefboom bij het uit de grond trekken van boomstompen ("stump uutmake")
haevig	hevig, erg, prachtig 1) "Balkebri-j is 'n haevig aete" - moeilijk verteerbaar eten 2) "Dat was 'n haevige brullef" - geweldig (mooie, fijne, prettige) bruiloft
hagelkruus	hagelkruis (Houten paal met daarop een ijzeren kruis en soms een haan, geplaatst om de gewassen tegen ongunstige weersinvloeden door hagelschade te beschermen. Vroeger werden er processies naar toe gehouden en vonden er brooduitdelingen bij plaats.)
halfwesseling	halfvolwassene (mens of dier) 1) " 't Was nog maor zo'n halfwesseling"
hallozie	horloge 1) " Gi-j moes vrogger 't hallozie elke dag opdraeje"
hampele	klungelen 1) "Wat zit'ie toch te hampele. Laot mien 't maor doe:n"
hampelschrampel	stumper, klungel (iemand die onhandig is of onhandig loopt) 1) "Den hampelschrampel is weer 's gevalle"
hamschei	haamschei. Zie: haam
handvaeger	handstoffer 1) "Handvaeger en blek is in elk huusholle neudeg" - veger en blik
hanetraej	hanentred (bloedstipje in ei)
hanglip	zuurkool 1) "Wi-j krie:ge marge hanglip"
hankholt	stok (houten stok van wilg of acacia met drie inkepingen, 'klikke' genoemd, waarmee een geslacht dier aan de achterpoten op een ladder wordt gehangen) 1) "Jan het de rug zo krom as 'n hankholt" - vergroeide ruggengraat
hanne'floep	flap-uit (praatziek of slordig persoon) 1) "Da's toch zo'n hanne-floep, die lut alles ligge" - slordige vrouw. Zie: floep
hääj	hooi 1) "Hääj traeye" - hooi bij het tassen vasttrappen 2) "Wat ren'ie toch weer; mo'j soms naor 't hääj?" - haast hebben. 3) "Onze Lie:ve Heer kö'j alles toevetrouwen, behalve dreug hääj" - het weer is onberekenbaar 4) "Wat het die vrouw 'n hoop hääj op zölder" - het haar hoog opgestoken dragen.
hääjbarg	hooiberg 1) "As kindere ginge wi-j wel 's in de hääjbarg slaope". Zie: barg
hääjbouwt	hooioogst 1) "In de hääjbouwt he'we nörges anders tied veur"
hääjbruu:j	hooibroei 1) "Tege hääjbruu:j wudt duk zalt deur 't hääj gesträöjd"
hääje	hooien 1) "Wi-j bun al 'n waek an 't hääje"
hääjmiet	hooimijt
hääjwage	hooiwagen, bastaardspin (Phalangium opilio)
hääjweer	hooiweer (fraai zomerweer om te hooien)
haok	haak 1) "Dat ding is zo goedkoop, at t'r maor gin hääkske aan zit..." - er steekt iets achter

aalt	gier 2) "Mo'j soms 'n haok aan de kont hemme?" - gezegd tegen iemand die alle deuren achter zich open laat staan
haoke	opsteken (gezegd van hooi, koren en stro)
hääke	1) "Pak mien efkes de gavel en gaot op de hääjzolder, dan kö'we gaon haoke". Zie: haokgat, hääke haken, verlangen
haokgat	1) "Peutje hääke" - iemand met de voeten onderuit halen 2) "Wie hääk d'r now niet naor aandach?" opening in de boven de deel gelegen zoldervloer
haol	1) "Pas op da'j nie:t in 't haokgat val" haal (toestel om potten en ketels boven een open vuur op de gewenste plaats en hoogte te hangen: Zie: ophääked)
häälbank	bank of boom waarin de klompenmaker een paar klompen zet voor de uithollingswerkzaamheden 1) "De klompemaker zet de stump in de de häälbank"
hääle	uithollen. Zie: uuthääle
haolhaok	haalhaak (haak aan een "haol", waaraan een ketel kan hangen) 1) "De haol hink aan de haok"
haor, hoor [zn]	haar [zn]. Zie: heur 1) "D'r zit nog 'n haor op ow hemp. Den mo'j nog efkes weghale" 2) "Um 'n hoor of wi-j krie:ge vandaag nog 'n buj raege" - het is hoogstwaarschijnlijk dat... 3) "Um 'n hoor of hi-j had den haas geraak" - het scheelde een haar of ... 4) "Den keerl is gin hoor angelaege" - niks waard zijn
haos	haast, bijna 1) "Den het haos gin heur meer op de kop" - bijna, haast 2) "Zi-j het haos um naor huus te komme" - haast hebben.
haozeband	kousenband (elastische band om de kous op te houden)
haozevoet	kousenvoet(en) 1) " 'n Wind op haozevuu:t aflaote" - onhoorbaar een wind laten
haozezök	kousenvoeten 1) "Mien fiets steet op haozezök" - mijn fiets heeft een lekke band
had	hard 1) "Toe'k 'm dat zei, had'e 'm vie:s had" - verontwaardigd zijn. 2) "Dat mot had neudeg gebeure" - hoognodig. 3) "Hadde weg" - een verharde weg
harfskat	herfstkat (in het najaar geboren kat, meestal zwak van gezondheid) 1) "Aan de oge te zie:n, bun dit harfskatte [mv]"
harfs(t)	herfst 1) "Laot mien dat maor doe:n, want dén heiten harfs kö'j toch gin zak van op aan" - iemand op wie men niet echt kan vertrouwen
harfsvoer	herfstvoer (bijvoeding voor koeien in de herfst) 1) "Knölle en spörrie bun goe:d harfsvoer"
haronder	af, neerwaarts (naar beneden) 1) "De bult haronder ri-je" - de heuvel afrijden
hat	hart 1) "Van hatte is'e nog goe:d gezond" - hij is lichamelijk nog goed gezond 2) "Heb 't hat 's in de pens um 'm aan te rake" - dreigend uitspreken: durf hem eens aan te raken 3) " 't Geet mien van 't hat dat onze hond dood is" - aan 't hart gaan
har'um	weerom, terug 1) "Kom har'um zeg ik ow" 2) "Met iemand mooi har'um doe:n" - iemand door vleien proberen te vriend te houden 3) "Har'um lope" - doelloos rondlopen
har' uut	eruit 1) "Gi-j heb dat wark goe:d har' uut" - je hebt veel routine in dat werk 2) "Toe maor, komp d'r maor met har' uut. Ik wet 't toch allang" - iets toegeven
hasses, hesses	hersens 1) "Lus gi-j gebakke hesses?" 2) " 'n Klap op de hasses kriege" - een klap op de kop krijgen 3) " 'n Goed stel hesses hemme" - intelligent zijn 4) "Pien in de hesses hemme" - hoofdpijn hebben
hazegarf	duizendblad (Achillea millefolium)

aalt	gier 1) "Hazegarf is goe:d tege 'n heleboel ziektes, veural tege rimmetiek"
hazenöt	hazelnoot 1) " Jan vindt hazenötte lekker"
hechte	hijgen, buiten adem zijn; zwaar ademen 1) "Wat hecht'ie toch, hemme ze ow naogeaete?"
heelgres	grasland (bestemd om gehooïd te worden) 1) " 'n Pesseel heelgres"
heeltied	voortdurend, de hele tijd 1) "Hi-j is heeltied an 't dramme"
heer [bw]	geleden, vandaan, heen 1) "Tie:n joor heer wier de ni-je rondweg geaopend" - geleden 2) "Woor komp gi-j heer?" 3) "Honde en katte en zo wat heer" - zo iets dergelijks.
heerd	haard 1) De heerd was vrogger de centrale plaats in huus. Door was 't lekker warm."
heerdoe:n	vleien 1) "Ik mot mooi met 'm heerdoe:n, want ik mot wat van 'm gedaon hemme"
heerdplaat	haardplaat (gietijzeren plaat achter het open vuur) 1) Den heerdplaat is roe:tzwat"
heergaon	weggaan (er naar toe gaan). Zie: hengaon 1) "Gao toch heer!" - ga toch weg / maak het nou! 2) "Woor gao'j heer?" - waar ga je naartoe 3) "Now mo'j heergaon en make dat efkes veur mekaar" - in actie komen 4) "Wat geet 't d'r toch heer!" - lawaai, spektakel maken.
heerhale	vandaanhalen 1) "Woor he'j dat ding dan heergehaald?"
heerkomme	vandaankomen 1) "Woor kump dat ding heer?" 2) "Den kump van niks heer, maor is in goeie doe:n gekomme" - van lage afkomst zijn
heernemme	mishandelen 1) "Wat hemme ze ow heergenomme" - ook schertsend gezegd als iemand naar de kapper is geweest
heit	heet 1) "Gi-j kont 'm wel 'n heiten eerpel in de mond smiete" - gezegd als iemand de mond wijd openspert, b.v. bij het geeuwen 2) "De grootolders bun gek op heite bliksem van eur eige appele." - hete bliksem (appelstamppot) 3) "Zi-j zit op heite kaole. Zol ze nog op tied thuus könne komme?" - op hete kolen zitten 4) " 't Is pas heit as de boere de reuzel uut de kont drif" - gezegd als iemand klaagt over de hitte. Zie: ies-pie:gel 5) "De soep kold en 't wief heit" - gezegd als men te laat thuiskomt voor het eten
hekkepos	paal (afrasteringspaal rond een weide) 1) " De boer het 'n paar hekkepös liek gezet"
hekkesgat	inrit van een weiland, bouwland 1) "Pas op, 't hekkesgat steet los"
hekkespos	hekpaa (elk van de twee zware palen, waartussen een hek scharnierend is opgehangen) 1) "Dat pöske is toch völs te min veur hekkespos; gi-j mot 'n zwoordere nemme"
heksel	haksel (fijngesneden stro) 1) "Dah heksel geet in de kis"
heksele	hakselen 1) "De heksel is op. Wi-j motte hoog neudeg an 't heksele"
hekselkis	hakselkist
hekselmaschien	hakselsnijder
hekward	hek (ijzer) 1) " 't Hekward afschoe:re" - hek schuren
hellich	kwaad; licht, helder 1) "A'j 'm uutscheldt, wudt'e knap hellich" 2) "Doe:t den lamp uut. 't Is nog hellich dag" - klaarlichte dag
helter	halster

aalt	gier 1) " 't Peerd bi-j de helter pakke" - het paard bij de halster pakken en vervolgens aan de hand wegleiden
hemme [ww]	hebben 1) "Die butjes, door het den hond 't maor op" - ergens erg op gebrand zijn. 2) "He'j 't d'r nao da'k marge bi-j ow kom?" - vraag of het schikt 3) "Door he'k mien vanmiddag efkes vie:s gehad" - hard gewerkt 4) "Wa'j door zeg, dat he'j goe:d" - gelijk hebben. 5) "Ik wil maor hemme, dat ..." - bedoelen 6) "Ow hond het mien gehad" - te pakken gehad.
hemp	hemd 1) "Zi-j harre nao den oorlog gin hemp meer aan de kont" - armoe lijden 2) "Wat maak'ie ow toch druk aover iets wat gin hempke of bukske aan het?" - niks te betekenen hebben. Zie: haos 3) "Zi-j kan rieme en dichte zonder 't hemp op te lichte" - vlot kunnen rijmen
hen [bw]	heen. Zie: heer [bw] 1) "Krie:g toch 't hen end heer!" - heen en weer. Zie: heer 2) "Gaot hen!" - ga weg! maak 't nou! 3) "Da's al zeuve joor hen" - geleden 4) "Den boks is wied hen" - versleten kleding 5) "Den olde man is wied hen" - geestelijk niet in orde
hendig	handig, vlug 1) "Hi-j is 'n hendig keerltje" 2) "Dat natte holt brindt nie:t zo hendig" - brandt niet zo gemakkelijk
hengaon	gaan. Zie: heergaon 1) "Woor mo'j vandaag dan weer hen? Ik wil niet da'j door hengaot."
henkelman	trommeltje (om middageten in mee te nemen naar het werk) Zie: hinkelmenneke
hennekleed	doodskleed 1) "De olde Jansen hemme ze 't hennekleed aangetrokke" - de oude Jansen is overleden
herejekes	herejee (uitroep van schrik, verbastering van Here Jezus) 1) "Herejekes, wat zie:'j d'r toch weer uut vandaag!" 2) "De blote herejekes" - het blote achterwerk
heremetied	heremetijd (uitroep van verbazing) 1) "Heremetied, is 't al twaalf uur?"
hering	haring 1) "Zalte hering" - zoute haring 2) "Zoe:re hering" - zure haring
hets	hitte 1) "'t Is mooi weer vandaag; bloos köts met dén hets, went toen was 't toch wel slim" - behalve laatst met die hitte, toen was het toch wel heel erg
heufkaes	hoofdkaas, zult (gerecht van kop, staart en oren van een varkens) 1) " Nao 't make van de heufkaes is d'r nie völ meer van 't varke te vewarke"
heugte	hoogte 1) "In de heugte beure" - omhoog tillen
heur [zn][mv]	haar [zn][mv]. Zie: haor, hoor 1) "Zi-j het eiges eur heur geknip" - Zij heeft zelf haar haren geknipt. 2) "De heur keime" - de haren kammen 3) "Iemand tegen de heur instrieke" - iemand boos maken 4) "Pien in de heur hemme" - hoofdpijn hebben (meestal gezegd bij een kater na alcoholgebruik)
heure [ww]	horen, luisteren 1) "Gi-j zölt heure, verrekkeling" - gehoorzamen, luisteren 2) "Toe, heurt d'r 's efkes naor" - iets navragen.
heurnt	hoornaar (benaming voor de grootste wespensort: Vespa crabo) 1) "Zeuve staeke van 'n heurnt en 'n grepestaek könne 'n mins dood make" - schertsend gezegd als iemand door een hoornaar is gestoken
hie:d	heide (plant) 1) " Wi-j hemme 'n höfke met hie:d naeve 't huus"
hiempke	krekel 1) "Heur de hiempkes 's sjielpe"
hie:p	bijl (met korte steel en langwerpige blad)

aalt	gier 1) "Veur 't tute slachte mo'j 't hie:pke nemme"
hie:s	hees 1) "Zi-j het 'n hie:se stem vandaag"
hiese [ww]	hijsen, trekken (met geweld) 1) "Zit toch nie:t zo aan mien te hiese"
hiete [ww]	heten, betekenen 1) "Hoe hiet gi-j?" 2) "Dat hiet wat, veur dat den naor de dokter geet" - hij gaat niet gauw naar de dokter 3) "De klok van acht uur, dat hiet dat de blage naor bed motte"
hings	hengst 1) "Den hings is völ geld weerd" 2) " 'n Hings veur de kop krie:ge" - klap
hinkele	hinken, mank lopen 1) "Wat loop'ie toch te hinkele"
hinke(l)menneke	trommeltje (om middageten in mee te nemen naar het werk) 1) "Ik ging met 't hinkemenneke aan den arm naor 't wark"
hipsepeutje	varkenspootje 1) "Stamppot met 'n hipsepeutje"
höch	hoogte 1) "Hi-j stak beide bene in de höch"
hoe:d	hoed 1) "Ik moes d'r op uut um bi-j Harmsen de hoe:d te vedie:ne" - ouders om de hand van de dochter vragen, of ook bij een huwelijk als tussenpersoon fungeren
hoekpaol	hoekpaal (afrasteringspaaltje op de hoeken van een weiland)
hof	tuin (groente- en bloementuin) 1) "Ieder mot zien eige höfke maor wie:je" - zijn eigen boontjes doppen 2) "In 's-Heerenbarg gif 't häöf" - in 's-Heerenberg zijn er volkstuinten
hoflient	touw (waarlangs kanten van een perceel recht afgestoken kunnen worden) 1) "Bi-j ons thuus wier 'n olde stuk stroomkabel uut de oorlog as hoflient gebruik"
hofpad	tuinpad 1) " Oma dut elke waek 't hofpaedje harke"
hokkeri-j	bijgebouwen, gehok 1) "Wat he'j toch völ hokkeri-j um de keet" 2) "Die hokkeri-j van de jongeluj... segeswoordig is alles modern" - samenwonen ('gehok') van twee mensen
holde	houden 1) "De één huld't van de moe:der en de ander van de dochter" - liefhebben 2) "Wat holdt gi-j door dan van?" - vinden van, oordelen. 3) "De radio huld't van raeg" - voorspellen 4) "Dat doelpunt was gin holde aan" - niet tegen te houden zijn, niet te voorkomen zijn. 5) "De jager hie:l 't op 'n eksternes" - het geweer richten op. 6) "Paol holde" - volhouden 7) "Hol ow!" - het ga je goed
holt	hout 1) "Hi-j het ze de letste tied ook aan 't holt sprokkele" - niet goed wijs zijn. Zie: bos
holtben	mand (voor brandhout) 1) "Kö'j mien efkes de holtben vol make?"
holddoe:f	houtduif 1) "Holdoe:ve kö'j lekkere soep van trekke"
holtmiet	houtmijt 1) "Bi-j ieder huus ston vrogger 'n holtmiet"
holttekel	houtteek, schapenteek (Ixodes ricinus) (mijt die als parasiet op de huid van zoogdieren leeft door bloed te zuigen) 1) "Den hond het las van holttekkels"
hongel	rundvet. Zie: ommel, ongel
hooglaeve	toezingen (als felicitatie; al dan niet door optillen) 1) "Wi-j zölle ow 's efkes laote hooglaeve"
höp, hup	heup 1) "Zi-j het 't weer op de höppe op" - op de heup hebben, kuren hebben.

aalt	gier 2) "Dat peerd kö'j de pet aan de höppe hange"- erg mager zijn (gezegd van dieren)
horre [ww]	zeven [ww] 1) "Grint horre" - grint zeven. Zie bi-j: rie:ve
hot [zn]	poos, tijd 1) "Ik heb 'n helen hot motte wachte"- een hele poos 2) "Met hotte is'e zo gek as 'n cent" - af en toe. 3) "Aover 'n hötje bun'k d'r weer" - over een poosje
hot [bw]	weg, ervandoor 1) "Is'e alweer de hot op?" - vertrokken, ervandoor, meestal voor zijn plezier 2) "Ze sture mien van huu naor hot" - van het kastje naar de muur. 3) "Hot, peerd!" - uitroep bij het mennen van een paard, gebruikt om het dier aan te sporen.
houwe	slaan 1) "Die twee hie:uwe zich op de kermis nog as arme du:vels en now is 't weer twee hande op enen boek" - slaande ruzie hebben.
houweri-j	vechtpartij 1) "Kom, lao'we maor gaon, veurdat d'r houweri-j kump"
huu(j)	stop 1) "Hol 's efkes huu(j)"- stoppen.
huje	hoeden, opjagen 1) "Koeie huje" - koeien hoeden 2) "Gi-j mot mien niet zo huje! Ik bun zo kloor"
hu:kel	kattendoorn (doornstruikje dat op natte weigrond groeit) 1) "Veurda'j gaot häöje, mo'j hu:kels stote, want die dinge magge nie:t in 't häöj zitte" - in weiland kattendoorn met een scherpe schop afsteken.
huke	hurken 1) "Gi-j mot op de huke gaon, um de bluumpkes goe:d te bekie:ke" - op de hurken
hu:le	huilen. Zie: schreie 1) " 't Ging d'r heer dat 't zo huu:le en kraakte" - 't was er zo'n lawaai dat horen en zien je vergingen
hummelig	hulpbehoevend 1) "Den olde man wudt alderbastend hummelig. Ze motte 'm aoveral met helpe"
hussekont, hussekloot, hussemus	huismus (zie: hussekont, hussekloot) 1) "Die verrekte hussekonte pikke alle zaod van 't land"
hut	hut, ijzergieterij 1) "Hi-j warkte 40 joor op de hut in Ulft"
huus	huis 1) "Ik mot weer 's op huus op aan" - naar huis, huiswaarts 2) "Achter naor 't huus gaon" - naar het achterhuis gaan 3) "Hi-j drig altied maor 'n jas veur bi-j huus" - een jas om thuis af te dragen 4) "Ik mot neudeg naor 't huuske" - naar de w.c. 5) " 't Letste huus" - de doodskist
huusholding, huusholling	huishouding 1) "Wie dut bi-j ollie de huusholding?" 2) "Door komme Jan en Trui aan met de hele huusholling" - het hele gezin
huus(mans)look	huislook (Sempervivum tectorum) 1) "Huusmanslook gruu:jt (gräöjt) op 't dak"
huusware [ww]	oppassen (op het huis oppassen voor iemand die van huis is en de dagelijkse werkzaamheden verrichten, bijv. tijdens bruiloft, begrafenis) 1) "Ik mot marge bi-j de bure huusware, want zi-j hemme brullef"
hu:ze [ww]	huizen, samenwonen 1) "Ik zol d'r nie:t met wille hu:ze" - gezegd van iemand die men niet mag
iedeskeer	telkens, iedere keer, altijd 1) " 't Is met ow iedeskeer 't eigeste" - het is met jou altijd hetzelfde
iemdenes	mierennest. Zie: emdebult 1) "Kie:k uut, gaot nie:t in dat iemdenes zitte"
iemphempke, iempke	krekel 1) "Heur de iemphempkes 's sjielpe"
ies	ijs 1) "D'r zitte balken onder 't ies" - het ijs is sterk genoeg om er op te lopen

aalt	gier 2) "As 't water vilt, brik 't ies" - gezegd als men tijdens het plassen een wind laat.
iespie:gel	ijspegel 1) "As de boere iespie:gels driete, is 't pas kold" - gezegd tegen iemand die het al snel koud vindt. Zie: heit
lessel	IJssel, Oude IJssel (in de regio's Liemers en Achterhoek wordt de Oude IJssel 'lessel' genoemd, net als in het Duits 'Issel')
ietskes	ietsjes 1) "As 't ok maor ietskes kold is, bu'k al vekeld" - bij de geringste kou ben ik al verkouden
ie:zer	ijzer 1) "Old ie:zer wudt tegeswoordig niet meer opgehaald"
in'ens	ineens, opeens 1) "Inens ston'e achter mien"
inhale	binnenhalen (graan of hooi bij de oogst). Zie: inri-je
inhemme	inhouden, betekenen 1) "Wat het dat dan in?" - wat betekent dat dan?
inhold	inhoud 1) "De inhold van de emmer wier op de misthoop gekieperd"
inku:le	inkuilen (in de grond begraven en met stro en aarde bedekken) 1) "Sukerru:ve inku:le" - suikerbieten inkuilen
inlaote	inlaten, binnenlaten 1) "Iemand d'r inlaote" - iemand binnen laten 2) "Worum lao'j ow toch met dat gekke volk in?" - omgang hebben met
inpie:pe	insteken (kleding) 1) De boks doe'k altied van links naor rechts inpie:pe"
inri-je	inrijden 1) " 'n Peerd inri-je" - oefenen 2) "Marge kö'we an 't inri-je" - hooi of graan bij de oogst binnenhalen. Zie: inhale
inschudde	inschenken 1) "Za'k ow nog 'n kumke koffie inschudde?"
inslaan	inslaan 1) "Gi-j slaot mien d'r nogal in" - hoge uitgaven doen
instaon	instaan (gevolgen hebben, moeite kosten, borg staan) 1) "Door het heel wat van ingestaon veur 't zo wied was" - veel voeten in de aarde gehad hebben. 2) "Ik stao d'r veur in dat 't marge raegent" - ergens volstrekt zeker van zijn.
intege, entege	tegemoet 1) "Hi-j kwam mien intege en sprak mien aan"
investaon [bw]	akkoord [bw] 1) "Bu'j door met investaon?"
inwi-je	inwijken, inzegenen 1) "De pastoor mot 't ni-je huus inwi-je"
jaemke	borreltje (glaasje jenever) 1) "Mo'j 'n jaemke?"
jage	opjagen, haasten 1) "Jaag toch nie:t zo. Gi-j heb toch tied zat"
jakkob	kraai (tamme) 1) "Pas op dat ow den jakkob nie:t wegvlug"
jao, jo	ja, immers, vooral 1) "Door zeg ik jao tege" 2) "Dat is jao heel gewoon" 3) "Onthol dat jo goe:d wa'k ow now zeg"
jäörig, jeurig	jarig. Zie: jeurig 1) "A'k den te pakke krie:g, is'e nog nie:t jeurig" - er niet gemakkelijk vanaf komen 2) " 'n Jäörig maol" - één jaar oude koe.
japse	snijden 1) "zich in de vingers japsen"
jas-van-'t-pak	colbertjasje 1) "A'j d'r netjes bi-j wilt lope, schie:t dan efkes de jas-van-'t-pak aan"
jatzak	kruimeldief (iemand die kleine diefstalletjes pleegt) 1) "Heb gi-j mien shag opgerook, jatzak?"

aalt	gier
joegjachtere	rumoeren, jagen 1) "Wat bu'j toch weer aan 't joegjachtere. Hol ow toch röstig."
joeks	grap, geintje 1) "veur de joeks", "uut de joeks" - voor de grap. 2) "Hanne Joeks" - benaming voor iemand die wel voor een geintje te vinden is 3) "Door bi-j die minse he'k toch zo'n slappe joeks gehad" - slappe koffie.
joekse	schertsen, dollen, gekheid uithalen, flauwekul maken 1) "Zit nie:t zo te joekse! Wark toch deur"
jök	jeuk 1) "Gi-j lach wel, maor gi-j zölt ow ook nog wel 'n keer krabbe woo'j gin jök heb" - ernstige problemen hebben 2) "Jök aan de pottemonnee hemme" - geldgebrek hebben
jökbaes	sleedoorndes (Prunus spinosa). Zie: slee (1) 1) "Vrogger drukte ze blage 'n jökbaes in de nek kapot um ze te plaoge. Dan wizze ze gin raod van de jök".
jökke	jeuken, krabben 1) "Dat grei jök haevig op 't vel" 2) "Toe, jök mien 's efkes op de rug" - krabben om jeuk tegen te gaan
jong [zn]	jongen 1) "Den kleine jong het altied wat te spölle. Den vervaelt zich nooit." 2) "Hi-j was nog maor zo'n junkske, toen'e met 18 trouwde!"
jaar	jaar 1) "Ik bun al jore niet meer in Arem gewaes!" - al jaren niet meer in Arnhem
jaarleks	jaarlijks 1) "De lone worre jaarleks geïndexeerd"
kaai	kauw (vogel: Corvus monedula spermologus) 1) " 't Bas dit jaor van de kaaie". Zie: karrekaai
kaam, keim	kam 1) "Trek ow 's met 'n kaam deur de heur, gi-j loop d'r bi-j as 'n bosdu:vel". Zie: keim
kaatsele	kaatsen 1) " Kaatsele was vrogger 'n populair balspelleke"
kabbes, kappes	kool (witte) 1) "Toen ik zo jong was as gi-j, ging ik deur kabbes en tabak" - nergens bang voor zijn 2) "Wi-j hemme velore as kabbes: met 10-0" - met groot verschil verliezen. 3) "De kappes wudt met balsamico, aek, aolie, knoflook en jeneverbesse tot zoerekool gemaak"
kabbesschaaf	schaaf om witte kool fijn te snijden
kadie:ze	smullen, schranzen, plezier maken 1) "Hi-j mag graag met de vrolluj kadie:ze" 2) "Zie 'm door 's lekker zitte te kadie:ze"
kaek	hederik (Sinapis arvensis), eenjarig akkeronkruid 1) "D'r steet dit jaar weer heel wat kaek op 't land"
kael	keel 1) "Kie:k uut, gi-j kniep mien de kael dich"
kae(r)l	kerel, vent. Zie: keerl
kaes	kaas 1) "De boere mieke vrogger duk eiges kaes" - De boeren maakten vroeger vaak zelf kaas.
kafoep	fut, druk 1) "Ik heb gin kafoep meer" 2) "Pas op, door kan nog wel 's kafoep achter zitte" - kracht
kameraad	vriend, kameraad 1) "Mien kameraad kump vanaovend kaarte"
kannemelk	karnemelk
kanien	konijn. Zie: knien, knie:n
kanonnezat	stomdronken 1) "Kie:k uut, den keerl is knonnezat"
kaoj	smeerpoot, viezigheid 1) "Vie:ze kaoj da'j d'r bunt" 2) "Bi-j die minse is 't zo vie:s, door zitte de kaoje op de vloer" - laagje vuil
käöjke	kaantje, spekblokje

aalt	gier
kaojedrieter	gierigaard 1) "Den kaojedrieter kan niks misse"
kaok	kook 1) "Ik bun vandaag knats van de kaok" - in de war zijn
kaoke	koken 1) "Wie kaok d'r vandaag?" - eten koken 2) "Den olde zit weer aover vrogger te kaoke" - onbenulligheden vertellen, kletsen
kaoper	koper (metaalsoort) 1) " 't Wudt kold, want de kaoperen Hein steet hoog" - de maan 2) " 't Kaoper wier vroeger waekeleks gepoets"
kaot	kaat (kleine boerderij) 1) "Die minse hemme maor zo'n klein käättje" 2) "In Zeddam hemme ze in 1991 bi-j 't zandgat de Gildekaot as museumboerderi-j gebouwd"
kääterbuurke	keuterboer (kleine boer met ten hoogste 4 à 5 ha land) 1) "Op de kermis zatte vrogger de grote boeren en kääterbuurkes ampat in de zaal"
kääövele, kuiere	keuvelen, gemoedelijk praten 1) "Heur 'm 's lekker kääövele" 2) "Opa kon heel gemudelek met zien kleinkinder zitten te kuiere"
karpin	stok (geplaatst op de hoeken en zijanten van een boerenwagen of -kar, waarmee graan of hooi wordt vervoerd) 1) "Toen hi-j kwaod was, kwam'e met 'n karpin op mien aan"
karrekaai	kauw (vogelsoort: <i>Corvus monedula</i> spermologus). Zie: kaai
karreman	voerman 1) "De karreman Kuper ging altied voerwarke" - als loonwerker werken
karspoor	karrenspoor 1) "Deur 't karspoor vare"
kasgenadig	verwaand. Zie: kaskenade 1) "Wat 'n kasgenadig wief, en dan mo'j wette dat ze drie keer in de waek gehak aete"
kas [bn, bw]	net, schoon 1) " 't Zag d'r weer kas uut" 2) "Kasse boel make" - opruimen
kas [zn]	kast 1) "Krie:g mien de suker effe uut de kas" 2) "Hi-j zit in de kas" - gevangenis
kaskenade, kasgenade	drukte, ophef, lawaai (verbastering van 'gasconnade') 1) "Maak nie:t zo völ kaskenade, mins!" 2) "Bah, wat 'n kasgenade in de keet!" 3) "Heb toch nie:t zo'n kaskenade. Hol ow toch 'n bietje in" - wees niet zo onbeschoft 4) "Wat het dat wief toch 'n kasgenade aover zich."
kasmaks	smak (lelijke val) 1) " 'n kasmaks make" - lelijk vallen
kastet	hekwark (ijzer). Zie: stanket
kat'oe:l	katuil (uil zonder oorpluimpjes; bijvoorbeeld: kerkuil, velduil, ransuil) 1) "Door zit 'n kat-oe:l in de boom"
kats, knats	totaal, helemaal 1) "Zi-j was nao dah ongeluk kats van de kaat" - de kluts kwijt, ontredde. 2) "Ik heb vandaag knats vergaete de kniene te voere!"
kattepul, katteprul	katapult 1) "Met de katteprul op pötjes schie:te" - op de isolatoren van bovengrondse stroomleidingen schieten
kazzematje	kazemat, bed, boel, penis 1) "Naor 't kazzematje gaon" - bed 2) " 't Hele kazzematje" - de hele boel 3) "Ze hemme mien veur 't kazzematje geschup - mannelijk geslachtsdeel"
keerbesssem	bezem 1) "Loop efkes met de keerbesssem um 't huus hen"
keerl, kaerl	kerel 1) "Door kump 'n keerl aan" - man 2) "Den keerl van mien zut d'r weer nie:t uut!" - echtgenoot

aalt	gier 3) "Keerl, keerl, wat 'n flauwekul" - uitroep van verbazing of afkeuring. 4) "Draag mien niks op, want ik bun maor 'n halve keerl" - zwak van gezondheid zijn.
keers	kaars 1) " Met Allerziele doe:n wi-j 'n keerske opstaeke"
keersestaonder	kandelaar
keime	kammen 1) "Vader zei altied: Gi-j mot ow elke marge de heur keime!"
keld	koude. Zie: kold 1) "Hi-j het keld op 't water" - kou op de blaas. 2) "De keld in disse winter vilt wel met"
kelder'ies	ijs (waar lucht onder zit) 1) "Pas op, blie:f an de kant.! Dat is kelder'ies"
kelderluus, kelderzog	pissebed (Oniscus asellus) 1) "Woor 't voch is, bas 't van de kelderluu:s" - waar het vochtig is, wemelt het van de pissebedden
keldvoe:t	wintervoet 1) "Keldvuu:t [mv] oplope" vegen. Zie: aankere, uutkere
ketssteen	vuursteen 1) " Heel vrogger wier de kachel met 'n ketssteen aan de praot gemaak"
kettingspöl	paardebloemblad 1) "Zi-j dut elke dag kettingspöl plukke veur de knie:ne"
keuje	varken 1) " 'n Trop keujes" - een toom varkens
kewgoemie	kauwgum 1) "Gooi den kewgoemie uut de mond"
kewwe	kauwen 1) "Wat zit'ie toch met dat aete te kewwe" - wat zit je toch met lange tanden te eten
kid	stapel hooi of hout 1) "Vrogger harre alle minse 'n kid holt bi-j 't huus staon" - hoop hout 2) "Häöj aan 'n kid harke" - regel samengeharkt hooi
kidde, kitte, kitse	bijeenharken (van hooi) in lange banen
kie:ke	kijken 1) "D'r kump heel wat kie:ke a'j 'n brullef organiseer" 2) "Gi-j komp net kie:ke" 3) "Zich de oge uut de kop kie:ke"
kiel	wig 1) "Door mo'j efkes 'n kiel tusse slaon"
kiele	kietelen 1) "Ik kan nie:t tege kiele"
kiepig	flink, vlug, lenig, pittig 1) "Wat 'n kiepig blaag is dat toch" - opgewekt, gezond, vlug 2) "Hi-j is nog altied goe:d kiepig" - hij is nog kras. Zie: wierig
kieske	kalfje 1) "De kieskes springe weer in de wei"
kikkerrit	kikkerdril 1) "Toen ik in 't water vie:l, zat ik helemaol onder de kikkerrit"
kimmel	neusring (metalen ringetje door de neus van een varken om wroeten tegen te gaan)
kimmele	aanbrengen van neusring bij bijv. varkens
klaaie	kliederen 1) "De kindere holle d'r van um met modder te klaaie"
klabaats	pats (klanknabootsend woord voor iets dat valt) 1) "Klabaats, door lei'e veur de grond!"
klabater	joekel, knots 1) " 'n Klabater van 'n huus" - een groot huis
klabatere	donderen, hard geluid maken 1) "D'r is 'n stapel telders van de taofel geklabaterd"
klad	klad (hoeveelheid) 1) " 'n Klad sukerru:veblad" - een hoeveelheid bladeren van voederbieten 2) "D'r zit nog 'n kledje (vw) moe:s in de pan veur ow"

aalt	gier
klaeve	kleven, plakken 1) "Boks-aan-de-kont-klaeverig-weer" - gezegd als het benauwd weer is 2) "Kom hier, dan za'k ow d'r één klaeve" - iemand een draai om zijn oren geven.
klamieter	kraag van hemd of jas. Zie: klad 1) "Iemand bi-j de klamieter bi-j griep" - iemand vastgrijpen
kloorloe:ter	louter, puur 1) "Dat is jao kloorloe:ter alcohol"
kloormake	klaarspelen, presteren 1) "Niemand kan dat, maor hi-j mik dat kloor"
Klaos	Klaas 1) " 'n Kläöske bi-j de koffie" - een speculaasje. 2) "Wat bu'j toch 'n rare Klaos" - een eigenaardige vent.
kläöwe	klauteren 1) "Zie 'm 's hendig tege den boom op kläöwe" 2) "De kat zit heeltied aan de mooie bank te kläöwe" - (gezegd van een kat) de nagels scherpen
klap	bos (hoeveelheid) 1) "Gooi 's effe 'n klap strooi af" - een gebonden bos stro
klassenie:re	kletsen 1) "Op de mark staon ze altied met zo'n droemeltje te klassenie:re" - op de markt staat altijd een groepje mensen druk te praten
klats-an-de-wand	andijvie-stamppot 1) "Moeder het klats-aan-de-wand gekaok"
klatse	klappen, applaudiseren 1) "De zaal klatste veur de mooie uitvoering van de harmonie Kunst nao Arbeid"
klauwe	stelen 1) "Dat ding is geklauwd"
kleer [mv]	kleren, kleding 1) "De zondagse kleer aanhemme"
klef	talud, kant (schuin) 1) "De klef van de graaf mot neudeg gemaegd worre" - talud van de sloot maaien
kleppere, afkleppere	lopen (veelvuldig heen en weer) 1) "Loop toch nie:t heeltied hen en weer te kleppere" - hinderlijk in- en uitlopen 2) "Dat mins lup de hele buurt af te kleppere. Wat zol ze toch hemme?"
kleufbeitel	kloofbeitel
kleuve	klieven, kloven, splijten 1) "Holt kleuve"
kleverblad	klaverblad 1) "Zi-j gebruke 't kleverblad uut de berm as kanienevoer" 2) "Vrogger hadde ze 'n kleverblad in de kökke staon" - kachel, waarvan de plaat het model van een klaverblad heeft (klavertje 4)
klik	inkeping, insnijding 1) "In den stel mo'j 'n klik sni-je, dan gli-jt dat touw d'r nie:t af" 2) "Zo'n old-pampieractie brich nog adig wat klikke op de stok" - dat levert (financieel) nog flink wat op.
klikspaan	klikspaan 1) "Klikspaan, klikspaan, dörf nie:t deur 't sträötje te gaon. Hundje wil 'm biete, ketje wil 'm krabbe, haentje wil 'm pikke, kump van al dat klikke" - liedje dat door de jeugd gezongen werd als iemand iets had verraden
klingselbuu:l	collectezak 1) "Met de klingselbuu:l rondgaon"
kloe:g, kloe:k	verstandig 1) "Dah maedje is 'n kloe:k blaag"
kloet	kluit 1) "Uut de kloete geschaote, gekomme" - uit de kluiten gewassen
kloor	klaar, gereed, helder, duidelijk 1) "Bu'j kloor? Dan kö'we gaon" 2) "Met 'm kan ik goe:d kloorkomme" - goed kunnen opschieten met iemand
kloppos	paal (om in de grond te slaan) 1) "Veur dat tutehok he'k tie:n kloppös [mv] neudeg"

aalt	gier
kloteri-j	trammelant 1) "Pas maor op da'j door gin kloteri-j met krie:g"
klotezat	stomdrongen 1) "Klotezat thuus komme"
klotskop	domkop, eikel (fig.) 1) "Gao weg, klotskop"
klow	kluwen, 1) " 'n Klow wol"
klump [mv]	klompen [mv] 1) "Tegeswoordeg worre klump alleen nog veur de touriste gemaak"
klungel, knungel	klungel, fysieke gesteldheid, spullen 1) "Wat bu'j toch 'n klungel" 2) "Ik zit met kapotte klungels" - zijn spullen kapot hebben 3) "A'j de klungels maor warm holdt" - handen en voeten 4) "Door is 't mien köt naeve de klungels gegaon" - ternauwernood aan een ongeluk ontsnappen. 5) "Hi-j het vie:s um de knungels gehad" - te lijden gehad, ziek geweest
klutering	kneu (zangvogel, kleine vinkensoort: Carduelis cannabina)
knaeje, knaaje	kneden, hardrijden 1) "Deeg knaeje ging vrogger altied met de hand" 2) "Ik knaejde tege de Baekse bult op" - hard of met moeite fietsen.
knapie:p	uitlaat, penis (fig.) 1) "Het ow vader roes in de knapie:p gehad?" - gezegd tegen iemand met rood haar
knaok	bot, been 1) "Kolde knäök hemme" - koude handen of voeten hebben 2) "Ik heb mien knaok vestoek" - voet, enkel 3) "Ik kan de knäök haos nie:t vezette" - benen 4) "Alle knäök doe:n mien zeer" - botten
knaokehad	keihard 1) "Dat brood is knaokehad". 2) "Den keerl lup 's winters altied zonder jas. Hi-j is knaokehad."
knaos	daas (Tabanidae) 1) "Au! D'r zit 'n knaos in mien nek"
knapbot	kraakbeen (stuk van rib of speklap) 1) "D'r zit 'n knapbutje (vw) in de soep"
knatergek	knettergek, dwaas 1) "Gi-j bunt jao knatergek um dat te doe:n". Zie: raedje-gek
kneup [mv]	knopen [mv] 1) "De kneup van mien jas zitte allemaol los."
kneute [ww]	knotten [ww] 1) " 't Wudt weer tied um de wilge te kneute"
knien, knie:n, kanien	konijn 1) "Met de kniene (knie:ne) deur de tralies vraete" - erg mager zijn 2) "Met kniene (knie:ne) en doe:ve kö'j 't geld zie:n stoe:ve" - het houden van konijnen en duiven is een dure hobby 3) "He'j kaniene? - Dan he'j ok köttels!" - gezegd als grapje tegen degene die op de eerste vraag "ja" antwoordt
kniepmes	knipmes, zakmes
knieptang	knijptang, nijptang 1) "Hi-j is te vie:s um met de knieptang aan te pakke" - zeer vies uitziend persoon
kni-j	knie 1) "Veur 'n dubbeltje zich 'n gat in 't kni-j laote bore" - zeer vrekkelig zijn. 2) "Gi-j mot onzen Lieven Heer op de kni-je danke da'j dat ongeluk aoeverlaef heb!"
knikkerbuu:l	knikkerzak 1) "Mien knikkerbuu:l is lekker völ zwoorder as den van ow"
knikkerpötje, -kulek	knikkerkuiltje
knoebel	knobbel 1) " Teun het 'n knoebel in de nek. Hi-j geet d'r veur de zekerheid met naor de dokter"
knoefel	kreukel 1) "De auto zat nao dat ongeluk knats in de knoefels"

aalt	gier
knoefele	kreuken
	1) "Knoefel dat kleed nie:t zo"
knoe:ve, knu:ve	knagen, kluiven, knorren
	1) "Heur 'm 's knoe:ve"
	2) "Den hond dut niks anders as op 'n bot knoe:ve".
knoe:ved	schatje, lieveling (persoon die knort van genot)
	1) "Lekkere knoe:ved van mien!"
knooie	knoeien
	1) "Dat blaag lastig? Ik heb d'r niks met te knooie" - met iemand of iets geen problemen hebben
knooieri-j	geknoei
	1) "Bah, wat 'n vie:ze knooieri-j"
knooilap	knoeier
	1) "Bah vie:ze knooilap, kie:k uut"
knöp [mv]	knoppen [mv]
	1) "Gi-j mot op alle knöp geliek drukke, um 't apparaat uut te zette"
knup	knoop
	1) "Zi-j zit met eur eiges in de knup en het dorum hulp neudeg"
	2) "Bi-j de welpen leerde wi-j hoe'j 'n knup moes make"
knuppe [ww]	knopen, strikken [ww]
	1) "Gi-j mot ow de veters knuppe. Ze zitte los."
	2) "Door kan'k gin touw aan vas knuppe"
kod	korstje
	1) "Was dat varke effe de kodde uut de oge. Dan brich'e meer op."
koe:f	kuif
	1) "Striek ow es efkes deur de koe:f hen"
koe:f-leeuwerik	kuifleeuwerik (Galerida cristata). Zie: kuu:f-leeuwerik, toornleeuwerik
koerke	koeren, knorren
	1) "Wat koerk'ie? He'j zo'n honger?"
	2) "Heur 'm 's mooi koerke" - duivengeluid
kokkebraoje	lanterfanten, luieren
	1) "Toe, zit door toch nie:t de hele dag zo te kokkebraoje. Komp den stoe:l 's uut."
kökke	keuken
	1) "Moe:der is op de kökke"
kold	koud
	1) "De soep kold en 't wief heit" - de soep koud en de vrouw kwaad: gezegd als men te laat thuiskomt
	2) " 't Is pas kold as de boere iespie:gels driete" - gezegd tegen iemand die het koud heeft
	3) "Ze make ow segeswoordig veur 'n dubbeltje kold" - doodmaken
	4) "Brrr, 't is vandaag richtig waterkold"
	5) "Kolde hand" - handvat met twee haken, waarmee een pot of ketel opgetild kan worden. Zie: keld
koldvrie:ster	koukleum
	1) "Doe:t den dikke jas toch uut, koldvrie:ster"
kolter	kouter (ploegijzer dat de kluiten op het land doorsnijdt). Zie: schaar, streupschaar, scheer
kom'mas	gamasche (beenwindsel, slobkous, beenkap van leer die om het onderbeen wordt gegespt)
	1) "Met de kommassen aan de deur uut gaon"
komme	komen
	1) "D'r kump raegde aan. - Nee toch! Ik mot de was binnehale"
	2) "Kommend jaar mo'we maor weer 's 't hofpad ni-j betegele."
könne	kunnen
	1) "Ik mot 't ook altied könne" - de pineut zijn
	2) "Gi-j könt mien de hak violen" - je kunt me de pot op
kontekroeper	hielenlikker
	1) "Zie den verrekke kontekroeper 's mooi met zien baas heerdoe:n"
korn	korenaar, koren, korrel
	1) "In 't veurjaar mo'j weer keurnt [mv] sträöje" - korrels strooien
kop	hoofd, kop
	1) "Zi-j het te völ aan de kop. Eur mo'j niks vraoge"
	2) "Met iemand niks aan de kop hemme" - met iemand niks te maken hebben
	3) "Gi-j kont 'm wel veur de kop kie:ke, maor nie:t d'r in" - je kunt hem niet echt doorgronden

aalt	gier 4) "Iemand iets veur de kop gooie" - iemand iets verwijten 5) "Kom hier, dan za'k ow de kop 's tusse twee ore zette" - iemand mores leren, bang maken 6) " 'n Oppedroe:sde kop" - een dik, rood hoofd 7) "Ik doe dat veur eige kop" - geheel privé. 8) "Ik veur mien kop vin 't wel 'n mooi schilderij" - ik persoonlijk. 9) "Den keerl door het 'n kop as 'n bol" - een dik, rond hoofd 10) "Dat het gin kop of kont" - dat lijkt nergens op.
koppenend	hoofdeinde (bed). Zie: kopstuk
koppjen	hoofdpijn
köppig	koppig, boos 1) "zich köppig make op iemand" - zich boos maken op iemand
kös	korst 1) " 'n Kös brood"
kosse	kosten 1) "Wat kos mien dat?"
köt, kot	kort 1) "Den jas is ow völs te köt" 2) "Köt van aosem" - kortademig 3) "De ore kot an de kop hemme" - snel op zijn tenen getrapt zijn
kötje:zer	zaag (bestaande uit breed zaagblad met aan weerskanten een houten handvat: kortzaag)
köts	onlangs, kortelings 1) " 't Is mooi weer, bloos köts met den hets, toen was 't toch wel slim." - behalve laatst met die hitte, toen was het toch wel erg
köttel	keutel 1) "Kold as 'n köttel" - steenkoud 2) "Zörg da'j glans op de köttel holdt" - gezegd tegen iemand die men een goede gezondheid toewenst
köttelboer	3) "Köttel drie" - antwoord op vraag "Wie?" 4) "Lie:f kötteltje" - gezegd van/tegen een klein kind keuterboer
kötteling	1) "De kleine köttelboere motte d'r tegeswoordig allemaol uutscheie" dwarsbalk (op maat gezaagd stuk hout, inz.: dwarsbalk waarop steigerplanken rusten) 1) "Kie:k maor uut keerltje. Gi-j staot op 'n slechte kötteling" - in een wankel of gevaarlijke positie verkeren
köttelpeer	peer (kleine, aan een tros groeiende peer)
kouw	kooi 1) "Ik zuu:k 'n mooi köwke veur mien vogels"
ko'zot	consort, medestander 1) "Den gekke Jan en kozotte hemme dat gedaon"
kraej	kraai 1) "Gin freggere vogels as kraeje" 2) "Kom hier, dan doe'we kraeje schie:te" - met de voeten (een kind) spelenderwijs vanuit een liggende houding 'wegschieten'
kraeje [ww]	kraaien 1) "De haan kraejt" 2) "Bi-j de smid staon nog honderd euro te kraeje" - (geld) verschuldigd zijn.
kral	kraal 1) "Kralle rie:ge" - kralen aaneenrijgen
krang	binnenstebuiten, verkeerd 1) "Gi-j heb 't hemp krang aan." 2) "Dat kump krang aover" - vreemd, raar 3) " 't Zit mien krang dat dit gebeurd is" - niet lekker zitten 4) " 'n Krang humeur" - een slecht humeur
krank	ziek 1) "Wat schaelt ow, bu'j krank?" 2) "Ik bun al 'n waek aan 't krankviere" - in de ziekte lopen
krantekee(r)	journalist, correspondent 1) "Kie:k uut veur krantekeerls, want a'tie wat heure, zette ze 't meteen in de krant"
kräös	klokhuis (van appel of peer)

aalt	gier 1) "Zi-j it altied de appel mèt de kräös op" 2) "Kiek den kleine kräös 's, wat den al kan" - koosnaam voor een kind.
kregel	kras, fit, opgewekt 1) "Hi-j is wel old, maor nog goe:d kregel"
krek	precies, zojuist 1) "Zo krek wet ik 't nie:t" 2) "Die minse hemme krek de eigeste wage" - precies dezelfde wagen 3) " 't Is krek gebeurd"
krenzel	graanzaad (van mindere kwaliteit) 1) "Krenzel en goeie zaad appat holde". Zie: boch
krenze	versieren (de voordeur met dennegroen, ter gelegenheid van een bruiloft, buurtmaken, jubileum, welkomstfeest) 1) "Ik heb now nog pien in de kop van 't krenze van gisteraovend". Zie: gruu:n
krets	schurft 1) "Den hond het altied las van krets" 2) "Krie:g de krets" - loop naar de pomp 3) "Örges de krets an hemme" - ergens een grote hekel aan hebben
krie:ge	krijgen, pakken 1) "Ik krie:g nog honderd euro van ow" 2) "Krie:g mien 's efkes 'n mes uut de laai" - om een mes vragen 3) "Zet den platespöller nie:t zo had. Ik krie:g d'r wat van"
kringel	kring, krans 1) " 'n Beste kringel wos in de pan" - een flink stuk (rondliggende) worst in de pan
krint	krent 1) "Moeder dut krinte en roziene in 't brood" - vruchten in het brood doen 2) "Den oldste van de bure, dat is mien toch 'n krint!" - eigenwijs, koppig kind
krinterig	kreterig 1) "Wat is den keerl krinterig"
krinteweg	krentenbrood, krentenwegge 1) " Wo'j nog 'n sni-j krinteweg veur onderweg?"
croek, kruuk	kruik 1) " In de winter is 'n croek in bed aan te raoje" - warmwaterkruik
croe:le	croelen, nestelen 1) "Zie 's hoe die dierkes in 't strooi croe:le"
croenekraan	kraanvogel (Grus grus)
croepe, kroupe	kruipen 1) "Nie:t wette in wat v'n gat a'j croepe mot" - zich geen raad weten 2) "Kie:k, den kleine kräös krup al!"
croeperi-j	gekruip, krapte 1) "Wat 'n croeperi-j is dat door" - gezegd wanneer veel mensen in een klein huisje wonen
croepgrei	begroeiing (laag blijvend in een tuin) 1) "Door mo'j ow 'n bietje croepgrei neerzette"
crolzwat	gitzwat 1) "Hi-j het crolzwatte hande"
croëppel	kreupel 1) " 'n Croëppel peerd is niks weerd"
croëssel	pruim. Zie ook: kräözel 1) "Door steet nog een kräözel" - kleine pruimesoort 2) "In Loerbaek he'j de Croësselhoek. Door het vrogger 'n kleine croëssel van 'n keerl gewoond" - klein persoon
kruisfideel	kernegezond 1) "Ik bun vie:s ziek gewes, maor now bu'k weer kruisfidee"
krujje [ww]	kruien, kruiden 1) " 't Aete scharp krujje" 2) "Kruj dat grei effe weg" - met een kruiwagen wegbrengen
krujjer	kruier, eigenwijs persoon 1) " 'n Rare krujjer" - eigenaardig, eigenwijs persoon
kru(j)kar, kru(j)wage	kruiwagen 1) "Hi-j geet goe:d in de krujwage" - hij kan goed met een kruiwagen lopen.

aalt	gier
krujlich, krujlies, krujzael	draagriem (band van leer of touw vaak kruisvormig over de rug, soms ook enkel om de hals gelegd, waarmee een kruiwagen omhoog wordt gehouden tijdens het kruien) Zie: zael
kru(j)wagesboom	boom (van een kruiwagen)
kru(j)wagesrad	kruiwagenwiel
	1) "At de hoepel los zit, mo'j 't krujwaasrad 'n nach in 't water legge"
krukke [ww]	ploeteren, hard werken
	1) "Die minse motte had krukke um aan 't aete te blie:ve". Zie: poekele
krumel	kruimel
	1) "Krumels is ook brood"
	2) "Pas gi-j effe op den kleine krumel" - een klein kind
kruper	duiker (onder een weg)
	1) "Krupers legge"
kruus	kruis
	1) "Wie 't kruus het, zaegent zich 't eerste" - men bevoordeelt eerst zichzelf en dan pas de ander
ku:ke	korstje
	1) "Zi-j het ku:kes in de oge". Zie: kod
kuke	kuiken
	1) "Kukes sekse is vrolliewark" - kuikens seksen is vrouwenwerk
	2) "Gin kind of kuke hemme" - kind noch kraai hebben
kulle	misgaan. Zie: schie:fgaon
	1) " 't Was mien haos gekuld" - het was bijna verkeerd met mij afgelopen
kumpke	kopje, kommetje
	1) "Doe mien maor 'n kumpke koffie met suker"
kundige	opzeggen
	1) "Gi-j mot vroeg genoeg kundige"
kusmuleke	kusmondje
	1) "Door he'j 'm weer met zien kusmuleke"
kuu:f-leeuwerik	kuifleeuwerik (Galerida cristata). Zie: koe:f-leeuwerik, toornleeuwerik
kuukske	koekje
	1) "Zu:te kuukskes bakke" - zoete broodjes bakken
kuut	kuit
	1) "Zij was bis de kute natgeraegend" - tot op de kuit
	2) "Vanaovend zö'we de kute 's smere" - dansen
kwaelderi-j	kwelling, mishandeling
	1) "Wat 'n kwaelderi-j met die arme diere"
kwaele	kwellen, mishandelen
	1) "Kwael den hond nie:t zo"
kwake	roddelen, luidruchtig onzinnige dingen zeggen
	1) "Pas op, vetel eur nie:t alles, want die kwaak te völ"
kwaked	kaak, mond
	1) " 'n Slag aan de kwaked" - kaakslag
	2) " 'n Tand uut de kwaked houwe" - tand uit de mond slaan
	3) "Hol de kwaked" - hou je mond
	4) "Hi-j stie:t de fles bis aan 't etiket in de kwaked"
kwakse	kwakken, gooien, smijten
	1) "Kwaks dat ding nie:t zo had neer"
kwalme	kwalmen, roken
	1) "Zit'ie weer te kwalme?"
	2) "De motor van mien bruur den kwalmp mien dan toch!"
kwalster	fluim
	1) "Hi-j spo'j 'n vie:ze kwalster van zich af". Zie: kwiel
kwaod	kwaad
	1) "Zi-j mie:k zich kwaod aover 't vuurwark midde in de nach"
kwarrebos	bundel (aanmaakhout)
	1) "De kwarrebus [mv] stonge in de holthoek" - de bossen aanmaakhout stonden in de hoek bij de kachel
kwatse	praten, kletsen, onzin vertellen
	1) "Gi-j kwats mien te völ af"
kwats, kwatseri-j	geklets, dom gepraat

aalt	gier 1) "Heur toch op met den kwatseri-j"
kwatskop	kletsmajoor 1) "Wat 'n kwatskop is den keerl. Hi-j het nörges verstand van"
kwazzel	kwast (persoon), gekke vent 1) "Toe (gekken) kwazzel da'j d'r bunt"
kwazzele	praten (dom) 1) "Wat kö'j toch (dom) kwazzele"
kwek	kweekgras (Elytrigia repens) 1) "Dat land bas van de kwekke. Door kö'j haos niks op vebouwe". 2) "Kwekke schudde" - kweekgras wieden
kwekboom	lijsterbes (Sorbus aucuparia). Zie: liesterbaes
kwiel	kwijl, fluim 1) "Bah, spi-j toch nie:t heeltied van die vie:ze kwiele van ow af". Zie: kwalster
kwiet	kwijt 1) "A'j wah kwiet bun, mo'j naor Antonius baeje"
kwietepeer	kweeper
kwie:tske [vk]	twijgje "kwie:tskes sni-je" (voor vlechten van manden)
laaj	lade 1) "He'j al 'n brie:f terug van de gemeente?" - "Nee, mien brie:f zal wel in 't laejke van Van Nispen terech bun gekomme" - (Piet van Nispen was chef Algemene Zaken bij de gemeente Bergh in de jaren 1960-1970)
laam	lam, verlamd, kreupel 1) "Laam lope"
labes, läönes	joekel, kwajongen 1) "Wat een labes van een hond lup door" - grote hond 2) "Gao weg, (grote) läönes da'j d'r bunt um altied met die blage an de geng te bun" - kwajongen die kleinere kinderen plaagt
laeg	laag, leeg 1) "Laeg bi-j de grond" 2) "Aet ow bod 's laeg" 3) " 't Laege peerd" - het paard zonder kar of wagen
laepel	lepel, drinkplaats voor wild in het bos 1) "Um soep te aete he'j een laepel neudeg" 2) "Hol den laepel 's binne" - tong 3) "Een laepel veur de diere" - reeëndrinkplaats in het bos. Zie: rejenkolk
laepel(e)bret	lepelrek
laeve	leven 1) "Wie 't langste laef, het toch alles" - schertsend gezegd door iemand die het nut van zuinig zijn en sparen niet inziet 2) "Op 't langste laeve laote beschrie:ve" - een bezit bij testamentaire beschikking laten toevallen aan de langstlevende 3) "In andermans tied laeve" - overmatig oud worden 4) "Hi-j laef veur de muziek" - ergens helemaal in opgaan. 5) "Hoe laat laeve wi-j?" - Hoe laat is het?
laeze	lezen 1) "De krant laeze" 2) "Aore laeze" - korenaren verzamelen
laje	laden 1) "As gi-j mien nie:t helpe wilt, dan gao'k naor de börgeme'ster eiges. Dan za'k 't wel 's op 'n hogere wage laje" - hogerop gaan
lamp	lamp 1) "Zörg da'j met lampes aan weer thuus bunt" - als het donker wordt
lange [ww]	aangeven 1) "Lank mien dat ding effe" 2) "Heb gi-j de tute al wat gelank?" - gevoerd, gegeven. Zie: aanlangen
lank'op	weg, er vandoor 1) "De hond is weer lank-op"
lank' uut	languit

aalt	gier 1) "Ik gao efkes lank'ut ligge"
laoj	wortel, boomstronk, uitloper 1) "Ik bun aover 'n dikke laoj gestrukeld" 2) "Die laoje könne d'r now wel af."
läöningstoe:l	leunstoel 1) "Gaot maor in de gemekkeleke läöningstoe:l zitte"
laote	laten 1) "Hi-j het wel vie:s wark". "Jao, laot hen, hi-j vedie:nt ook vö!l" - laat maar
lepke [vk]	lapje 1) "iemand veur 't lepke holde" - iemand voor het lapje houden
leed	leed 1) "Ik bun 't now leed da'j altied te laat komp" - er genoeg van hebben
leej	leep, slim, geraffineerd 1) "Den lejen hond het mien bi-j de vuu:t gehad" - die verdraaide slimmerik heeft me te grazen genomen
leer [zn]	ladder, schot (open, van kar) 1) " 'n Lang wief is 'n leer in huus" - vergoelijkend gezegd als de vrouw veel groter is dan de man 2) "Wij komen de leer van Christus brengen" - "Zet 'm maor achter 't huus"
leers	laars. Zie: stiefel 1) "Zi-j drig heeltieds gummileerze bi-j huus."
lefduukske [vk]	pochet
leg	laagte 1) "Door zit 'n hele leg in 't land". Zie: del
leilat	lineaal 1) "Hi-j het mien met de leilat op de kop gehouwe"
lekke	likken, lekken 1) "Den hond lek altied" 2) "Iedere koe lek zien eige kalf" - ouders nemen het altijd voor hun eigen kinderen op 3) "Lek mien de kont/maas/pens" - loop naar de maan 4) "De kraan is aan 't lekke."
leksteen	liksteen (blok zout voor het vee om van te likken)
lemp, lunt	slungel (lang persoon) 1) "Door zun ook nog 'n paar van die lange lempe in huus" 2) "Hemme ze door ook blage? Jao, door hemme ze 'n stuk of wat van die lemp van vrolluj" - opgeschoten meisjes. 3) "Is 't kold baove, lange lunt?"
lets [bn]	laatst 1) "Op 't lange lets" - op het allerlaatst 2) "Die vrouw lup op 't lets, 't kan ieder moment komme". - in de laatste dagen van de zwangerschap zijn. 3) "Den band lup op 't lets - bijna versleten zijn. 4) "Now geleuf ik dat'e toch op 't lets begint te lope" - bijna dood zijn. 5) " 't Is de letste keer gewes"
lich	licht 1) "Met lich en donker", "tusse lich en donker" - in de schemering. Zie: tweelichte
lie:f [bn]	lief 1) "Gi-j bunt 'n lie:ven jong ... a'j slaop! zeid moe:der altied"
lie:fke [vk]	lijfje (dames-, kinderhempje, waaraan eventueel de kousen vastgemaakt konden worden d.m.v. knoopsgatenelastiek)
lief [zn]	lijf 1) "Ik heb al waeke pien in 't lief" - pijn in het lichaam
lie:ge	liegen 1) "Doe:t wa'j zeg, dan lie:g'ie nie:t" - antwoord als iemand te kennen geeft wat zij/hij wil gaan doen
lieke [ww]	lijken 1) " 't Liek nörges op da'j mien zo lang heb laote wachte"
liek [zn]	lijk 1) "Zo wit as 'n liek"
liek [bw]	gelijk, vlak, recht precies 1) "De grond is adeg liek" - aardig vlak

aalt	gier 2) "Den kas steet niet liek" - recht 3) "De klok is nie:t liek" - geeft niet de juiste tijd aan 4) "Zo, now buh'we helemaol liek" - quitte zijn 5) " 't Kump wel liek" - in orde komen 6) "De melktuit was liek vol" - tot de rand gevuld. 7) "Ik zal 't ow maor liek in de snuut zegge" - iets recht in het gezicht zeggen. 8) "Den keerl mo'j net liek in de schoe:n traeye, anders he'j d'r 'n kwaoje aan" - iemand benaderen zoals hij of zij het graag heeft.
liekzette	gelijkzetten 1) "Den olde klok mo'j elke dag liekzette" 2) "Ik zal dat fregge keerltje 's effe liekzette" - iemand op z'n nummer zetten
lient	leidsel, teugel 1) " 't Peerd met de lient sture" - het paard met de leidsels menen
lie:pe	huilen (jankend)
lies	lijst 1) " Ik maak nof efkes 'n lieske baodschappe, veurda'k naor de winkel gao"
liesterbaes	lijsterbes (Sorbus aucuparia). Zie: kwekboom
li-je	lijden, dulden, verdragen, uithouden 1) "Zi-j het eur laeve lang vól motte li-je" 2) "Hi-j is bi-j die luj haevig geleje" - geliefd zijn. 3) "Hi-j mag ow graag li-je" - iemand graag mogen.
lillek	lelijk, kwaad 1) "Hi-j wier knap lillek toen'e dat heurde" 2) "Wat bu'j toch 'n lilleke keerl" - gemeen
lis	lus 1) "Gi-j mot ow jas an 't liske ophange"
loch, luch	lucht 1) "Blaos de loch d'r nog 's uut" - verzoek aan kastelein om de glazen nog eens te vullen 2) "Den man het weinig loch" - ademhalingsmoeilijkheden hebben. 3) "Ik heb gin luch op de fiets"
loek	luik 1) " 's Aoves gaon de loeke dich, want wi-j staoke niet veur de bure!" 2) "Ik moes veur 't luukske komme" - luikje, loket
loeped	gluiperd, huichelaar, vals persoon 1) "Pas op met den loeped, den bedrit ow" - pas op met die gluiperd, hij bedriegt je
loepig	gemeen, vals 1) "Wat kik den hond mien toch loepig aan"
löje	solderen 1) "Ik mot de kabels weer aan mekaar löje"
loos	loos, aan de hand (zijn) 1) "Wat is d'r toch loos op straot. 't Liek wel oorlog"
löp	loop 1) "Den löp d'r in hemme"- hard lopen 2) "As den keerl de löp eenmaol het, bu'j 'm nog lang nie:t kwiet" - ergens heel vaak naar toe gaan.
loperi-j	diarree 1) "Wat he'j toch heeltied?" "Jao, ik heb las van loperi-j"
lopes	lopend, te voet 1) "Bu'j Lopes of met de auto?"
löps	loops 1) " 'n Löpse hond mo'j aan de lien holle"
lörke	lurken 1) "Kalver lörke aoveral aan"
los	open 1) "Doe:t 't raam is efkes los". 2) "Oge los of tes los" - wie niet uitkijkt, wordt vaak bedrogen 3) " 't Losse vuur" - open vuur
losbraeke	openbreken 1) "Braek mien de bek nie:t los"

aalt	gier
losmaeje	losmaaïen (een weiland, een veld rogge, haver etc. maaïen met zeis of zicht, alvorens machinaal kan worden gemaaid) 1) "Wi-j beginnen an d'n gunne tump met 't losmaeje"
lotteri-j	loterij 1) "Lotteri-j is kloteri-j" - bij een loterij heeft men meestal toch pech
luchte	bliksemen, weerlichten 1) "Ziet, door luch 't ook al"
luj	lui, lieden 1) "Den is van nette luj" - van goede afkomst
lujje, lu:je	luiden 1) "Veur 't lujje de kerk uutgaon" - coïtus interruptus toepassen. Zie: zinge
lulbukkem	kletskous 1) "Woor blie:f'ie now met ow bier, lulbukkem?"
lulderi-j	geklets 1) "At d'r maor gin lulderi-j van kump"
luts	speen 1) " 't Blaag trok heeltied 't lutske van zien fles af"
lutse [ww]	zuigen (aan een speen, op zijn duim) 1) "Dat blaag luts nog" - dat kind zuigt nog op een speen of op zijn duim
luus	luis 1) "Is ow 'n luus aover de laepel gelope?" - plagend gevraagd aan iemand, die in een slecht humeur is
lu:zebos	luizenbos, haarbos 1) "Keim ow heur 's 'n keer uut, lu:zebos" - kam je haren, luizenbos! 2) "Kie:k maor uut met den vie:ze lu:zebos" - scheldwoord voor schoft, oplichter
lu:zeknapper	armoedzaaier 1) "Die luj? Dat bun lu:zeknappers"
maai	made 1) "Ik bun zo muu:j as 'n maai" - doodmoe
maas	kont 1) "Lek mien de maas" - loop naar de maan
maedje	meisje. Zie: deern 1) "Junkskes en maedjes hadde vrogger ieder eur eige laegere school"
maelderig	meelachtig 1) "Wat smik die pap toch maelderig"
maelzak	meelzak 1) "Gi-j loop d'r altied krek as zo'n olde maelzak bi-j " - slordig gekleed gaan
maete	meten 1) "D'r een gemaote krie:ge" - een klap krijgen
makadoor	zonderling, apart persoon 1) "Wat 'n makadoor! Hi-j geleuf dat'e de ni-je burgemeester wat wies kan make"
ma'kuut	leugen, smoes, excuus 1) "As 't raegent he'j 'n mooi makuut um nie:t te hoe:ve komme"
mak [zn]	massa (plat, samengeklonterd) 1) "D'r zit 'n hele mak smeer an de muur"
malleur	pijn, verwonding 1) "Wat loop'ie laam. He'j soms malleur?"
mang(e)s	soms, langzamerhand 1) "Zo'j 's nie:t manges opstappe? 't Is al één uur"
mankholt	postelein (Portulaca oleracea)
mäöj	tante 1) "Door is nog zo'n mäöj in huus"
maol	maal, keer, vaars 1) " 'n Guste maol" - vrouwelijk rund dat geen melk (meer) geeft, voor het eerst drachtig is of voor het eerst gekalfd heeft. Zie: vaars 2) " 'n Mäöltje op de pens krie:ge" - een pak slaag krijgen
maolekalf	maalkalf (vrouwelijk kalf) 1) "Trek boer, 't is 'n maolekalf!" - gezegd bij wijze van spot om de hebzucht van boeren aan de kaak te stellen: een "maolekalf" is meer waard dan een "bollekalf"
maow	meeuw

aalt	gier 1) " 't Stik van de maowe"
maowe [ww]	miauwen 1) "De kat maowt"
marg	merg. Zie: mark, morg, mork
marge	morgen 1) "Kö'j marge efkes aankomme veur 'n präötje?" 2) "Zo'n kleine auto in zo'n grote garage. Dat steet as 'n aap op 'n marge land" - dat valt door geringheid uit de toon. ('morgen' als oppervlaktemaat is gemiddeld iets kleiner dan 1 hectare)
mark	merk, markt, merg. Zie: marg, morg, mork 1) "Zi-j het 'n apparaat van 'n goe:d mark gekoch" 2) "Eur dut 't ruggemark al jore pien" 3) "D'r wazze donderdag weer völ Duitsers op de mark um kaes te kope"
marketons	merkaton (grote, gele perzik) 1) "De marketonze bun riep"
markolf, meerkolf	gaai (Vlaamse gaai, Garrulus glandarius). Zie: meerkolf 1) " 't Bas van de markolve hier in de buurt".
mathaok	haak (waarmee men het met de zicht gemaaide graan naar zich toe trekt om er een bos van te maken: pikhaak) 1) "Bi-j de bouwt warkte de boer met zich en mathaok"
mattele	martelen, moeilijk lopen 1) "Hi-j mattelen op huus aan" - hij sleepte zich naar huis
matte-rek	kloprek (rek om matten e.d. overheen te hangen om ze uit te kloppen) 1) "Gooi die daekes maor effe aover 't matte-rek, dan könne ze uutluchte"
mechtig	machtig (gezegd van spijzen, zwaar op de maag liggend) 1) "Moe:s is 'n mechtig aete" - boerenkool is machtig
meervölle	merrieveulen
meestied(s)	meestal 1) "Meestied bu'k wel bi-j huus"
meine [ww]	menen, vinden, bedoelen 1) "Wat mein'ie?" - Wat vind je?
meis	mais 1) "Segeswoordig wudt d'r haos allenig nog maor meis vebouwd"
meister	meester, onderwijzer
mekkelek	makkelijk, gemakkelijk 1) " 'n Mekkeleke stoe:l" 2) "Hoevöl tute zolle door lope? - Now, dat bun d'r mекkelek honderd" - minstens, minimaal
mekske [vk]	kapje (brood). Zie: mak 1) "Ik lus altied graag 't mekske"
mennig	menig 1) "Den het vanaovend al mennig glaeske bier gedronke"
me'rakels	mirakels, buitengewoon, wonderlijk 1) " 't Is 'n merakels mooi concert gewaes"
met [bw]	mee 1) "Gao'j met naor de kermis marge?" 2) "Wi-j hadde 't aover 'm en met kwam hi-j d'r in" - op hetzelfde moment kwam hij binnen
met [zn]	gehakt (varkensvlees gesneden voor het maken van metworst)
metselder	metselaar 1) "Metselders en timmerluj worre duk gevraog" [mv]
metvraeter	meeëter, puistje 1) "Metvraeters uutkniepe"
middeler	paal (wegneembaar houten paal in het midden van een deeldeer) 1) "Naemp de middeler d'r efkes uut; ik mot met de wage de dael op"
mie:ge	plassen (vaak op een ongelegen plaats of moment) 1) "Deur de stoe:l hen mie:ge"
mie:n	kolenmijn 1) "Hi-j het vrogger in de Duitse mie:ne gewark"
mie:nholt	mijnhout 1) "Vrogger wier d'r völ mie:nholt gevare"
mier	vogelmuur (lage, eenjarige plant uit de anjerfamilie: Stellaria media). Zie: nachschaar

aalt	gier
mie:s [bw]	druilerig, onguur 1) "Mie:s weer vandaag!" - druilerig weer 2) " 'n Mie:s keerltje" - een onguur persoon
miet	mijt (hooi- of zaadmijt)
mieterig	kwaad, ontstemd 1) "Wat wier'e mieterig op mien!"
mietzak	ondeugd 1) "Toe, mietzak da'j d'r gaot"
millesien	medicijn 1) "Millesiene sloeke" - medicijnen nemen
mins	mens 1) "Minse raoje" - spel waarbij de één door het stellen van vragen moet raden welke persoon de ander in gedachten heeft 2) "Mins, mins, wat 'n weer" - uitdrukking van ontzetting of afwijzing.
minsekindere	mensenkinderen (uitroep van ontzetting) 1) "Minsekindere nog an toe, wat duurt dat toch lang!"
mishaak	mesthaak
missedie:nder	misdienaar
mis	mest 1) "Mis vare" - mest rijden 2) "Woor mistus kump, kump Christus" - mest verricht wonderen op het land
mistevaalt	mestvaalt 1) "Gooi dat olde ding toch op de mistevaalt" - iets afdanken
moed, moe:der	moeder. Zie: moe:der 1) "Vad en moed hadde 't goe:d op eur olde dag" - vader en moeder 2) " 't Old moedje slöpte de baodschappe achter zich aan" - oud vrouwtje 3) "De één huld't van de moe:der en de ander van de dochter" - uitdrukking zoveel betekenend als: smaken verschillen
moekefoek	surrogaatkoffie, slappe koffie van gebran-de gerst 1) "In en nao de oorlog wier duk moekefoek gedronke. Echte koffie was duur."
moel, moelwark	muil, mond 1) " 'n Muleke water" - een mondjevol water 2) "Hol de moel!" - wees stil 3) "A'j praotjes heb, houw'k ow an de moel" - iemand op z'n bek slaan 4) " 'n Groot moelwark hemme" - een grote mond opzetten 5) "Iemand 't grote moelwark stoppe" - iemand de mond snoeren
moelpeer	muilpeer (klap in het gezicht) 1) "Hi-j vekoch mien 'n moelpeer da'k nie:t meer wis of ik 'n menneke of 'n wiefke was"
moelziekte	mond-en-klauwzeer 1) "De beeste zun afgemaak vanwaage de moelziekte"
moerkse, morkse, morke [ww]	morrelen, prutsen . 1) "Wat zit'ie toch met den wekker te moerkse. Maak 'm maor nie:t kapot"
moerksel	gruis 1) "Onderin de theepot blif altied wat moerksel achter"
moes	muis 1) "De muu:s ligge dood veur de kas" - (muizen) er heerst grote armoede 2) "Onze Mieke het weer 's 'n moes gevange" - (Mieke <mie:tse>: poezennaam)
moe:s	boerenkool 1) "Bi-j 't Gilde gif 't volgende waek moe:s met wos en aek"
moeska'pot	morsdood, total loss
moe:zeweit	muizentarwe (met gif vermengde tarwe als middel tegen o.a. muizen) 1) " 'n Schötteltje vol moe:zeweit kloorzette"
moj	goedemorgen, goededag 1) "Moj same! Hoe is 't d'r met?"
möl	molen 1) "In Zeddam steet de oldste nog bestaonde windmöl van Nederland." 2) "In de rosmöl van Zeddam kö'j zie:n hoe ze vrogger ook op peerdekrach maalde" 3) " 'n Goeie brullef, da's net water op zien mölleke" - een kolfje naar iemands hand zijn

aalt	gier
mölder	molenaar
molkeri-j	zuivelfabriek
möllewiek	molenwiek
	1) " 'n Klap met de möllewiek gehad hemme" - gek zijn
mombak	mombakkes, masker
	1) " 'n Mombak veur hemme"
morg, mork	merg. Zie: marg, mark
motte [ww]	moeten
	1) "Wat bu'j toch druk an 't wark?! - Och jao, wat mo'j dan: 't zal toch gebeure motte"
	2) " 't Olde vleis mot 't eerste op" - schertsend gezegd als oude mensen werken en jongeren niets doen
motterig, mottig	mistig, nevelig
	1) " 't Is vie:s motterig vanaovend"
mottes	verplicht
	1) "Gi-j wilt nie:t, maor 't is mottes. Gi-j heb niks te wille"
muleke	mondje. Zie: moel
	1) "Ik heb niet vól neudeg. 'n Muleke vol strooi is zat"
mundig	mondig, meerderjarig
	1) "A'j mundig bunt, ma'j metlulle"
muu:j	moe
	"Ik bun zo muu:j as 'n maai" - als een made zo moe zijn
nachmeer	nachtmerrie
	1) "Hi-j het al jore las van de nachmeer"- aan nachtmerries lijden, door nare dromen gekweld worden
nachschaa	nachtschade (muur, geel bloeiend plantje: Stellaria media). Zie: mier
	1) "Pluk is efkes 'n bietje nachschaar veur de vogels".
naef	neef
	1) "Naef en nich, dat vri-jt lich" - Neven en nichten krijgen gemakkelijk toegang tot elkaar (bij familiebijeenkomsten) en kunnen dan ongezien (erotisch) toenadering vinden.
naegel	nagel
	1) "Gin naegel hemme um de kont te krabbe" - niks bezitten
naegelholt	rookvlees
naeje	naaien
	1) "Dah zö'we 'm is efkes in de klee naeje" - wraak nemen op iemand.
	2) "Iemand naeje" - iemand te grazen nemen
naevebi-j	erbij, ernaast
	1) " 'n Stuver naevebi-j griepje" - er wat bijverdienen
naeve	naast
	1) "Hi-j sting naeve mien"
	2) "Komp marge maor efkes naeve" - aankomen.
	3) "Nee, jungske, now heb gi-j 't d'r naeve" - het mis hebben.
	4) "Now he'j 't d'r toch vie:s naeve gedaon, keerltje" - het fout doen
naeven'op	erlangs
	1) "Mag ik d'r effe naeven-op?" - erlangs moeten, erlangs gaan
naod	naad
	1) "Ieder mot zien eige näödjje naeje" - iedereen moet maar voor zichzelf zorgen
	2) "Den het ok wat onder de näöd, dat'e d'r zo slech uut zut" - een (onbekende) ziekte hebben.
naokie:ke	nakijken, verorberen
	1) "Den groten hond kik heel wat nao" - eet heel wat
naoldekaoker	breinaaldenkoker
näöle	zeuren, drammen
	1) "Näöl nie:t, maor waes tevraeje"
näölpens	drammer, zeurpiet
	1) "Hol ow toch gebraoje, näölpens" - hou je toch stil, zeurpiet
naomaete	nameten, braken
	1) "Hij moes nog naomaete van gistere aovend"
naoprakkezere	nadenken
	1) "Stil 's! Ik mot efkes naoprakkezere. Hoe was 't ook al weer?"
neerflatse, neerklaeve	neersmijten. Zie: wegklaeve

aalt	gier 1) "Flats dat ding door maor neer". 2) "Klaef dat ding toch nie:t zo had neer. Dalek geet'e kapot.
neerkewwe	herkauwen 1) "De koeie ligge te neerkewwe"
nemme	nemen, beet nemen, bedriegen 1) "Hi-j nimp wa'k 'm zei nie:t serieus." 2) "Hi-j het mien vie:s genomme" - hij heeft me lelijk bedrogen
nerig	ijverig, vol overgave 1) "Hi-j at zo nerig de telder laeg" - hij at zijn bord zo smakelijk leeg
nesdölleke	troetelkind; kleinste (zwakste) dier in een nest 1) " 't Neseölleke moh'we bi-jvoe:re" 2) " Joke was 't neseölleke en wier deur de andere blage verwend" - jongste kind
neudeg	nodig 1) "De hof mot neudeg umgespaajd"
nieds, niedsig	heftig, fel, vinnig, bruusk 1) "Trek mien dat ding toch nie:t zo nieds uut de hand" 2) "Hi-j is wel 'n nieds menneke at'e zo reageert"
ni-j	nieuw 1) "'t Kasteel wier nao de oorlog van ni-je opgebouwd" - opnieuw
ni-jemoods	modern 1) "Al die ni-jemoodse fratse van vandaag-de-dag"
ni-jsgierig	nieuwsgierig 1) "Ik bun nie:t ni-jsgierig, maor ik wil wel altied alles graag wette"
niksnutser	nietsnut
nipse	plagen 1) "Zit toch niet heeltied met mekaar te nipse". Zie: zanke
noodnaoste	buur (naaste buur die volgens afspraak in noodgevallen wordt geroepen om snel hulp te verlenen.) Zie: dooieboer
noord zn	zeis (lang, waarvan het snijgedeelte in het verlengde van de steel staat, voor het afmaaien van slootkanten). Zie: oord 1) "Veur 't maeje mo'j de kotten en de lange nood allebei gebruke".
nop	snavelpunt 1) "Nao de noppe kie:ke" - naar de snavelnoppen (van kippen, duiven) kijken om de leeftijd te schatten
nöppe [ww]	schoppen (bij voetballen opzettelijk tegen iemands benen schoppen). Zie: döppe 1) "Hi-j het mien genöp"
nörges	nergens 1) "Nörges van af wette" - van niets weten
norremiddag	namiddag 1) "A'j komme wilt, mo'j norremiddag komme". Zie: middag
nöt	noot 1) "Hi-j het de hadste nötte wel gekraak, zo te zie:n" - op gevorderde leeftijd zijn. 2) "Nötte gaeve" - gevoelige tik met de knokkels van de hand op het hoofd. Zie: boon 3) " 't Het lang goe:dgegaon, maor now het'e 't weer an de nöt aan" - slechte zin hebben. 4) "Wah bu'j toch 'n nöt!" - wat ben je toch een domkop!
nöthaezestroek	hazelaar 1) "Van 'n nöthaezestroek kö'j 'n wikkelloede make"
nötteboom	notenboom 1) " 'n Boer en 'n nötteboom bun 't eigeste: gi-j mot d'r met 'n knuppel aan um d'r iets van te krie:ge"
nöttemuskaot	nootmuskaot
nötte, nöttele	klagen, zeuren 1) "Wat lig'ie toch altied te nötte? Waes toch tevræje"
nötterig, knötterig, nöttelig	knorrig, slecht gehumeurd 1) "Wat bu'j vandaag toch nötterig. Is d'r iets?"
nöttetak	tak (van notenboom) 1) "Op de letste voer van de bouwte wier vroger 'n nöttetak gezet en dan gaf 't riestepap met brune suker" - op de laatste vrucht van de graanoogst werd vroeger een tak van een notenboom gezet en dan was er rijstepap met bruine suker

aalt	gier
nu:re, neure	neuren (opzwellen van de uier bij koe die moet kalven) . Zie: neure 1) " 'n Neurende maol"
nutse [ww]	baten, helpen 1) " 't Nuts ow niks" - het helpt je niets
obste'naods	obstinaat 1) "Bah, wat bu'j toch weer obstenaods"
oe:l, uu:l	uil 1) "As de oe:le krijse, is d'r iemand aan 't doodgaon"
oe:lderig	onnozel 1) "Kie:k toch nie:t zo oe:lderig"
oe:legat	uilengat (in nok van dak) 1) "A'j las van muu:s heb, mo'j 't oe:legat goe:d los holde"
oe:levlog	schemering 1) "In den oe:levlog kwam ik 'm nog tege"
oelewapperd, oelewamped	oelewapper, sukkel 1) "Wat mo'j toch met zo'n oelewappert as knech?"
ogezie:ns	zienderogen 1) "Hi-j geet ogezie:ns achteruut"
ohne	zonder 1) "Den keerl is lang nie:t ohne; den lut zich niks wiesmake" - lang niet mis zijn
older	leeftijd 1) "Wi-j bun van den eigesten older" - even oud
oldewie:ve	praten (veel en inhoudsloos) 1) "Wark toch in plaats van heeltied te staon oldewie:ve"
old [bw]	oud 1) "Old en stief en nog gin wief"
old [zn]	2) " 'n Olde schroe:f" - een oude vrouw, die doet alsof ze nog jong is vrouw (oude) 1) "Die old van Jansen" - de oude mevrouw Jansen 2) "Ik mot nao huus, de old zit te wachte" - echtgenote
oldjaar	oudejaar 1) "Wi-j hemme allemaal de eigeste dag oldjaar" - gezegd tegen iemand die altijd gehaast is
oldsheer, oldsher	oudsher, oorspronkelijk 1) "Van oldsher kump onze familie uut Duitsland"
ollie [vn]	jullie 1) "Ollie huus lig door mooi tusse de beum." 2) "Hoe geet 't ollie dan nao dat ongeluk?"
onderboks, onderboks	onderbroek 1) "Now het dah blaag toch al weer de onderboks krang aangetrokke!"
onderköske	allerminste (sociaal)(letterlijk: onderste korst van brood) 1) "An 't onderköske bun" - a) zich op de laagste tree van de maatschappelijke ladder bevinden, b) niets meer hebben
onderlaog, underlaog	onderlaag, plank (in bodem van bed(stee) 1) "Wi-j slie:pe op underläög met strooi d'r aover".
ondeugend	ondeugend, kwaad 1) "Wat wier de keerl ondeugend op mien" - kwaad 2) " 'n Ondeugenden hond" - vals
ongel [zn]	rundvet. Zie: hongel, ommel
ongelaoge	ongelogen, werkelijk 1) "Wa'k ow hier vetel is ongelaoge woor"
ongeneug	onuitgenodigd 1) "Ongeneug kump ook" - gezegd als iemand ergens onuitgenodigd verschijnt
ongesjanierd	ongegeneerd, onbeschaamd, brutaal 1) "Den lup zomaor ongesjanierd aoveral nao binne"
ongezie:ver	ongedierte; gespuis 1) "Door kwam van alles ongezie:ver achterheer, toen ik de kas van de muur trok"
onmundig, onbezoe:sd	onbesuisd, onvoorzichtig, enorm

aalt	gier 1) "Gaot nie:t zo onmundig met dat dure grei um" - onbesuisd, onvoorzichtig 2) " 't Is onmundig mooi" - enorm 3) "Met zo'n onbezoe:sde keerl zol ik niet graag umgaon"
onmund	onbenul, onbesuisd, onvoorzichtig persoon 1) "Kie:k toch uut, onmund da'j d'r gaot"
onneuzel	onnozel, dom
onu:bel	onaardig 1) "Hi-j is gin onu:bele keerl" - geen onaardige vent
onwattig	onbenullig 1) "Doe: toch nie:t zo onwattig"
onwat [zn]	onbenul, ondeugd 1) "Onwat, da'j d'r gaotl" 2) "Da's mien toch 'n onwat van 'n jong. Den dut alles wat God verbaoje het"
onwies [zn]	oen, dom persoon 1) "Wat bu'j toch 'n onwies!"
onwies, onwie:s [bw]	enorm, zeer, dom 1) "Hi-j is 'n onwie:ze gek" 2) "Ik heb onwies vól geluk gehad, anders ha'k nie:t meer gelaef"
oor	aar, ader 1) "Ore laeze" - aren lezen (landbouw) 2) "Door lup 'n oor deur de grond" - ader waardoor water stroomt 3) "As ow bed krek op 'n wateroor steet, kö'j las hemme van rimmetiek"
oord	zeis (lang, voor het maaian van slootkanten en -beddingen.) Zie: nood
oorratel	oorwurm (Forficula auricularia) 1) "Oorratels bun vie:ze dinge"
opbosse	opsluiten 1) "Iemand opbosse" - iemand in de gevangenis, in een gesticht stoppen
opdraeje	opdraaien, opjutten 1) "Laot ow toch nie:t opdraeje, man. Door is niks van aan" - voor de gek laten houden, uit de tent laten lokken
opgaon	tekeergaan 1) "Wat ging de keerl d'r op, toen'e 'n stuk in de kraag had" - veel stampeï maken
opgedroe:sd	pafferig, gezwollen (een dik, rood hoofd hebben) 1) " 'n Opgedroe:sde kop hebben"
opheure	ophouden, opkijken 1) "Heur door 's met op" 2) "Door heur ik van op, dat hi-j geëmigreerd is"
opholde	ophouden, omgaan 1) "Hi-j huldt zich op met patjakkes" - met schurken omgaan 2) "Hi-j het mien lang opgeholde met zien gepraot."
opköttele	oplopen 1) " 't Blaag is mien ongemark de weg opgekötteld"
oppörke	oppoken 1) " 't Is kold. Toe, pörk de kachel is efkes op!"
opräötele	oprakelen 1) "Mo'j now altied dat olde verhaal weer opräötele?"
opreige, zich	opwinden, zich 1) "Mins, reig ow toch nie:t meteen zo op"
opschötteling	puber 1) "Zukke opschöttelinge van blage" - halfvolwassen personen
opspölle	ospelen 1) "A'j nog wat met wilt krie:ge, mo'j flink opspölle"
opstäöke	opstoken, ophitsen 1) "Gi-j mot gin kleine blage opstäöke" - je moet geen kleine kinderen ophitsen
opstaon	opstaan 1) "Ik heb de bus gemis. Now stao 'k d'r mooi op" - in een nare situatie terecht gekomen zijn. 2) "Van alles steet d'r op" - alles is mogelijk (uitdrukking)
opstaeke	opsteken 1) "Op Allerziele gaon wi-j altied in de Maria-kapel 'n kaerske opstaeke"

aalt	gier
optoerke	opdirken 1) "Wat het dat mins zich opgetoerk!"
opvaole	opvouwen 1) "Daekes opvaole" - dekens opvouwen
opzied	opzij 1) "Gaot 's opzied en laot mien d'r deur"
ore	lezen (van korenaren) 1) "Met 't ore vedie:nde wi-j vrogger 'n dubbeltje van de bos" - met aren lezen verdienden we vroeger een dubbeltje per bosje
örgel	orgel
örges	ergens
ow [vn]	jou, je, jouw, u, uw 1) "Gi-j heb ow slöttel hier laote ligge" 2) "He'j ow pien gedaon?"
pampier	papier 1) "Schrie:f mien dat efkes op pampier"
pannas	balkenbrij (vleesgerecht voor najaar en winter) 1) "Nao de slach aete wi-j drie waeke pannas"
panneschop	droogschuur voor pas gebakken dakpannen
paol	paal 1) "Iemand veur paol zette" - iemand voor schut zetten 2) "Hi-j woont äöver d'n paol" - aan de andere kant van de grens: in Duitsland. Zie: gunne 3) "At 't zo nie:t geet, dan mo'we de päöl maor veslaon" - a) ergens anders heen trekken, b) andere maatregelen treffen.
päöle [ww]	lopen (met grote stappen), wegrennen 1) "Zie 'm 's äöver de bult päöle!"
paolholde	volhouden, vasthouden 1) "Wat'r ook gebeurt, gi-j mot paolholde!"
Paose	Pasen 1) "Veur Paose wudt de schoonmaak geholde". 2) "Gru:ne Kes, witte Paos" - gezegde: als het met Kerstmis dooit, wintert het met Pasen 3) "Ik krie:g altied nog geld van ow, now vedan mo'j toch is 'n keer Paose holde" - schulden en tegoeden vereffenen. 4) "Pallem pallem Paose, ei koekerei, en dan nog ene zondag dan krie:ge wi-j 'n ei" - lied voor palmpaasoptocht
paoter	pater, pootaardappel 1) "De Witte Paoters huusden in 't Paotersklooster van 1937 bis 1958." 2) "Nao de winter mo'j zo vroeg meugelek de päöterkes veur 't ni-je jaar uutzu:ke." 3) " 'n Brune paoter" - een fles bier
paotwottel	kind (klein) 1) "Toe, paotwottel, hol gi-j d'r ow efkes bute" 2) "Den paotwottel, den kan al adeg fietse"
pariere	reageren (passend, adequaat), gehoorzamen 1) "A'j in die:ns bun, mo'j pariere" - als je soldaat bent, moet je de bevelen opvolgen 2) "Gi-j mot nie:t denke dat ze allemaal veur ow pariere" - voor iemand klaar staan 3) "Hi-j parierde de verwijte met feite"
pasteri-j	pastorie
pave	schieten; feesten; roken 1) "Wat zolle ze door toch de hele dag hemme te pave?" - knallen 2) "Die pave de hele nach deur" - feestvieren 3) "Ziet Jan 's zitte pave" - veel roken
peerd	paard 1) "A'j met peerde umgaot, gao'j met de dood um" - werken met paarden is soms levensgevaarlijk 2) "Dat been dut mien zo zeer; dat kan nog gin peerd uutstaon" - gezegd als men erge pijn heeft 3) "Dat peerd slut mien gin tweede keer" - die fout zal ik niet opnieuw begaan 4) "Nog gekker as 't peerd van Christus" - volkomen gek (het paard van Christus -op Palmzondag- was een ezel) 5) "Wat is 't veur 'n keerl, wo'j met gaot trouwe? D'r kik toch wel 'n peerd äöver de deur?" - vroeger gezegd als verwacht werd dat er door huwelijk minstens één paard op de boerderij bij kwam

aalt	gier 6) "Denke mo'j aan de peerd aoverlaote, die hemme de kop groter" - schertsend opgemerkt als iemand zegt: "Ik denk ..." 7) "Gi-j maak nog 'n peerd aan 't lache!" - een opmerking die nergens op slaat
peerdegésie:r	paardentuig 1) "A'j niks te doe:n heb, dan gaot 't peerdegésie:r maor in odde make". Zie: peerdstuu:g
peerdevleis	paardenvlees 1) "He'j soms peerdevleis ge-aete?" - gezegd tegen iemand die erg sterk is
peerdsbak	paardenvoerbak (van steen, meestal met een luik aan de kant van de deel) 1) "Gooi efkes 'n benneke vol sukerru:ve in de peerdsbak"
peerdsgelek	geluk (enorm, groot, veel) 1) "Ik heb in den oorlog peerdsgelek gehad, anders ha'k nie:t meer gelaef"
peerdsliënt	paardenlijn (lang touw gebruikt als leidsel voor een paard)
peerdestal, peerdstal	paardenstal
peerdstuu:g	paardentuig. Zie: peerdegésie:r
peerdsworm	paardenhorzellarve (Gasterophilus equi)
pekkel	pekel
pe'taol	portaal 1) " 't Petaol van de kerk was altied haevig kold"
peteraolie	petroleum
pe'toefels	pantoffels
piel, pieleke, pieland	eend (jong) 1) " 't Bas dit jaar van de piel-ende".
pielder	pilaar, zuil 1) "Hi-j geet in de kerk altied achter 'n pielder zitte, da'j 'm haos nie:t zie:t"
pielekeswater	eendenvijver (in 's-Heerenberg: de kasteelgracht)
piel'entepoot	schoen (hoog, lichtbruin) 1) "Zo, he'j de piel-entepeut weer aan?"
pielepoot	been (lang, dun) 1) "Wat he'j toch schraole pielepeut"
piemelig	secur (overdreven) 1) "Wat bu'j d'r toch piemelig aan. Zo kom'ie d'r nooit met kloor"
pien	pijn 1) "Pien in 't lief / de pens / de prul / de boek / de buuk hemme" - buikpijn hebben 2) "Zich örges pien in de boek aover make" - zich ergens zorgen over maken
pie:p	pijp 1) "Aan de pie:p lörike" - aan zijn pijp zuigen 2) "Ik heb de pie:p knats laeg. Ik gao nao bed" - uitgeput zijn. 3) "Opa is de pie:p uutgegaon" - gestorven
pie:pkeslook	bieslook (Allium schoenoprasum)
pieredrieter	bangerik, ongezond persoon 1) "Den pieredrieter is allang naor huus"- bangerik 2) "Wat bu'j toch 'n pieredrieter, da'j alweer ziek bunt" - ongezond iemand
pierekoel	pierenkuil 1) "Den lit al jore in de pierekoel" - hij is al jaren dood
pierestek	wormgaatje (in appel, peer, etc.) 1) "Pas op, door is 'n pierestek aan"
pierked	persoon (klein) 1) "Kleine pierked, da'j d'r bunt"
pieröttel	voorwerp (klein) 1) "Wat mo'j toch met zo'n kleine pieröttel"
pierötterig	wormstekig 1) " 'n Pierötterigen appel"
pietse	slaan (striemend slaan) 1) "Hi-j kan 't nie:t laoten um dat peerd heeltied te pietse"
pietske	zweepje, beetje 1) "Zonder pietske lup dat peerd gin trad" 2) "Doe mien nog 'n pietske bi-j in't kumke"
piezakke	zwoegen 1) "Die minskes motte had piezakke um rond te komme"

aalt	gier 2) "Toe jong, zit nie:t met den hond te piezakke" - een dier pesten
piezewiet	zonderling (raar, onnozel persoon) 1) "Dén eigewie:zen piezewiet zal 't wel weer baeter wette as de vakman"
pikkepakke'vol	stampvol, propvol 1) "De bus zat vandaag weer pikkepakke vol"
pingelbuu:l	collectezak (aan een lange steel), Zie: klingelbuu:l 1) "Met de pingelbuu:l rondgaon in de kerk"
pink	pink, kalf van rond een jaar 1) "Laot mien de pink is vu:le" - gezegd tegen iemand die men ervan verdenkt niet de waarheid te spreken; door zijn pink beet te pakken onderzoekt men de eerlijkheid van de verdachte 2) "Trek mien 's aan de pink!" - ouder-kind-grapje. Als 'n kind dat doet, laat de oudere 'n scheet.
pinnemand	wasknijpermandje
pinzel	kwast, dwergpinscher 1) "Van varkesstrubbe wiere pinzels gemaak" 2) " 'n Pinzeltje achter de jas hemme" - een dwergpinschertje in de jas met zich dragen
pispaal	pispaal, voetveeg 1) "Doe:t dat eiges maor! Ik bun veur ow gin pispäöltje"
plenkske	plankje 1) "Maak ow toch nie:t aoveral zo druk um. Veur a'j 't wet, lig'ie tusse vier plenkskes" - dood zijn
plaoge	plagen 1) "Gi-j mot 'm nie:t altied zo zitte plaoge" 2) "Wat heb ik mien doorveur motte plaoge veur da'k 't veur mekaar had" - zwoegen, veel (onaangenaam) werk verzetten
plark	voet 1) "Zi-j löp binneshuus altied op blote plarre/plarke"
plarke [ww]	lopen (op blote voeten rondlopen) 1) "Plark toch nie:t heeltied aover den kolde stene vloer. Gi-j zol d'r keld van op 't water krie:ge". 2) "Wat loop'ie toch aover dat kolde zeil te plarke? Trek toch sök aan"
plarrevoet	blootsvoets 1) "Zij löp hele dage op plarrevuu:t" - op blote voeten
plempe	dichtslibben. Zie: slempe
pletske	koekje 1) "He'j smach? Aet 'n pletske" - gezegd tegen iemand die zegt honger te hebben
pletskesie:zer	wafeltang
pletskestrommel	koekjestrommel 1) "Pak efkes 't pleskestrummeltje"
pliesie	politie 1) "Ik bel de pliesie"
pliesiewark	politiewerk 1) "Ik maak d'r pliesiewark van" - aangifte doen
plodderi-j	gepruts 1) "Wat maak'ie d'r toch 'n plodderi-j van. Worum lao'j d'r toch gin vakman bi-j komme?"
ploe:drie:fke, ploe:tedrie:fke	kwikstaart (wit) (Motacilla alba); gele kwikstaart (Motacilla flava). Zie: bouwmeeske, bouwmenneke
ploempse	plonsen 1) "In 't water ploempse"
poekel	bochel. Zie: pokkel
poekele, pokkele	zwoegen 1) "Zi-j moese had poekele um an de kos te komme". Zie: krukke, pokkele
poela	puller 1) " 't Kindje mot de poela nog hemme"
poemel	poemel (klein, dik iemand). Zie: pummel
poet	varken, smeerpots 1) " 'n Poetje slachte". Zie: pog 2) "Wat bu'j toch 'n (vie:s) poetje"
poeterig	ziek, slonzig, slordig. Zie: sloerig 1) "Bah, wat zie'j d'r weer poeterig uut" - er onverzorgd uitzien 2) "Ik bun vandaag 'n bietje poeterig in orde" - zich niet goed in orde voelen.
poetsfiemel	poetsdwang (of: iemand met poetsdwang)

aalt	gier 1) "Gooi den stofdoek toch 's achteruut, poetsfiemel da'j d'r gaot". Zie: fiemel
pog	big, jong varken. Zie: poet 1) " 'n Trop pogge". 2) "Pogge vange" - biggen helpen geboren worden 3) "Pogge sni-je" - biggen castreren 4) "Pugske staeke van dri-j waeke. Dat zal zegge kwie:kl!" - liedje dat voor kleine kinderen wordt gezongen, waarbij tijdens het laatste woord met de vinger in de buik gekieteld wordt
pokkel	rug, bochel 1) "Hi-j het 'n pokkel en löp zowat met de neus op de grond" - bochel 2) "Ik mot naor huus, anders krie:g ik de pokkel nat" - (door regen) nat worden. 3) "Op de pokkel krie:ge" - slaag krijgen 4) "Veur iemand de pokkel opholde" - bereid zijn voor iemand de klappen op te vangen 5) "Gi-j kont mien de pokkel haronderroetse" - je kunt me nog meer vertellen
pomboks	plusfour, pofbroek 1) " 'n Pomboks, door zeie ze ook wel 'n drollevanger tege"
porkie:zer, pörkie:zer	pook 1) "Pas op, gi-j, anders krie:'j wat met de pörkie:zer aover de falie"
pork, pörk	kleintje 1) "Kleine pörk da'j d'r bunt" - koosnaam voor kind 2) " 'n Arme pork" - een arme of zielige persoon
pörke, pie:ke, pie:re	prikken 1) "Zit mien toch nie:t egaals in de rug te pie:ke" 2) "Wat zit'ie toch met dat stökske in de grond te pörke". Zie: pierke 3) "In de neus pörke en ow vinger braeke" - iets eenvoudigs kan grote gevolgen hebben
posje, possie	portie 1) " 'n possie op de latte / 'n possie smeer krie:ge" - een pak slaag krijgen. Zie: pens
pos	post, paal, deurstijl 1) "Hi-j lup heledage bi-j de pös en an 't end van de waek huld'te 't hendje op" - niets doen, werkloos zijn. 2) "De pös d'r uut lope" - erg gehaast lopen 3) "Hi-j is zo muu:j dat'e haos veur de pös lit" - voor pampus liggen.
poszegel	postzegel 1) "Hi-j trok van alle poszegels, toen'e heurde wat 't kostte" - een raar gezicht trekken
potdekkel	potdeksel 1) "Met potdekkels rammele"
pot-deur-mekaar	stampot
potduuster	stikdonker 1) " 'n Potduusteren aovend"
potsmet, pottesmet	aanslag, afzetting (aan potten en ketels) 1) "De hande vol potsmet krie:ge"
pöttere	werken (licht) 1) " Nao zien pensioen deej hi-j nog 'n bietje in den hof pöttere"
potzwat	pikzwart 1) "Was ow hande 's. Gi-j heb ze jao potzwat"
praekmessaging	kletsmajoor 1) "Wat bu'j toch 'n flaowe praekmessaging"
praekstoe:l	kansel, preekstoel 1) "He'j 't al geheurd? Jan en Annie bun ook van de praekstoe:l gerold" - (schertsend) een aanstaand huwelijk dat vanaf de kansel wordt afgeroepen-
praot	gerucht, roddel 1) "At door maor gin praot van kump". 2) "Präötjes rondsträöje" - praatjes rondstrooien
praote	praten 1) "Zi-j pröt mien de ore van de kop!"
präötje	praatje 1) "Veur 'n präötje kö'j bi-j 'm altied goe:d terech" 2) "Nao den praek van zien vrouw het'e gin präötjes meer"
praotzak	kletskous 1) "Hol ow mond 's dich, praotzak"

aalt	gier
proei	veulen
	1) " 'n Mooi pruijke bi-j 't peerd hemme"
proem	pruim (Prunus), tabaks pruim
	1) "Van de proem spi-je" - a) royaal zijn, b) hoog van de toren blazen
proemepot	huishouden (rommelig)
	1) "Bah, wat 'n (vie:s) proemepötje is dat door. Gi-j blie:f an de deurepös plekke"
propbus	proppenschieter
	1) " 'n Propbus wudt gemaak van 'n endje vliereholt, woor de pit uut is gedruk. D'r wier met pröpkes nat krantepapier of arte geschaote"
pröttel, prulderi-j	rommel, troep, groep mensen (denigrerend)
	1) "Den olde pröttel mot neudeg naor de vullisbelt."
	2) "Laot den pröttel hier nie:t aover de vloer komme" - slecht volk, schorriemorrie
	3) "De prulderi-j mot d'r eers uut" - ingewanden. Zie: gesluns
provots	groots, flink (gezegd van mensen)
	1) "Provots veur den dag komme".
	2) " 'n Provotse keerl, 'n provots wief"
prullewöske	worstje (klein lever- of bloedworstje)
	1) "Hier, naemp efkes 'n prullewöske met, um te pru:ve"
prume [ww]	pruimen (pruimtabak kauwen)
	1) "Opa pruump graag 's middags na zien släöpke" - pruimtabak kauwen
	2) "A'j 'n blaedje van zelf of van ansem pruump, kom'ie van de roos in de mond af" - kauwen op een blaadje van salie of ansem helpt tegen gezwollen tandvlees
prumesoe:ter	tabakssap
	1) "Bah, spi-j toch nie:t aoveral den vie:zen prumesoe:ter op aan"
pru:ve	proeven; drinken (veel alcohol)
	1) "Den pruu:f d'r heel wat af" (hij drinkt veel alcoholische drank) - (stevig) drinken
puleke	flesje (klein, plat)
	1) "Ik heb altied 'n puleke jonge in de binnetes" (ik heb altijd een flesje jonge jenever in de binnenzak)
	2) "Wie wil 't puleke hebbe?" - laatste stukje van een worst
pundere	schatten (gewicht)
	1) "Laot mien den kanien 's pundere"
pungele	verzamelen, oprapen, lezen (van korenaren)
	1) "Veur 't pungele wudt 'n dubbeltje van 't buske betaald" - voor het aren lezen wordt een dubbeltje per bosje betaald
radauwe	lawaaï maken
	1) "Lig nie:t zo laat te radauwe"
raedjegek, ratsgek, ramgek	knettergek
	1) "A'j dat doe:t, bu'j wel raedjegek"
	2) "Gi-j bunt ratsgek um dat ding zomaor veur niks af te gaeve"
raegene	regenen
	1) "woor 't raegent, krie:j altied wel 'n paar dröppels met" - als het op de groten regent, druppelt het op de kleinen; de armere mens krijgt ook een deel van wat de rijkaard te beurt valt
raad	raad
	1) "Kump tied, kump raad!"
	2) "Janse wol in de raad, maor wieje nie:t gekaoze" - niet gekozen in de gemeenteraad of raad van elf (carnaval).
raoj	bospad, grenspad tussen twee akkers
	1) "Bi-j den gundse raoj mo'j rechtsaf naor de Galgebarg"
raoje	raden, aanraden
	1) "Minse raoje" - spel, waarbij men moet raden welke persoon een medespeler in zijn gedachten heeft
	2) "Iemand an de galg raoje" - iemand verraden
	3) "Laot ow van mien raoje en gaot naor den dokter" - adviseren
raot	honingraat
	1) "De raot laeghale"
räötel	ratel, mond
	1) "Hol toch 's ow grote räötel dich"
räötele	ratelen (praten)

aalt	gier 1) "Dat mins duu:t niks as hele dage räötele"
ratsgek	knettergek 1) "Gi-j bunt ratsgek um dat ding zomaor veur niks af te gaeve"
reifel	rafel 1) "Met reifels an de jas lope"
reize	stuipen 1) "Vrogger kregge kleine blage duk de reize, umdat ze alleen maor maizena-pap kregge, en door konne ze nie:t van laeve"
reuke	roken (vlees, spek) 1) "At 't vleis gereuk is, blif 't langer goe:d"
reukhok	rookhok (ruimte in de schouw waarin vlees, worst en spek hingen om te drogen) 1) " 't Naegelholt hink in 't reukhok" - rookvlees
reuster	rooster 1) "Wa'j deur 't reuster laot valle, krie'j duk nie:t weer terug."
reustere	roosteren 1) "Vleis reustere"
richt [bn, bw]	recht, rechtstreeks 1) "De richste weg van Stökkum naor Durkum is äöver 's-Heerenbarg en Zeddam. Da's richter as aover Baek en Kilder" - de kortste weg
richter	rechter 1) "Hi-j mot veur de richter komme"
richtig	echt, precies 1) "Dit jaar hemme wi-j nog 'n richtige winter" 2) "Ik wil mien dat eers 's richtig bekie:ke" - nauwgezet, gedegen 3) "Dat he'j nie:t richtig. 't Is anders as dah gi-j denk" - dat heb je fout, het is anders als je denkt
rie:f [bw]	ruim, royaal, verkwistend 1) "Sinteklaos deej de snuupkes rie:f uutdeile"
rie:f [zn]	rasp, wasbord 1) "Met 'n rie:f kö'j eerpels rie:ve veur eerpelepannekoek" 2) "Den smerige was mo'j op de hand wasse, en nie:t op de rief"
rie:fkespannekoek	aardappelpannekoek. Zie: rie:f [zn]
rie:ge	rijgen 1) "Kralle rie:ge". Zie: ri-je
riek	rijk 1) "Gi-j kont baeter riek laeve as riek doodgaon"
rie:me	rijmen 1) "Rie:me en dichte zonder 't hemp op te lichte" - voor de vuist weg rijmen
rie:ve	raspen, zeven van grind en zand 1) "Veur de rie:fpannekuukskes op vri-jdag kwam oma altied bi-j ons eerpels rie:ve" 2) "Toen wi-j nog gin wasmachine hadde, moes moe:der heeltied de was met de hand rie:ve" - was op het wasbord wassen. Zie: rie:f, wasrie:f
rie:ze	vallen, rijzen 1) "Wi-j motte neudie an 't dösse. 't Zaod begint te rie:ze" - door overrijpheid uit de aren vallen 2) " 't Deeg mot rie:ze" - rijzen
ri-je	rijden, rijgen 1) "Hi-j ri-jt alweer in 'n ni-je wage." 2) "Zi-j deej de paoseiere aan 'n dräödjje ri-je". Zie: rie:ge 3) "Hi-j reej 'm as 'n dief, toe'k dat zei" - ontstemd zijn
rikraoje	gokken, raden (in het wilde weg) 1) "Ik kan wel an 't rikraoje blie:ve. Ik wet 't ech nie:t"
rimmetiek	reumatiek 1) "Rimmetiek in de knäök" - reumatiek in de botten
ritsig	rank, slank en vlug, (vooral gezegd van een paard) 1) "Dat peerdje het weinig boek. 'tlis 'n ritsig beeske"
roef, roefel	roffel, oogwenk 1) "In 'n tied van 'n roef was 't wark kloor" - heel snel 2) "De eerste roefel" - 't begin van een omvangrijk werk. 3) "De letste roefel" - a) de laatste kans. b) de laatste levensdagen.

aalt	gier
roei	roede (oppervlaktemaat: 14 m2), traproede 1) " Onze hof is twintig roei groot"
roejig	rustig 1) "Waes toch is 'n bitje roejig, blage!"
roe:p	naam 1) " 'n Goeie roe:p hemme" - een goede naam hebben
roep	rup 1) " 't Bas hier van de roepe"
roeped	mond (in volgende uitdrukking) 1) "A'j gezond wil blieve, mo'j de roeped en de poeped losholde" - als je gezond wilt blijven, moet je regelmatig eten, drinken en naar de w.c. gaan
roespele	schuren (een raspand geluid maken) 1) "Zit toch nie:t heeltied zo aover de grond te roespele"
roet	ruit; raam 1) "Bi-j eur kö'j ganiet meer deur de roete kie:ke"
roetsbaan	glijbaan (in speeltuin, zwembad)
roetse	glijden 1) "Haronder roetse" - naar beneden glijden
rondkrumele	rondscharrelen 1) "Loop maor nao achtere. De baas zal door wel örges rondkrumele"
roodblek	aanslag (van ijzerhoudende stof, die in het water zit) 1) "He'j hier las van roodblek, da'j alle kaetels zo bruun van binne heb?"
röppel	stalrepel (constructie van stalen buizen in een stal) 1) "De koeie staon aan röppels". Zie: stalröppel
röppele	stoeien, paren 1) "Blage, lig nie:t deur de keet te röppele" 2) "Zie die kniene is röppele" - paren (gezegd van dieren)
rös	rust 1) "Den keerl het gin rös in de kont." -
rössel	reuzel (gesmolten niervet van een varken) 1) " Rössel wier vroeger graag op brood gesmeerd"
rot [zn]	rat 1) "Rotte vange ko'j op 'n boerderi-j hele dage met druk zun."
rotsfreg	hondsbrutaal 1) "As fotograaf van de krant mo'j rotsfreg bun"
rotstraal	rotstraal, verachtelijk, waardeloos iemand 1) "Wat deej den rotstraal mien zeer! Ik krie:g 'm nog wel"
row	ruw 1) "Hi-j steet bekend as 'n Rowen Beernd" - een ruwe kerel 2) "Row in de bek bun" - ruw in het praten zijn 3) "Row op row en ik op ow, en ik zal ow pomprenelle dat ow de boek begint te zwelle. Ra, ra, wat is dat?" - raadsel, waarvan de oplossing is: man te paard
rowboks	sloddervos, ruw persoon 1) "Ruum ow kleeer toch 's op, rowboks" 2) "Den rowboks duu:t niks as vechte"
rowbokserig	ruw, onverschillig 1) "Gi-j mot nie:t zo rowbokserig met dat dure ding umspringe"
row'ie:zel	ijzel, rijp 1) " 't Het had gevore. De rowie:zel zit veur de roete"
ruggestrang	wervelkolom 1) "Den keerl is zó mager, den kö'j de ruggestrang deur de jas hen zie:n"
ruibe	roven, kwajongensstreken uithalen 1) "Op zo'n laeftied doe:n zukke niks as ruibe"
ruiber	kwajongen 1) "Toe verrekte ruiber da'j d'r gaot"
ruiel	schommel 1) "Kaatje zit weer op de ruiel".
ruje	ruien, verharen, nieuwe veren krijgen 1) "De tute bun an 't ruje"

aalt	gier
ruke	ruiken 1) "Wie 't eerste ruuk, het de kont gebruik" (gezegd als iemand een ander ervan beschuldigt een wind te hebben gelaten) 2) "Vroeger raok'ie 't geliek, a'j Emmerik binnekam. Den chemische fabriek uut 1911 steet d'r nog steeds."
runsel	tandwiel, rondsel 1) "Dat runsel is kats verslette"
ru:re, zich	roeren, zich (drukte maken) 1) "Heurt de tute zich 's ru:re" 2) "Ruu:r ow nie:t!"
ru:re	roeren 1) "Wi-j doe:n de eerpels en de moe:s altied deur mekaar rure"
ruu:f	raap (voederbiet), ruif 1) Wi-j motte de ruu:f hoger hange, anders redde wi-j 't nie:t" - zuiniger moeten leven
ruu:faolie	raapolie 1) " 'n Snottekuke brindt op ruu:faolie" - een piklampje brandt op raapolie
ruukgrei	parfum 1) "Moe:der had altied onje-klonje en ander ruukgrei in eur teske"
ruun	ruin (gecastreerde hengst)
ruurie:zer	roerijzer, grote metalen lepel
ruut	onkruid 1) "Ruut uutwie:je" - onkruid wieden
ru:zelari-j	geruis, rumoer 1) "Wat 'n ru:zelari-j! 't Dut mien pien aan de kop"
saldaot	soldaat 1) "Opa was saldaot in de eerste wereldoorlog."
sam	sappig, smeug 1) " Zi-j had 't lie:fste 'n sammen appel"
schaaj	schade 1) "Zo, bedank, en dan mo'j de schaaaj maor 's komme ophale" - een tegenbezoek afleggen 2) "Wat is de schaaaj?" - gezegd als men iets wil afrekenen
schaajlek	schadelijk, schamper 1) "Schaajlek wild wudt duk vri-jgegeve veur de jach" 2) "Wi-j könne nie:t alle minse tractere. Dat is te schaaajlek" - onvoordelig, te duur 3) "Lach toch nie:t zo schaaajlek" - schamper lachen.
schael	scheel 1) "Schael kie:ke" - scheel kijken 2) "Hi-j schut schael" - mis schieten 3) " 'n Schael rad" - scheef wiel 4) " 'n Schaelen apostel" - schele pos (zoetwater-roofvisje, latijnse naam: Acerina cernua)
schaeltrekke	kromtrekken 1) "Den plank is schaelgetrokke"
schaepel	schepel (oude inhoudsmaat van 25 liter, voor droge stoffen, zoals graan)
schaepelzaod	schepelzaad (oude oppervlaktemaat van 400 à 500 vierkante meter)
schal	guur 1) "D'r waejt 'n schalle wind vanmarge"
schampes	rakelings 1) " 't Ging d'r schampes naevenop"
schandale	foeteren 1) "Zit toch nie:t altied zo tege mien te schandale"
schandewaage	noodgedwongen (om niet uit de toon te vallen, zich niet te hoeven schamen) 1) "Van schandewaage moes ik wel efkes door blie:ve, maor 't ston mien niks aan"
schaap	schaap 1) "Zo menneke, now he'j 't schaap an 't driete" - de gevolgen ondervinden van een foute handeling of beslissing. 2) "Schäöpkes in de loch": binne drie dage raege" - gezegd als er schapewolkjes aan de hemel zijn 3) "Schöpkes gaeve dröpkes" - schapewolkjes geven weinig regen
schaopschot	schapenstal
schäörd, scheurd	serviesgoed. Zie: scheurdegrei

aalt	gier
schaot	schurf 1) "De schäöt van dakpanne ligge op straot" -scherven van dakpannen
scharp	scherp 1) " 't Peerd scharp zette" - de hoefijzers van een paard voorzien van spitse pennetjes, tegen het uitglijden bij ijsel of sneeuw
scheer	schaar. Zie: kolter, schaar, streupschaar
scheerlap	oogklep (aan een paardehalster) 1) "Dat peerd is te bang op de weg. Den mo'j scheerlappe veurdoe:n"
schei-ing	scheiding 1) "Hi-j löp sinds köt met 'n breje schei-ing" - een kaal hoofd
scheisteen	scheidssteen (als scheiding tussen twee percelen) 1) " 'n Scheisteen mag gi-j nie:t vezette"
scheivoor	voor, ploegsnede (als scheiding tussen twee percelen)
schellas	lendenstuk (vlees van de rug van varken of rund)
schelmeske	aardappelmeste
schen	scheenbeen 1) "Iemand veur de schenne schuppe"
scheurdegrei	aardewerk serviesgoed 1) " 'n De kas sting wat scheurdegrei. 'n Ech servies hadde ze bi-j ons thuis nie"
scheure	scheuren, omploegen (een wei of braakliggende grond) omploegen om er bouwland van te maken). Zie: vloot 1) "Vroeger scheurde ze de hei met osse veur de ploeg."
schie:fgaon, schie:flope	mislukken. Zie: kulle 1) "Alles geet hier altied schie:f". 2) "Wat ik wol, dat is schie:fgelope"
schielek	plotseling 1) "Hi-j is schielek dood gewaes". 2) " 'n Schieleke draej in de weg" - een scherpe bocht in de weg
schier	bedorven, rot 1) " 'n Schier ei" - bedorven, onbevruucht ei 2) "Gao toch weg met ow schiere gezich" - rotkop (scheldwoord)
schiethak	schijthak (uitstekend gewricht aan de achterpoten bij runderen) 1) "Den koe het pien aan de schiethak"
schimpe	schelden 1) "Iemand de huid vol schimpe"
schink	spek (doorregen), ham 1) "De wim hink vol woste en schinke"
schinkel	schenkel, stuk vlees met mergpijpje
schoe:f	schuif, grendel 1) "Gi-j mot 's aoves altied de schoe:f op de deur doe:n"
schoefel	schoffel
schoefe	schoffelen 1) "Dat olde minske schoe:felt nog maor zo'n bietje rond"
schoe:fk	kruiwagen 1) "De schoe:fk van opa had ie:zere bande um 't rad"
schoem	schuim 1) "Hi-j had de schoem op de mond staon" - buiten zinnen zijn
schoe:n	schoen 1) "Den keerl mo'j liek in de schoe:n traetje, anders is'e nie:t te hemme" - naar iemands zin handelen of praten.
schoe:p	schop (grote afgeronde), bats 1) "Schep dat efkes weg met de schoe:p"
schoe:r	onweersbui 1) "D'r zit schoer aan de loch" 2) " 't Gezich op de schoers hemme staon" - een slecht humeur hebben
schoe:re	schuren 1) "Zand schoert de maag" - gezegd als er zand in het eten zit
schoe:rzak	schuurzak

aalt	gier 1) "Ow hemme ze door op dat fees haevig deur de schoerzak gehaald" - iemand zwart maken, over iemand roddelen
schoester	schoenmaker, schoenhandelaar 1) "Haal effe 'n paar ni-je schoe:n bi-j de schoester"
schoe:ve	schuiven 1) "Laot 'm maor schoe:ve" - laat hem zijn gang maar gaan, hij redt zich wel 2) "Zo wiedz a'j 'm schoe:f, he'j 'm" - gezegd van een heel lui persoon
schoe:verig, schu:verig	rillerig 1) "Bah, wat is 't toch kold. Ik wod d'r schoe:verig van"
schofte	schaften 1) "Wi-j bun allemaol schofte en de baas ook" - (gekscherend gezegd vanwege de dubbele betekenis van 'schofte')
schofkeet	schaftkeet
scholder	schouder 1) "Alles kump maor bi-j mien op de scholders"
schaoj, schooj	peul, omhulsel (van een boon of erwt). 1) "Gooi de schaoje maor in disse emmer"
schöt	schort
schossteen	schoorsteen 1) "A'j zalt of aerpeleschelle in de kachel gooit, kump de schossteen nie:t zo gauw vol roe:t"
schöt	schot, vaart 1) "D'r kump schöt in de bouw van 't ni-je huus"
schöts	scheutig, royaal 1) "Vandaag is Jan schötser as anders"
schötteling	varken (van een paar maanden)
schöttel	schotel
schotteslet, schötteslet	vaatdoek 1) "Doe:t efkes met de schotteslet de taofel afvaege"
schotwilg	schietwilg (wilg niet geknot) 1) "Die hoge schotwilge vange völ wind op"
schräöje	schroeien 1) " 't Aete is zo heit, da'j ow d'r de heur met van de ziel schräöjt!"
schraol	schraal, mager 1) " D'r waejt vandaag 'n schraole wind äöver de Meilandse diek"
schreie	huilen 1) "Den kleine schreit mien de ganse dag. Hi-j krig denk ik tendjes"
schrepel	mager 1) " 't Is maor zo'n schrepel keertje"
schrie:ne	schrijven 1) "Den zeep schrie:nt in de oge"
schrob'bessem	schrobber, schrobbezem
schroe:t	kalkoen 1) "Wi-j hemme 'n hok vol schroe:te"
schroe:thaan	haan (kalkoen)
schroe:then	hen (kalkoen)
schufke	bochel 1) "Hi-j begint 'n schufke te krie:ge"
schufterig	bang, mensenschuw, schuchter 1) "Dat peerd is zo schufterig, den mo'j niet aanrake"
schui	angst 1) "Dat peerd het schui veur auto's" - bang zijn voor
schuier	stoffer 1) "Die modder krie:'j d'r zo nie:t af, door kump 'n schuier an te pas"
schum, schem, schim	schaduw 1) "De beeste gaon graag in de schum ligge as 't zo heit is"
schumele	rommelen 1) "Wat dut zi-j toch den helen dag op zölder schumele?"
schume	schuimen, verdacht rondlopen 1) " 't Bier mot ech schume, anders is 't glas nie schoon gewaes!"

aalt	gier 2) "Wat löp den smiechted door heeltied rond te schume"
schummel	schimmel 1) "De Sint kon haos niet op den schummel komme." 2) "Door zit schummel op den appel"
schummele	schimmelen 1) "As 't brood geet schummele, kö'j ook niet meer aan de knie:ne geve"
schup	schop, trap 1) "Vanwaage 'n schup veur de schenne wier hi-j uut 't veld gestuurd" 2) "In de hof he'j altied wel 'n bats of 'n schup neudeg" - schop of spade in de tuin nodig 3) "A'j den wilt spraeke, mo'j de schup metnaeme" - over iemand die dood en begraven is
schuppe	schoppen 1) "Iemand veur de knäök schuppe"
schuppestel	schopsteel 1) "Ik heb de schuppestel gebräoke"
schutteri-j	schutterij 1) "In de gemeente Montferland het elk darp nog 'n schutteri-j"
schutterstent	schutterstent, schuttersgebouw 1) "Veur 't joorlekse schuttersfees wudt altied eers 'n grote schutterstent opgebouwd"
schuun(s), schie:f, schoeks, schraeg	schuin, scheef 1) "Den balk steet jao kats schoeks" 2) "Iemand schie:f op de pens kie:ke um iets" - iemand iets verwijten 3) "Den gäöt mot ietskes schraeg aflope"
schuwsel	vogelverschikker 1) " 'n Schuwsel, door hemme de vogels schui veur" - vogels zijn bang voor vogelverschrikker
seggol	zeggenpol, cypergras (Carex) 1) "De hele wei steet vol seggöl"
seter, soe:ter, zeiver	speeksel, kwijl. Zie: seibele, zeivere 1) "De seter dreef 'm uut de mond" 2) "Ik bun in de seter gevalle" - modder, vuil 3) "Iets aan seter drukke" - iets helemaal fijn drukken 4) "Vaeg ow mond 's af. Gi-j zit helemaal vol tabakssoe:ter"
siepel	ui 1) "Bi-j siepels schelle krie'j al rap träön in de oge"
siepk	mandje (gevlochten) 1) "Mientje ging ieders joor met eur siepk de bos in um bosbaes te plukke"
siestere, sjiestere	sissen 1) "A'j 't deeg in de heite aolie laot valle, dan siestert 't zo lekker"
sikke'del	serradelle (Ornithopus sativus, eenjarige vlinderbloemachtige plant voor voedergewas en groenbemesting) 1) "Vroe:ger wier d'r völ sikkedel vebouwd um de grond te verbaetere"
si'toe	straks, aanstonds 1) "Jao, wach maor, ik kom sitoe"
sjenke	plagen, sarren 1) "Zit den hond nie:t zo te sjenke". Zie: sjanke
sjielke(r)d	gluiperd, onbetrouwbaar persoon 1) "Hol den sjielked in de gate. Gi-j wet nie:t wat'e veur het"
sjoenkele	meedinen (op muziek)
sjoenkelmuziek	muziek (om op mee te deinen)
sjokse, smokse	sjokken, sloffen 1) "Sjoks toch nie:t zo; loop toch 's deur!"
slaat	sla 1) "Gaot efkes 'n kröpke slaat uut de hof hale"
slaatlip	bemoeial, hanglip, dikke lip 1) "Met de slaatlip aoveral tusse zitte" - zich overal mee bemoeien 2) "Wat vilt den keerl op, met zien slaatlip!"
slagmaols	telkens 1) "Ik bun slagmaols verkeld"
slakkere	slingeren

aalt	gier 1) "Mo'j den door 's op de fiets zie:n slakkere"
slaop	slaap 1) "He'j de slaop uut? Dan kö'j 't bed vekope"
slaope	slapen 1) "Hi-j slup 's middags altied 'n uurke op de divan"
slatere	knoeien (met water) 1) "Pas op, slater toch nie:t alles aover de rand hen"
slee [bn]	bot, stomp 1) "Dat mes is zo slee, door kö'j op naor Käöle ri-je". Zie: stomp
slee [zn]	sleedoornbes (Prunus spinosa) 1) "Sleje plukke"
slek	slak 1) " 't Bas hier van de slekke"
slekkehuus	slakkenhuis
slem, slemp	modder, andijviestamppot, drankje (vies), bezinksel (na karnen) 1) "In de slemp valle" - modder 2) "Wi-j aete vandaag slemp" - andijviestamppot 3) "Bah, wat veur 'n slemp drink gi-j dan?" - vies drankje.
slichte	egaliseren 1) " 't Land mot eers geslich worre, veurda'j könt inzaeje" - het bouwland egaliseren
sliepe	slijpen 1) "Schaatse sliepe is niet neudeg: 't Gif al jore gin sneeuw meer"
slieps	stropdas 1) "Wie het segeswoordig nog 'n slieps veur?"
slierbaan	glijbaan 1) " 'n Slierbaantje make"
sliere	glijden (over een glijbaan) 1) " 'n Pötje sliere". Zie: gliere
slie:t	sliet (lange, ronde boomstammetjes die de zoldering vormen van de deel) 1) "Häöj op de slie:te pakke" - hooi op hooizolder opslaan
slim	erg 1) "Ik was veurege waek slim ziek." 2) "Ik bun gevalle, maor 't is nie:t zo slim."
slip	schoot 1) "Kom gi-j maor bi-j mamma op de slip zitte"
slits	gleuf, split; snee 1) "Ik heb nog 'n vie:ze slits in de vinger gekregge"
slob	slab, schort van ruwe stof 1) "Doe:t efkes 'n slob veur, anders wo'j vie:s"
slodderig	slordig 1) " 't Steet zo slodderig a'j 't huus uut gaot en de slöttel in de deur laot staeke"
sloeke	slikken 1) " 't Brood was zo dreug as Sinteklaos zien kont"
sloeke(r)d	gierigaard, inhalig persoon 1) " 'n Vie:ze sloeked"
sloerig, sloe:derig	ziek, gammel, niet goed in orde zijn. Zie: poeterig 1) "Ik bun vandaag zo sloerig in de rakker"
sloes	einde 1) "Is 't now sloes met dat gedonder?!"
slok	slap 1) "Dat touw hink völ te slok"
slöp	sleep (landbouwwerktuig t.b.v. het egaliseren van land)
slöppe, sleipe	slepen, egaliseren 1) "De wei mot nog geslöp worre" 2) "Sleip dat zwaore ding 's weg".
slörpe	slurpen 1) "Slörp nie:t zo"
slöttel	sleutel 1) "Bu'j now alweer de slöttels kwiet?"

aalt	gier
slouw	slim
	1) " 'n Slouwe verrekkeling"
slouwbarger	slimmerik
	1) "Dat blaag is mien ook 'n slouwbarger"
sluchterig	druk
	1) " 'n Zaak hemme zol mien te sluchterig af bun"
sluchteri-j	gedoe; bedrijf
	1) "Wi-j hadde vroeger thuus nogal 'n hele sluchteri-j"
slute	sluiten
	1) "Ik sluut niet uut dat de winkels in Emmerik zondag geslaote bun"
sluutspeld	veiligheidsspeld
	1) "Gi-j mot nog efkes 'n sluutspeld aan de luier doe:n"
smaal	smal
	1) " 'n Smale koe" - een magere koe
	2) " 't Sträötje achter de kerk is te smaal veur de trekkers"
smaasje	afpraakje met jongen/meisje
	1) "He'j gisteraovend weer 'n smaasje gehad? Gi-j was zo aan 't danse met Jannie!"
smach	honger
	1) "Haal maor aan. Ik heb smach as 'n peerd"
smalt	smout, reuzel
	1) "In plaats van botter deje wi-j vrogger smalt op 't brood"
smaltappel	smoutappel (in varkensvet gekookte appel)
smeer	slaag
	1) " 'n posje smeer krie:ge" - een pak slaag krijgen
smeichele	vleien
	1) "Hi-j is weer aan 't smeichele um wat gedaon te krie:ge"
smekse	smakken
	1) "Zit toch nie:t zo had te smekse"
smel, smael	pijpenstrootje (grassoort dat een rol speelt bij de vergrassing van heidevelden)
	1) "Met 'n mölleke wier 't greszaod gedös veur de verkoop, 't Smellenmölleke was van alle minse samen en ging van de ene huusholling nao de andere". - "Smelle sni-je" was een werk dat vroeger veel gedaan werd door bewoners op de heidegronden.
	2) "Smaele wiere vrogger vól gebruik veur 't schoonmake van tabakspie:pe"
smidje [vk]	kniptor (kever van het geslacht Elateridae, leeft op en om planten, rottend hout en in de grond.
	1) "Vrogger wiere de smidjes deur de jonges gevange en gedressierd um van de hand op te springen"
smierske [vk]	stiekemer, gluiperd, viezerd, smeerkees
	1) "Wat lup door v'n (griezeleg) smierske aover de straat?"
smiete	smijten
	1) "Smiet nie:t zo met de deure" - gooien, smijten
	2) "De been van zich af smiete" - gaan rusten
	3) "Geld bi-j mekaar smiete" - geld bijeenbrengen
smoekele	smokkelen
	1) "Koffie en tabak wiere vrogger duk gesmoekeld"
smoets	vuil
	1) "De smoets d'r uut wasse"
smoetsig	smerig
smökske [vk]	kusje, smakkerd
	1) " 'n Smökske krie:ge"
smouze	eten (lekker)
	1) "Lekker zitte te smouze"
smuleke [vk]	gezichtje
	1) "Dat maedje het 'n adig smuleke"
snäöje	snoeien, stiekem snoepen
	1) "De beum motte neudeg gesnäöjd worre"
	2) "Hi-j zit altied in de kas te snäöje"
snäöjeri-j	snoepgoed, eetwaar (schertsende benaming)
snaord	steel van een zicht (landbouwterm)
snaordemaker	stelenmaker (vakman die stelen voor zichten maakt)
	1) " 'n Snaordemaker mot 'n snaord zo make, dat den zich nao de hand steet"

aalt	gier
snar	varken (halfwas) 1) " 'n Hok vol snarre"
snee	sneeuw 1) "Snee op sliek brich heup achter den diek" - als het sneeuwt, terwijl de grond nog doornat is, is er hoog water te verwachten
snei, sni-j	snee 1) "Hi-j had 'n die:pe sni-j in 't holt gemaak" 2) " 'n Snei in de neus hemme", " 'n snei in 't oor hemme" - dronken zijn.
sneje	sneeuwen 1) " 't Sneejt zo had, marge moh'we mekaar deur de schossteen goeiedag zegge"
snep	snavel 1) "De snep van 'n gans is kegelvormig" 2) "Hol de snep toch dich!" - hou toch je mond! 3) " Zi-j is ech 'n snep van 'n wief" - een bijdehante vrouw
sni-je	snijden 1) "Dat mes is te slee, dat sni-jt nie:t meer goe:d"
snoe:ve, snu:ve	snuiven 1) "De neus snoe:ve" 2) "Bu'j weer aan 't snoe:ve gewaes?" - vrijen
snolgrei	snoep 1) "Van dit geld ma'j gin snolgrei kope, heur"
snolle	snoepen 1) "Bu'j weer aan 't snolle?"
snoltod	snoeper 1) "Aet nie:t zo völ snoep, snoltod"
snörgel	mond 1) "Hol de snörgel dich"
snötje	snotje 1) "Iets in 't snötje hemme" - iets in de gaten hebben
snutekaes	kusjes 1) "He'j weer snute-kaes gehad?"
snuut	snuut, gezicht 1) "Snute sni-je" - gezichten trekken 2) "Den het zo'n smaal snuutje dat'e met de kaniene deur de spielekes kan aete"
sökkele	sukkelen (ziekelyk zijn) 1) "Hi-j het veur zien dood jore gesökkeld" 2) "Door kump den olde ook nog aan sökkele" - traag lopen
söttere, töttere	slurpen, (snel, hoorbaar) drinken 1) "Toe, sötter niet alles inens naor binne!". 2) "Hi-j het de fles meteen laeg getötterd".
spaje	spitten, flink eten 1) "Den jong spaajde de hele barg rie:fkuukskes naor binne" 2) "Antoon is den helen dag druk met de hof um te spaje"
spale	splijten (van hout) 1) "Dat holt spaalt, a'j d'r 'n naegel in houwt"
spannevogel	vlinder
spienze	loeren,verlangen naar, zoeken 1) "Zi-j zat te spienze op 'n ni-je jas"
spore	sparen 1) "Wa'j spoort veur de mond, vrit de kat of de hond" - men moet bederfelijk voedsel zo snel mogelijk opeten
spoorpot	spaarpot
spekkaoj	kaantje, stukje spek 1) "Spekkäöjkes uutbakke"
spekzwoord	spekzwoord 1) "Spekzweurdjes leg maor naeve de telder"
spelke [ww]	uitdagen (plagend of spottend),(iemand) jaloers maken, (achter iemands rug om) rare gezichten trekken of rare gebaren maken 1) "Zit toch nie:t zo met dat snoep te spelke"

aalt	gier 2) "Wat zit'ie door toch achter mien te spelke. Gaot door 's weg"
spenneke [vk]	haarspeldje 1) "Pas op, gi-j velie:s ow spenneke"
spieker	spijker 1) "Spiekers aete en puntdraod kakke" - gezegd als men iets hards in het eten aantreft
spiel	spijl 1) "De spielekes van 't ledikant zitte los"
spierke [vk]	snufje, snuifje 1) "Door mo'j 'n spierke paeper in doe:n" - een klein snufje peper
spiet	spijt, medelijden 1) "Ik heb spiet met den keerl. Zien vrouw is veurige waek gestorve"
spiete	spijten 1) " 't Spiet mien zeer, maor dah geet niet, wah gi-j wol"
spi-jbäkske	spuugbakje (plat bakje dat vroeger naast de kachel stond en dat gevuld was met wit zand of kolengruis en waarin men telkens het overvullige tabakssap spuugde)
spi-je	spugen 1) "Aan zien neus te zie:n, spi-jt dén d'r ook nie:t in" - graag alcoholische dranken drinken 2) "Van zich af spi-je" - zich heftig verweren 3) "Ik geleuf da'k spi-je mot" - overgeven 4) "Hent het gistere in 't café weer duchtig van de proem gespoije met ieders keer weer te laote zien wat veur 'n makadoor hi-j wel is!" - opschepperig royaal zijn 5) "Bernd spoj in de hande en kraop weer 't tutehok in"
spinnejaeger	ragebol 1) "De rame wasse met de spinnejaeger"
spinnewib	spinnenweb 1) "De spinnewibbe bun weer haevig toegenomme deur de raeg van de letste tied" 2) "Spinnewibke, neuzetipke" - gezegd tegen kinderen terwijl men hen plagend op het puntje van de neus drukt
spoe:k	spook 1) "Spoe:ke bestaon nie:t"
spöl	spul 1) "De baas van 't spöl bun" - ergens de leiding van hebben
spölgrei	speelgoed 1) "De blage hemme tegeswoordeg haos te völ spölgrei"
spölle	spelen 1) "Gaot gillie maor bute spölle, blage!" 2) "Pas op met den onderwie:zer, want den spölt d'r nie:t met" - streng optreden.
spörrie	spurrie (landbouwgewas dat vroeger veel als veevoer werd verbouwd op het stoppeland) 1) "Vrogger wiere de koeie in de harfs op de spörrie gejaag"
spottel, spöttel	sport (van een stoel, ladder) 1) "Met de vuu:t op de spottels zitte"
spraow	spreeuw (Sturnus vulgaris) 1) "D'r zitte spraowe in de kesseboom"
spreu	kurkdroog (vaak gezegd van gewassen), bros, broos 1) "Die bone bun spreu genoeg um te dösse"
sprietse	spatten, spuiten 1) "Pas op, gi-j spriets mien helemaol vol"
springbol	dekstier
sprökske [vk]	spreuk, gezegde 1) "Mien vader had altied van die olde sprökskes"
sprung	spreng, sprong 1) "Bi-j den sprung in de bos staon allemaol elze en esse" 2) "Op stip en sprung" - op stel en sprong, onmiddellijk
gäötsteen, spuu:lsteen	gootsteen, spoelbak (van steen) 1) "Afwasse deje ze vroeger in de spuu:lsteen"
staats	statig 1) "Zie 'm dan staats lope". 2) " 'n Staats peerd"
staeg	stug, hard, taai, koppig, halsstarrig

aalt	gier 1) " 'n Staegen bok van 'n peerd" 2) "Den is ook altied zó staeg. Hi-j wet altied alles baeter as ow"
staej	plaats, plek. 1) "Aan den appel zit 'n vrot stekske" - een rotte plekje 2) "As ik in ow staej was, zo'k dat doe:n"
staeke	steken, schelen 1) " 't Stik 'm nie:t zo krek of ie um acht uur komp of later" - het maakt niet veel uit 2) "D'r het mien 'n wips gestaoke" - steken, prikken 3) "Eerpels staeke" - aardappels rooien 4) "Kettingspöl staeke" - paardebloemen uit een weiland verwijderen
staekhekke	schot (voor wagen of kar) 1) "Gi-j mot de staekhekkes d'r aan make, anders valle ow de eerpels van de wage". Zie: hekke
staje	lopen (met grote passen) 1) "Wat heb gi-j dan 'n haos, da'j d'r zo aoverheer staajt"
stalluch	stallantaarn
stääöke, opstääöke	stoken (fig.), opstoken, roddelen 1) "D'r is weer achter mien rug gestääök"
staoke	stoken (lett.) 1) " De blage deje altied graag 'n vuurke staoke"
stapelierend	stapel- (in hoge mate) 1) "Ik wier stapelierend gek van dah lawaai"
stat	staart 1) "Zi-j het now de heur in 'n peerdestat gebonde"
steenaoven	steenoven, steenfabriek 1) "Hi-j wark op de steenaoven in Spiek"
steern	ster, voorhoofd 1) "Zie de steerns 's blinke" 2) "Hi-j hie:w mien veur de steern veur dat 't mien du:zele"
steernegek	knettergek 1) "Gi-j bunt jao steernegek"
steg	steeg 1) "A'j deur de Steg gaot, is dat kötter" - in Zeddam de weg vanaf de Bovendorpstraat naar de 's-Heerenbergseweg
stekbaes, knolbaes	kruisbes 1) "Stekbaeze plukke gif rowwe hande"
stekkel	stekel 1) "Den struuk het scharpe stekkels."
stekkeldraad, stacheldraad, puntdraad	prikkeldraad 1) "Jan is met de boks in de stekkeldraad blie:ve hange". Kiek bi-j: puntdraad
stekkelvarke	stekelvarken, egel 1) "D'r lit weer 'n stekkelvarke dood op de weg"
stengelmoes	stampot (van raapsteeltjes)
sterrekloor	glashelder 1) " 't Geet vannach vrie:ze, want 't is sterrekloor" 2) " 't Is mien sterrekloor, wa'j bedoel"
steure	storen 1) "Steur ik soms?"
stefel, stiefel	laars 1) "Trek ow de stefels maor aan, want 't kan wel 's modderig bun"
stevendig	stevig 1) "Stevendig op de been staon"
stief	stijf 1) "Ik bun vandaag zo stief as 'n staak". 2) "Old en stief en nog gin wief" - gezegd over een oudere vrijgezel 2) " 'n Stief kwattierke" - ruim een kwartier
stiefele	lopen (met grote passen), draven 1) "He'j haos, da'j zo had stiefelt?"
stiel	balk (staande)

aalt	gier
stiep, stiepel	1) "Slaot de hie:p maor effe in de stiel, dan bu'j 'm kwiet" steunbalkje
stiepele	1) "Zet maor 'n stiepel onder den tak veur'e afbrik" 2) "De stötkar op de stiep zette" - houten steunpoot aan een tweewielige kar 3) "Op de stiepkjes komme" - opstaan (uitdrukking) 4) "Zi-j lup op stiepels" - schoen (met hoge hak)
stik [bn, bw]	lopen (houterig, onzeker) 1) " 't Kalf begint al 'n bietje hen en weer te stiepele" scherp, plotseling, krap, precies
stoe:fraege	1) "Den stikke boch gif völ ongelukke." 2) "Mien huus is nie:t stik zo groot as dat van mien bruur" 3) "De leer steet te stik tege 't huus" - te steil
stoeke	motregen. Zie: smiespele stoten, gooien 1) "Stoek toch nie:t zo deur de gaet! Ri-j gewoon langzamer" 2) " 't Aete in de pot stoeke" - gehaast eten koken 3) " 'n Pötje stoeke" - een bepaald soort knikkerspel spelen 4) "Kuntje stoeke" - iemand (vaak een kind) bij armen en benen vasthouden en op het zitvlak laten vallen
stoeked	dommerik, stommeling
stoe:l	1) "Wat bu'j toch 'n (stomme) stoeked um dah zo te doe:n" stoel
stoepsneus	1) "Geef den olde keerl efkes 'n stoe:l. Dan kan'e zitte" 2) "Disse stuu:l hemme maor drie peut"
stoer	mopsneus, dopneus stug, stroef, onvriendelijk
stoe:ve	1) "Wat bu'j vandaag toch stoer tege mien" stuiven
stompaf	1) "Met knie:ne en doe:ve kö'j 't geld zie:n stoe:ve" - konijnen en duiven houden levert wat op 2) "Ik zag 'm door heer komme stoe:ve" - in allerijl passeren
stomphamer	spek (gekruid en gegrild buikvlees van een varken, waarvan speklappen gesneden worden) paalhamer, sleg (zware houten hamer om palen in de grond te slaan) 1) "De kop van 'n stomphamer is meestied van kesse- of appeleholt met iezere ringe der umheer veur de stevigheid"
stomp [zn]	stronk, stoot, peuk 1) "Stump uutmake" - boomstronken uit de grond halen; werd vroeger vaak als vast werk uitgeoefend
stomp [bn]	2) "Hi-j gaf 'm 'n stomp in de zied, woor'e van umdonderde" 3) "Mien opa deej 't stumpke van de sigaar in de pie:p." bot
stomp [bw]	1) "Met 'n stompe zaag kö'j niet warke". Zie: slee stom
stönne	1) "Ik bun den afspraak stomp vegaete" - glad vergeten kreunen, klagen, steunen
stootknikker	1) "Heur dat arme dier 's stönne" 2) "Mins, wat lig'ie toch altied te stönne" - klagen stuiter (grote knikker)
stötkar	1) "Eén stootknikker telt veur tie:n kleintjes" stortkar, ki(e)pkar
strabant	1) " 'n Stötkerreke vol knolle" streng, kordaat
stram	1) "Wi-j harre vrogger 'n hele strabante meister" 2) "Da's 'n hele strabante keerl. Door kö'j goe:d met praote"
stramp [zn]	strak 1) "Den kraag zit mien te stram"
strampele	tak (kaal) 1) "Van den stroek staon d'r bloos nog 'n paar strempkes" strompelen
	1) "Wah loop'ie toch te strampele"

aalt	gier
strang [zn]	streng, reeks (aaneengeregen voorwerpen) 1) " 'n Strang wöskes en 'n strang kralle" - worst en kralen
streepkesboks	broek (met krijstrepes) 1) "De veurzitter lup met de streepkesboks aan"
streppel	strook 1) " D'r steet 'n streppel bos in de verkoop"
streupe	stropen 1) "Streupe is vebaoje" 2) " 'n Stuk land streupe" - ondiep ploegen. Zie: vloot
streupesweer	stropersweer (winderig en regenachtig weer, goed weer voor stropers) 1) "Streupesweer is goe:d," zei de streuper, "want dan bun d'r weinig minse in de bos en dan heure ze ow minder"
streupnaegel	stroopnagel (nagel met losse stukjes vel er langs) 1) "Au, ik heb las van streupnaegels".
streupschaar	stroopschaar, voorschaar 1) "Met de streupschaar kö'j de kwekke d'r uut bouwe". Zie: kolter, schaar. Zie: scheer
striekbolt	strijkbout
strieke	strikken, strijken 1) " 't Is zo gestrekke, dat 't officieel nie:t mag, maor niemand d'r op let" - het zit zo, dat ... 2) "Pas op gi-j ! Hol ow fregge bek of ik striek d'r ow één, da'j nie:t meer wet of'ie 'n menneke of 'n wie:fke bunt" - iemand met klappen dreigen
striekhöltje, striekzwaevel	lucifer
striezand	1) "Doe mien 's 'n striekhöltje um de keers aan te staeke" zand (voor het scherpen van messen e.d.) 1) "Wi-j ginge altied in Lengel striezand van de Mengelenbarg hale"
strieme	stremmen 1) "striemende melk" - melk die, toegevoegd aan een glas water gaat klonteren, zodat men zien kan dat de desbetreffende koe dragend is
strie:ts, stroe:ts	straal (water) 1) "D'r kwam maor 'n strie:tske water uut de kraan" 2) " 'n Flinke stroe:ts water aover ow heer krie:ge"
stri-je	bekvechten, tegenspreken 1) "Stri-j toch nie:t zo, a'j 't nie:t zeker wet"
stroek	struik 1) "De struuk zun völs te hoog. Gi-j mot door neudeg 's aan."
stroe:tse, stroe:ze	plassen 1) "In de plee stroe:tse/stroe:ze"
stronte	mesten 1) "De knech is in de stal aan 't stronte"
stronteri-j, konteri-j	moeilijkheden 1) "Pas maor op da'j gin konteri-j krie:g"
strontfreg	hondsbrutaal 1) "Den keerl is strontfreg". Zie: bonestrooi, botterfreg
strontgek	dol (zijn op), gesteld (zijn op) 1) "Hi-j is strontgek met blage" - hij is gek op kinderen
strontmajoor	broekpoeper (iemand die in de broek gedaan heeft)
stronze	opscheppen 1) "Zie eur 's met eur ni-je jas lope te stronze"
strooi	stro 1) "Met den tweedehands auto den gi-j mien aangeraoje heb, heb gi-j mien van 't bed op 't strooi geholpe" - iemand van de regen in de drup helpen.
strukele, stroekele	struikelen 1) "Door in huus strukel'ie aover de rotzooi"
stuupkes	stuipen (krampaanvallen) 1) "Kleine blage hemme duk las van stuupkes"
sud	drap 1) " 't sud drif nog in de spuu:lbak"
suddegat	afvoerput voor stalvocht

aalt	gier
suker	suiker 1) "Brune suker in de riestepap smik goe:d!" 2) "Hi-j het al jore las van suker" - lijden aan suikerziekte.
sukeri-j	cichorei 1) "Mag ik 'n pekske sukeri-j?"
sukerruu:f	voederbiet 1) "Sukerru:ve uutdunne/af dunne" - het teveel aan jonge bieten uitplukken, zodat de overblijvende niet meer te dicht opeen staan. 2) "Sukerru:ve afstaeke" - de in een lange rij op het land liggende, pas geoogste voederbieten met de schop van het blad ontdoen. Zie: pee
taam	tam 1) " 'n Tamen ekster"
tandpien	tandpijn, kiespijn 1) "Ik bas van de tandpien"
tannemeske	tornmesje (mesje waarmee naaisel losgesneden kan worden)
tanne	tornen; snijden 1) "Tan mien efkes de voering uut de jas"
taofel	tafel 1) "De vuu:t onder andermans taofel staeke" - a) bij iemand in de kost zijn; b) op iemands kosten leven
täöj	taai 1) " 'n Täöje tit" - een saai iemand
tar	teer 1) "Gi-j heb tar aan de schoe:n zitte"
tarre	teren, asfalteren 1) "De weg mot van ni-je getard worre"
teej	teen 1) "Ik mot op de teje gaon staon um de optoch te könne zie:n"
teiel, tael	teil 1) " 'n Teiel vol water"
teike	teken 1) "A'k 'n teike gaef, is 't zowied"
teikene	tekenen 1) "Wi'j hier efkes teikene?" - een handtekening zetten.
tek	teek 1) "Den hond het vol las van tekke"
telder	bord 1) "Vlakke en die:pe telders"
terugkomme	terugkomen. 1) "Wat!? Wis gi-j nog niet dat Jan de pie:p uut is? Hi-j kump al haos weer terug" - gezegd van iemand die al lange tijd dood is
tes	zak (broek, jas, etc.) 1) "De ogen in de tes hemme" - niet goed uitkijken 2) "He'j ow weer in de tes laote driete?" - iemand belazeren. 3) "Op andermans tes laeve" - van een ander profiteren 4) "De hand op de tes holde" - zuinig zijn 5) "De tes dik hemme - rijk zijn 6) "Oge los of tes los" - wie niet oppast, kan beduvelde worden 7) "A'j 'n ni-je bromfiets wilt, mo'j ow vader maor 's flink aan de tes trekke" - iemand geld vragen. 8) " 't Letste hemp het gin teske" - men kan zijn geld niet meenemen in het graf
teun	toonbank 1) "Zet 't maor op de teun"
teune	tonen, passen (bij iemands rang of stand horen) 1) "Zo'n olde jas veur zo'n veurname keerl, dat teunt toch ganie:t"
tevraeje	tevreden 1) "Ik bun bes tevraeje, 't is dik in odde"
thuuskomme	overkomen (van slecht nieuws) 1) " 't Zal ow maor thuuskomme, dat ow zoon verongeluk is!"
tied	tijd

aalt	gier 1) "Hi-j kan ow nog nie:t ens de tied van de dag zegge, den verwaande kwas" - niet groeten 2) "Zi-j was nao dat ongeluk helemaol uut de tied" - in de war.
tiepkke [vk]	kuiken 1) " 'n Hok vol tiepkkes". Zie: tjiepk
timp, tump	punt, klein stuk grond 1) "Vaeg ow de oge maor met de timp van de zaddoek uut." 2) "Dat huus steet krek op de timp van twee straote" 3) "De timpkes van onze bakker zun vandaag in de aanbieding" - spitse, langwerpige broodjes
tjoeke, toeke	kloppen (bloedvaten) 1) "Ik vuu:l mien pols tjoeke"
tjuus, ajuus	adieu, tot ziens 1) "Now, tjuus dan maor"
tod, töd	lapje (oud, waardeloos) 1) "Zonder tödje kan mien zoon niet slaope" 2) " Wat is den keerl 'n smeertod!" - een viezerik
toeheure	toebehoren 1) "Dat geld heurt ow ga nie:t toe"
toe [vn]	jij (in bepaalde schertsende uitroepen)(zie Duits: du) 1) "Toe vie:zen hond da'j d'r bunt!"
toek, toe:t	vrouw (negatief) 1) "Mo'j die gekke, olde toek 's zie:n" - vrouw, die zich gedraagt alsof ze nog jong is 2) " Ik vind eur maor 'n gekke toe:t" - een aanstellerige vrouw
toemele	tuimelen 1) "Toemel d'r maor nie:t af!"
toepe	tamponeren (muren voorzien van een decoratieve structuur); kaartspel 1) "Vrogger, veurdat d'r behange wier, wiere de mure um de paar joor getoep"
toes	ruil 1) "Door he'j 'n goeie toes gedaon". 2) "Toes um toes" - met gesloten beurzen
toese	ruilen 1) "Zuh'we poszegels toese?"
toe:t	zak 1) " 'n Toe:t vol appels". 2) "Doe:t 't mien maor in 'n tuu:tje, dan zuu:k ik 't marge thuus wel uut" - gezegd als men een bepaalde opmerking niet begrijpt 3) "Ik heur de toe:t van Jan zien ni-je auto" - claxon. Zie: tuu:t
toe:te, tu:te, tu:tere	toeteren, claxonneren 1) "Hi-j dut gebeurlek. Toe:t 's efkes tegen 'm"
toe:terig	aanstellerig 1) "Wat 'n toe:terige tante um zo'n drukte aover 't aete te make"
toe:tvink	vink (Fringilla coelebs)
tonneke	naaien (slordig met naald en draad bezig zijn), friemelen 1) "Ik heb mien nog efkes 'n mooi jeske in mekaar getonnik" 2) "Schie:t 's op! Ik heb 'n haekel an dat tonneke heeltied" - prutsen/friemelen
toornleeuwerik	kuifleeuwerik (Galerida cristata). Zie: koe:f-leeuwerik, kuu:f-leeuwerik
töppe	toppen (de top verwijderen, inkorten) 1) "Den kraej mo'j töppe, a'j 'm wilt holde" - vleugelpennen van een vogel inkorten, waardoor het vliegen onmogelijk gemaakt wordt. 2) "Töp mien 's efkes" - de haren knippen
törk	viezerik 1) "Bah, vie:zen törk da'j d'r gaot"
tos	pluk, handvol. 1) "Bi-j 't egge mos ik egaal zo'n tos ruut onder de heg wegpakke"
töttele	stotteren 1) "Hi-j töttelt 'n bitje."
töwke	touwtje 1) "Töwke trekke" - touwtje trekken (als attractie op kermis of fancy fair)
trabant	vlegel 1) "Bah, wat 'n fregge trabant van 'n blaag is dat" - een brutale vlegel

aalt	gier
trad	stap 1) "Gi-j mot hier gin trad op de grond zette, anders gebeurt d'r wat". 2) "Dat stuk grond is twintig trad lang"
traeje	trappen, treden, paren 1) "Iemand veur de pens veur traeje" 2) "Door kump'e heergetraoje" - aangelopen 3) "Iemand in 't vetnöpke traeje" - op de tenen trappen 4) "Hane motte tute kunne traeje" - hanen moeten kippen kunnen bevruchten
trampe	trappen 1) "Iemand veur de pens veur trampe"
traon	traan 1) "Zi-j kon nao dat verlies eur träöne niet meer inholle" 2) " 'n Träöntje koffie nemme" - een kopje koffie
träöt	koperblaasinstrument 1) "Hi-j dut bi-j de harmonie op de träöt blaoze"
trappie:re	betrappen 1) "Lao'k ow nie:t trappie:re, menneke, dan bu'j d'r bi-j!"
trek'kas	trekharmonika 1) "Op de trekkas spölle"
troefel	troffel 1) "Met de troefel 'n steen deurslaon"
trop	troep (menigte, groep, stel) 1) " 'n trop pogge" - een toom biggen 2) " 'n trop blage" - een stel kinderen
tröskesbaes	bes (rode bes) (ribes rubrum) 1) "Ik hol van tröskesbaeze"
trugo(p)	achteruit! (gezegd tegen een paard) 1) "Trugo, peerd, trrrrugo!"
ture	vastbinden (een koe of geit met een touw of ketting aan een paal laten weiden, b.v. in de berm of vroeger op spurrieland. Zie: tuurketting, tuurtouw)
tussetied	tussentijd, ondertussen, intussen 1) "Gaot gi-j efkes nao de winkel, dan zal ik in tussetied aete kaoke"
tuteleerke	kippenladdertje (schuin omhooglopende stok of plank met dwarshoutjes door middel waarvan de kippen vroeger hun slaappleats op de deel konden bereiken)
tute'ei	kippenei
tutehok	kippenhok 1) "In 't tutehok mo'j gin rotte hemme" - pas op voor ratten in het kippenhok
tuterek	kippenrek (rek als zitplaats voor kippen)
tute'ren	kippenren
tutesoep	kippensoep
tutevel	kippenvel
tuteweike	kippenweitje (stukje grasland, waarop de kippen mogen scharrelen)
tuu:g	tuig, kleding 1) " 't Tuu:g van 't peerd mot aangespanne worre" 2) "Doe:t vandaag maor 't goeie tuu:g aan" - de zondagse kleren 3) "Met gin peerd in 't tuu:g te krie:ge bun" - onmogelijk in 't gareel kunnen lopen
tuu:n	omheining, hekwerk 1) "Hi-j het altied praatjes genoeg, maor at'e wat doe:n mot, trik'e de kont veur den tuu:n" - zich terugtrekken (de kont tegen de krib gooien).
tuurketting, tuurtouw	ketting (resp. touw waarmee een geit of koe aan een paal wordt vastgemaakt bij het "ture")
tuu:t	claxon, toeter 1) "De tuu:t van de auto is kapot". Zie: toe:t
tuut	kip 1) "Net lope as 'n tuut, den stront tusse de knäök het" - moeilijk, traag lopen 2) "Net lulle as 'n tuut zonder kop" - als een kip zonder kop praten 3) "Lekker tuutje" - schatje 4) "Uutje, tuutje, varkensnootje; uutje, tuutje, weg" - (aftelrijmpje) 5) "Doe:n wat 'n tuut nie:t kan" - een plas doen
tweeds	ten tweede, de tweede, op de tweede plaats

aalt	gier 1) "A'j meent da'j mien veur de gek könt holde, dan bu'j tweeds" - te laat zijn, zich vergissen.
ulk	bunzing (Putorius foetidus) 1) "D'r zit 'n ulk in 't schop"
ummer	immer, altijd 1) " 'n Loslopende hond vindt ummer wat"
umpraote	overhalen, overreden 1) "Dén is zo eigereid. Dén krie:'j nie:t umgepraot"
umspaje, ummake	omspitten, omploegen 1) "Veurda'j de hof gaot umspaje, mo'j ow eers in de hande spi-je."
umspu:le	omspoelen, afwassen. Zie: uutwasse
umstand	toestand 1) "Maak toch nie:t zo völ umstande. Doe:t toch röstig aan"
umstandig	gecompliceerd 1) "Iedere middag de kindere van school hale is toch völs te umstandig; laot ze tusse de middag maor mooi doorblie:ve"
umstaon	vereisen, veeleisend zijn 1) "D'r geet wat umstaon, a'j 'n zaak heb" - er komt heel wat bij kijken als je een eigen zaak hebt
umstebaove	ondersteboven, omver 1) "Hi-j had zo'n haos; hi-j lie:p mien kats umstebaove"
umstebeurt	omstebeurt, om de beurt 1) "Gillie magge umstebeurt in de ruiel" - om de beurt in de schommel
umtoese	omruilen 1) "Ik zal de kapotte tillevisie wel met 'n hele umtoese, want d'r zit nog garantie op"
umtrekke	omtrekken, omkleden 1) " 'n Boom umtrekke" 2) " 'n Stuk land umtrekke" - omploegen 3) "Ik mot mien effe umtrekke" - omkleden
umvalle	omvallen 1) "Mien glas is (alweer) umgevalle" - schertsend gezegd als men in een café wat te drinken bestelt. Zie: uutblaoze
umwu:le	omwoelen (grond oppervlakkig omwerken) 1) "Dat stukske grond mo'j ow efkes umwu:le"
uut	uit 1) " 'n Ute kachel" - een kachel die uit is 2) "Den is d'r richtig aover uut um van 'n ander te proffetiere" - ergens op uit zijn, ergens gespitst op zijn. 3) "Kom maor uut de auto. Wi-j zun thuus" 4) "Uutje, tuutje, varkenssnootje; uutje, tuutje, weg" - aftel-versje
uutblaoze	uitblazen 1) "Blaos de loch d'r nog 's uut" - schertsend gezegd als men in een café nog wat te drinken bestelt. Zie: umvalle
uutbrenge	openbaren (bekendmaken), naar buiten brengen 1) "De kraeje hemme den moord uitgebrach. Ze rie:pe heeltied 'liek, liek' "
uutdoe:n	uitdoen, rooien 1) " 't Wudt tied um de eerpels uut te doe:n"
uutdraeje	ontkomen (de dans ontspringen, zich eruit praten; buiten schot blijven) 1) "Ik heb mien d'r bi-j dat zaakje nog mooi uutgedraejd"
uutdujje	uitduiden, verklaren, aanwijzen 1) "Kö'j mien efkes uutdujje, hoe'k door komme kan?"
uutgaon	uitgaan 1) "Gi-j zie:t zo gael. Gi-j mot d'r weer 's uut gaon!" 2) "Alle lampe in de straot bun uitgegaon. Wat zol d'r loos zun?"
uutgaonsdag	verlofdag (vrije dag, verlofdag om uit te gaan) 1) "Zondags had bi-j 'n boer één knech altied uutgaonsdag; de andere knechte moeze dan gewoon deurwarke. Hoe meer knechte d'r ware, hoe minder uutgaonsdaag da'j had"
uuthäöle	uithollen 1) "Den boom is helemaol uutgehäöld". Zie: häöle
uutkenne, zich	weten, bekend zijn met (goed op de hoogte zijn, de weg weten) 1) "Ik ken mien hier in disse omgeving goe:d uut"

aalt	gier
uutkere	uitvegen 1) "Iemand de kas uutkere" - iemand een grote mond geven. Zie: uutvaege, uutwasse
uutkewwe	uitkauwen 1) "Kewgoemie mo'j nie:t deurslooke, alleen uutkewwe"
uutkomme	uitkomen, naar buiten komen 1) "Mo'j d'r 's uutkomme" - iemand uitnodigen voor een tegenbezoek 2) "Ik heb ow gistere nog gezie:n in Dörkum. Jao, dat kump uut; door bu'k gewaes" - dat klopt.
uutloe:tere, uutloe:dere	uitlubberen, uitslijten 1) "Den olde trui is kats uutgeloe:terd"
uutmake	uitmaken, uitgraven 1) "Zi-j het now eindelek de vekering met den ellendeling uitgemaak" 2) "Stump uutmake" - stompen uitgraven, die na het omhakken van bomen in de grond blijven zitten 3) "Dat hoef gi-j veur mien nie:t uut te make, mins!" - beslissen
uutmoddere	uitdiepen (van sloot, beek of gracht)
uutnutse	uitbuiten 1) "Waar ow! Den keerl, den nuts iedereen uut"
uutpäöle	afpalen (met palen afzetten) 1) " 'n Stuk grond uutpäöle"
uutpierke	uitpeuteren 1) "Toe, pierk ow de ore 's efkes uut" - de oren inwendig schoonmaken
uutraoje	raden (in een gezelschapsspel, waarbij elke deelnemer een aantal lucifers of munten in de hand neemt, waarna iedereen om beurten het totale aantal lucifers of munten moet raden)
uutroetse	uitglijden 1) "Ik bun vie:s uutgeroets"
uutschampe	uitschieten (onverwacht en onbeheerst een beweging maken) 1) "Ik bun uutgeschamp met zage en dorum bu'k now 'n vinger kwiet"
uutscheie	ophouden, stoppen 1) "Schei toch 's uut met dat genäöl!"
uutsnu:ve	snuiten 1) "Toe, zit nie:t heeltied zo te snottere; snuu:f ow de neus 's fatsoenlek uut"
uutspelke	grimassen (om iemand te pesten). Zie: spelke
uutspoe:ke	uitspoken 1) "Wat spoe:k'ie door op de zolder toch uut?" Zie: spoe:ke
uuttichele	kleidelfen (kleiwinning voor de steen- en tegelovens)
uutvaege	uitvegen. Zie: uutkere, uutwasse 1) "Zi-j het 'm de kas goe:d uitgevaeg, toen'e thuus kwam" - iemand berispen 2) "Moe:der deej elke vri-jdag 't hele huus uutvaege"
uutvigeliere	uitzoeken, uitdokteren. Zie: vigeliere 1) "Dat wet ik niet. Dat mo'k mien eers nog 's uutvigeliere"
uutvraete	uitvreten, uithalen, uitspoken 1) "Wat heb gi-j dan uitgevraete, da'j veur 't gerich mot komme?"
uutwas	gezwel 1) "Dat varke het 'n uutwas aan de boek"
uutwasse, umwasse	afwassen. Zie: umspu:le 1) "Help mien efkes met uutwasse" 2) "Iemand de kas uutwasse" - een grote mond geven. Zie: uutkere, uutvaege
uutwie:je	wieden, 1) "Ruut uutwie:je" - onkruid wieden
uutzäöje	uitzaaien 1) "Dat ruut zäöjt zich alderbastend vlog uut". Zie: zaeje, zäöje
uutzu:ger	uitzuiger, profiteur 1) "Die vie:ze uutzu:gers van de belasting doe:n maor niks as aanslage sture"
uutzunige	bezuinigen 1) "Gi-j mot 't nie:t op aete uutzunige"
vaeg	veeg, feeks 1) "Dat is mien toch 'n vaeg, die maak'ie niks wies" - bijdehante meid of vrouw. 2) "Ik geleuf dat gi-j ook 'n vaeg weg heb. Gi-j zit zo dom te praote" - niet helemaal goed wijs zijn
vaen	veen 1) "Vrogger ginge ze in 't vaen voetballe"

aalt	gier
vaezele	slaan (striemend) 1) "Hi-j vaezelde mien links en rechts um de ore"
valholt	valhout (dode takken, die uit een boom gevallen zijn) 1) "A'j 't valholt vebrandt, bu'j meteen 't ongedierte kwiet"
vanni-je	opnieuw 1) "Probeer dat nog 's vanni-je"
vanolds	vanouds, van oorsprong 1) "Vanolds her komme zi-j uut Baek".
vanwaege	vanwege 1) "Vanwaege 't slechte weer kan'k nie:t komme" 2) "Den nie:t zoepe? Jao, vanwaege" - integendeel
vanzelaeve	levenslang (zijn leven lang) 1) "Den keerl het vanzelaeve al heel wat gezaope" 2) "Zowat he'k now vanzelaeve nog nie:t metgemaak" - nog nooit. 3) "He'j now vanzelaeve" - wel verdraaid!; nu breekt me de klomp!
vaole	vouwen 1) "Zi-j zat te baeje met de hande gevaole" - Ze zat te bidden met de handen gevouwen
vare	rijden 1) "Aalt vare" - gier uitrijden
varf	verf 1) "De varf bladdert van de deur af. Den mo'k ni-j strieke"
varkesschot	varkenshok 1) "De varkesschäöt (varkesschäöj) motte neudeg uutgemis worre"
vas(t)elaovend	vastenavond, de dag voor Aswoensdag en laatste avond van het carnaval
vasseldag	vastendag 1) "Vandaag gin vleis. 't Is vasseldag"
vas	vast 1) "Hi-j kump hier vas pandoer iedere middag um twaalf uur veurbi-j" - vaste gewoonte
vastetrummeltje	vastentrommeltje (trommeltje waarin katholieke kinderen tijdens de veertigdaagse vasten hun snoep opsparden)
vad	vader 1) "Vad en moed ware al zo old, dah ze ga:niet meer d'r uut ginge."
vedan	onderhand, langzamerhand, vooruit, verder 1) "Now vedan wudt 't wel 's tied da'j de lamp aanstaek"
veldtuut	veldhoen, patrijs (Perdix perdix) 1) " 't Bas van de veldtute"
ve(r)niemp	venijnig, fel, gif 1) " 't Is veniemp kold" 2) "Die paddestuu:l door zit veniemp in"
ve(r)alterierd	verbouwereerd 1) "Hi-j was knats veralterierd, toen'e dat heurde"
ve(r)bie:je	verbieden 1) "Gi-j loop hier op vebaoje grond"
ve(r)bräöje	verbroeden, verbruin 1) "Dat ei is vebräöjd" - door het broeden bedorven 2) "He'j 't weer vebräöjd, da'j 't huus nie:t uut mag?"
ve(r)damd	vervloekt 1) "Dah vedamte rotting wil maor niet aan de geng!"
ve(r)deile	verdelen 1) "Vedeil dat maor onder mekaar"
ve(r)doe:n, zich	vergissen, zich 1) " 't Spiet mien, maor ik heb mien vedaon"
verel	kwart 1) "Wi'j nog 'n verel van de pannekoek?" - vierde deel, kwart 2) " Wi-j doe:n altied 'n verel van 'n varke in de vrieskis." - vierde deel, kwart 3) "In welk verel woont gi-j?" - wijk
ve(r)gange (bn)	verleden 1) "Vegange jaar he'k mien vieftigste vejeurdag gevierd."
ve(r)gank	lichaamsbeweging

aalt	gier 1) "Gi-j stief? Gi-j heb jao vegank genoeg" 2) "Dat dier het te weinig vegank" - een slechte spijsvertering hebben vanwege te weinig lichaamsbeweging
ve(r)holde, zich	gedragen, zich 1) "Vehold ow goe:d, zeg ik ow!". Zie: benaeme
verig	klaar 1) "Verigen arbeid besteet nie:t" - gezegd tegen iemand die niet werken will 2) "Hol de sjektoe:t maor in tes. Ik heb verige segrette" - Houd je shagzakje maar in je zak. Ik heb kant en klare sigaretten.
ve(r)jeurdag	verjaardag 1) "Wie komme d'r allemaol op de vejeurdag?"
ve(r)kammezäöle	beschadigen, afranselen 1) "Ze hemme 'm vekammezäöld dat'e in 't ziekehuus terech is gekomme" 2) "Met ons tweje is efkes 'n kratje bier vekammezäöld" - opmaken (door eten, drinken)
ve(r)keld	verkouden 1) "Ik bun zo vekeld as bas" - heel erg verkouden
ve(r)keldheid	verkoudheid
ve(r)knettere	verbranden, aanbranden 1) " 't Aete was knats veknetted"
ve(r)knoefele	kreuken 1) "Veknoefel den jas nie:t zo"
ve(r)knoe:ze	knuffelen (stevig) 1) "Wat bu'j toch 'n lekker dier. Ik kan ow wel veknoe:ze"
ve(r)komme	vermindere, achteruitgaan 1) " 'n Vekomme boeltje" - een verwaarloosde boel 2) "Zi-j hemme de boel adeg laote vekomme" - behoorlijk verwaarloosd
ve(r)kuiering	vertier, aanspraak 1) "Aan bezuu:k he'j nog is 'n bietje vekuiering"
ve(r)laege	verlegen 1) "Baeter mèt verlaege as ùm verlaege" - men kan beter iets óver hebben dan iets te kort komen
ve(r)lange	benieuwen 1) " 't Zal mien 's velange" - benieuwen. Zie: beni-je
ve(r)laote, zich	vertrouwen (op) 1) "Kan'k d'r mien op velaote da'j 't nie:t wiejer zölt vetelle?" 2) "Op den klok zo'k mien maor nie:t te vól velaote"
ve(r)nemme	vernemen, horen 1) "Ik heb venomme da'j gin tied hadde" 2) "Ik kan goe:d venemme da'j wat starks gedronke heb" - bemerken
ve(r)pajjere	verkwisten, verkwanselen verzuipen 1) "Den dolbotter het al zien geld vepajjed"
ve(r)paote	verpoten, verplanten 1) "Olde beum mo'j nie:t vepaote" - oude mensen moet men niet verhuizen: meestal gezegd als men iemand niet in een bejaardencentrum wil plaatsen
ve(r)penze	overeten, te veel eten 1) "Ik gao efkes ligge, want ik heb mien knats vepens"
ve(r)pierd	wormstekig 1) "Dissen appel is knats vepierd"
ve(r)praote	verpraten, verspreken 1) "De tied vepraote" - te lang praten 2) "Gi-j heb ow toch niet vepraot?" - zijn mond voorbij praten.
vergammele	vergaan, verstoffen, verrotten, verkrotten 1) " 't Olde grei steet al jore op de zölder te vergammele."
ve(r)scheie	verscheidene, diverse 1) "Ik bun al verscheie maole bi-j ow aan de deur gewaes, maor gi-j was d'r nie:t" - meermaals
ve(r)sleuke	verleppen, verwelken 1) "Disse slaat is kats versleukt. Den kö'j niet meer aete."
ve(r)sloeke	verslikken 1) "Ik heb mien in 'n eerpel vesloek"
ve(r)sluchtere	verwaarlozen

aalt	gier
ve(r)spitse, zich	1) "Gi-j mot ow boekholding nie:t laote vesluchtere, want dan köj d'r later nie:t meer uitkomme" verheugen, zich
ve(r)spoque	1) "Ik vespits mien now al op mien vejeurdag" verschimmelen
ve(r)spölle	1) "Die klere vespochte door in den natte kas helemaol" verspelen, verliezen
ve(r)spraeke	1) "Ik heb al tie:n euro vespöld" beloven
ve(r)staon	1) "Gi-j heb 't vespraoke. Dan mo'j 't ook doe:n" verstaan, begrijpen
ve(r)stoeke	1) "Praot 's wah dudeleker. Ik vestao t'r niks van" 2) "He'j dat now goe:d vestaon, wa'k ow gezeid heb?" verstuiken
ve(r)stoppele	1) "Ik heb mien poot vestoek" verstoppen, verbergen
ve(r)stoppeltje	1) "Woor he'j dah geld vestoppeld?" verstoppertje spelen
ve(r)töchelek	1) "Doe'j met vestoppeltje spölle?" rustig aan, geleidelijk aan
ve(r)wiete	1) "Vetöchelek aan doe:n" 2) "Zo heel vetöchelek wudt 't kolder" verwijten
ve(r)zoepe	1) "Mien kö'j niks vewiete" verzuipen, verdrinken
ve(r)zouwe	1) "Pas op da'j nie:t vezoep" 2) "Hi-j het zien hele hebbe en holde vezaope" - aan drank uitgegeven 3) " 'n Vedreugde boer steet weer op, maor 'n vezaope boer nie:t" - wateroverlast is voor een boer erger dan droogte verknoeien, besmetten
ve(r)zu:ke	1) "Vezouw den goeie jas maor nie:t met dat smerige wark" verzoeken, uitnodigen, proberen
veske	1) "Ik mot die minse 's 'n keer vezu:ke" - uitnodigen 2) "Laot mien dat is efkes vezu:ke. Messchien dat ik 't red" - proberen 3) "De duvel verzu:ke" - iemand in verleiding brengen vestje
vesse'tes	1) " 'n Keerl van-lek-mien-'t-veske" - een waardeloze vent vestzak
vetprie:ze	1) "Met één oog in 't vesse-teske kie:ke" - erg scheel kijken prijzen [ww] (een pas geslacht dier komen bekijken)
veur	1) "As de slach kloor is, kump de buurt vetprie:ze" voor
veuraan	1) "Laot dat ding nie:t veur de grond/veur de pös valle" 2) "Ik geleuf dat vader veur is" - in het voorhuis. 3) "Wat'e veur het, het'e nie:t achter" - hij weet precies wat hij wil vooraan, voort
veurbäöjeg, veurbaojeg	1) "Hi-j steet altied met de snotted veuraan" - altijd vooraan staan te kijken 2) "Toe, maak 's 'n bietje veuraan, gi-j" - opschieten voorbarig
veurblaag, veurkind	1) "Waes toch nie:t altied zo veurbäöjig, wach ow beurt toch af". voorkind
veurdeel	1) "Zi-j het twee eige blage en twee veurblage" - kind uit eerder huwelijk of kind dat al vóór het huwelijk verwekt is voordeel
veurdeur	1) "Dat het 'm ook gin veurdeel gedaon" voordeur
veurgeschef, veurgeschich	1) "De veurdeur zit dich. Komp maor achterum" visioen, voorteken (afgeleid van Duits: Vorgesicht)

aalt	gier 1) "Hi-j zag 'n liekstoet aover de weg komme. Dat was 'n veurgeschef, want 'n waek later was de buurman dood"
veurhaevel	voorhamer 1) "Dat geet zo nie:t. Door he'k 'n veurhaevel veur neudeg"
veurhand	voorhand, vooraf 1) "Ik zal ow maor vas op veurhand waarschouwe" - bij voorbaat
veurhemme	voorhebben, plannen, van plan zijn 1) "Wat he'j marge veur?"
veureg	vorig 1) "Veureg (veurs) joor bun'k Prins Carnaval gewaes."
veurjaar	voorjaar 1) "Van 't veurjaar wi'k bone paote" - in het komende voorjaar bonen poten
veurkamer	pronkkamer (vroeger alleen gebruikt op zon- en feestdagen en bij hoog bezoek) 1) "Lao'we maor nao de veurkamer gaon". Zie: kamer
veur'komme [ww]	voorkómen 1) "Ik kon 't nie:t meer zo gauw veurkomme"
veurkomme [ww]	vóórkomen, gebeuren, zich voordoen 1) " 't Kump af en toe veur" 2) "Ik mot woensdag veurkomme umda'k te had gejaag heb" - voor de rechtbank
veurkomme [zn]	voorkomen, boezem 1) "Wat het die vrouw 'n veurkomme"
veurschien	voorschijn 1) "Kom maor gauw te veurschien. Ik heb ow al gezie:n"
veurslag	voorstel, idee 1) "Ik heb 'n goeje veurslag: Lao'we naor de Galgebarg wandele"
veurslaon	voorstellen, opperen 1) "Ik slao veur da'we nao huus gaon"
veurtieds	vooraf 1) "Dat kö'we veurtieds nog nét redde"
veurwietsig	eigenwijs, vrijpostig, brutaal 1) " Wat is dat toch 'n veurwietsigen aap van 'n blaag" - een brutaal kind. Zie: grootsmechtig,
vief	vijf, kras 1) "Aover vief minute bu'k weg" 2) "Dat olde minske is nog goe:d vief"
viele	vijlen 1) "Jan moes van de leraar 't warkstuk glad viele"
viere	vieren 1) "Ik bun al 'n waek an 't ziek viere" - wegens ziekte thuis zijn
vie:s	vies, verkeerd, gemeen 1) "Op 'n vie:ze kie:r bu'k vie:s te pas gekomme. Toen bu'k deur 't ies gezak" - Op een kwade dag had ik behoorlijk pech. Toen ben ik door het ijs gezakt.
vigelieren	prutsen, proberen te maken. Zie: uutvigeliere 1) "Wat bu'j door toch an 't vigeliere de hele dag?" Zie: uutvigeliere
vinster	venster, raam 1) "Dat steet (hink, lit) gin boer in 't vinster" - daar heeft niemand last van 2) "Maak efkes de vinsters van bute dich" - vensterluik, blind 3) " 'n Pannekoek met vinsters" - een spekpannenkoek
vleermoes	vleermuis 1) "Vrogger harre ze duk 'n vleermoes an de deur gespiekerd um geluk aan te brenge" 2) "De boer sting nog met de vleermuu:s op 't land" - in de schemering op het land (aan het werk)
vleis	vlees 1) "Zie:n wa'k v'n vleis ik in de kuup heb" 2) "Zolang a'j 't vleis nog an 't pond könt krie:ge, mo'j gin hele koe kope" - niet te gauw vaste verkering sluiten zodat je nog van de eigen vrijheid kunt genieten
vleisgavel	vleesvork (vorkvormig stuk gereedschap waarmee worsten etc. uit de "wim" konden worden gehaald. Zie: spekgavel)
vliemke	krabmesje, scherp (hoornen plaatje waarmee darmen van een geslacht dier afgekrabd kunnen worden)
vliemscharp	vlijmscherp

aalt	gier
vlierbaezestroek	vlierstruik
vli-je	neerleggen, neervlijen 1) "Gi-j mot de garve goe:d dich aan mekaar vli-je"
vli-jschuur	veldschuur (open loods voor opslag van hooi, graan of stro, bestaande uit een dak, op houten stijlen, gedragen door een aantal gebinten)
vlog	vlucht 1) "Toen'e mien zag, nam'e toch 'n vlog" - (van schrik) een onverwachte sprong maken
vlöggel	vleugel 1) "De vlöggels töppe" - vleugelpennen van een vogel afknippen, zodat die niet meer kan vliegen: kortwieken
vloghaver	haver (wild) 1) "Vloghaver zäöjt alderbastend gauw uut"
vlooi	vlo 1) "Pas op gi-j, anders za'k ow de vleuj 's efkes afvange" - iemand zijn streken afleren.
vlug	vliegklaar 1) "Die jonge veugeltjes bun zó vlug" - die jonge vogeltjes kunnen binnenkort uitvliegen
vlu:ke	vloeken 1) "Den keerl vluu:k alles an mekaar"
voe:l	vuil, bedorven, vies, smerig, gemeen 1) " 'n Voe:l ei" - bedorven ei 2) " 'n Voe:le streek" - gemene streek
voerwarke	werken met paard en wagen, meestal als loonwerk voor een ander 1) "Ik heb al-ze-laeve gevoerwark"
voes	vuist 1) " 'n Botterram op de voes" - een boterham uit de vuist 2) "A'j meent da'j te weinig vedie:nt, mo'j baeter met de voes op de taofel slaan" - eisen stellen, met de vuist op tafel slaan 3) "Dén keerl he'k niks met te doe:n, den vrit bi-j mien uut de voes" - erg mak of gewillig zijn. 4) "De voes aanhale" - iemand een klap geven 5) " 'n Voës groot, maor präötjes veur tie:n" - klein van stuk zijn, maar praatjes voor tien
voe:t	voet 1) "Gi-j mot de eerpels veur de voe:t op oprape en nie:t de grootste d'r uutzu:ke" - voor de voet weg oprapen 2) "Ze hemme mien bi-j de vuu:t gehad met 't wisselgeld" - bedriegen, afzetten. 3) "Hi-j krig 'm al bes bi-j de vuu:t" - dronken worden. 4) "Zich iets onder de vuu:t hale" - een groots plan uitvoeren 5) "De vuu:t onder andermans taofel staeke" - a) bij iemand in de kost zijn; b) op iemands kosten leven 6) "Lek mien de vuu:t" - ik heb met jou niks te maken 7) " 'n Wit vuu:tje hale" - door gevele in de gunst (proberen te) komen 8) "Den voe:t is aan 't wegzakke" - steen waarop de gebintstijl staat: stijlpor. Zie: poer 9) "Hi-j het völ an de vuu:t" - geld, aanzien hebben
völ	veel 1) "Völs te völ minse holle de mond bi-j onrech" 2) "Hi-j het 'n beetje völ aan de mond" - een grote mond hebben
volklaje	volsmeren 1) "Bah, klaaj de boel toch nie:t zo völ"
völle	veulen 1) " 'n Peerd met 'n völle"
voor [zn]	voor (landbouwterm), buurt 1) "Deur de voor lope" - ploegsnede 2) "Blie:f vanaovend 'n bietje bi-j de voor veur 't geval da'k ow neudeg heb" - in de buurt. 3) "Wat slöp'ie door toch allemaol bi-j de voor?" - dingen aanslepen
vörk	vork 1) "Hi-j wet eiges nie:t meer, hoe de vörk in de stel zat"
vös, vos	vorst, nok van dak 1) "Um de vöspan te vervange, mo'j op de vös klimme"
vöspan, vospan	nokpan
vossegat	put, gemetseld voor een kelderluik of kelderraam

aalt	gier 1) " 't Vossegat steet liek vol water"
vösterig	kouwelijk 1) "Wat zit'ie door toch vösterig in mekaar" - wat zit je toch kouwelijk ineengedoken
vot [bw]	vort, weg 1) "Hi-j is vot" - weg 2) "Vot, peerd!" - (als bevel aan een paard) vooruit!
vraej [zn]	vrede 1) "Zörg da'j vraej in huus holdt"
vraete	eten, vreten 1) "Da's zo'n naar stuk vraete" - dat is zo'n vervelende kerel
vraeteri-j	etenswaar 1) "Vraeteri-j in huus hale"
vrechte	afrasteren (of afrastering repareren) 1) "De boer is op 't land an 't vrechte"
vremp	vreemd 1) "Ik bun hier vremp" 2) "Ik heb al vier jaar vremde tande. Kö'j dat nie:t zie:n?" - een kunstgebit hebben.
vrie:ze	vriezen 1) " 't Vrus tusse man en vrouw" - het vriest dat het kraakt 2) "As Jezus in 't graf bevrus, vrus 't zes waek" - als het op Goede Vrijdag vriest, vriest het nog zes weken
vri-je	vrijen 1) "Naef en nich, dat vri-jt lich" - neef en nicht kunnen gemakkelijk aan het vrijen komen, omdat ze elkaar vaak al goed kennen
vrollie, vrolluj	vrouwvolk, vrouwen 1) "Wi-j hemme thuus vier jonges en drie vrolluj"
vrommes	vrouwmen 1) " 't Vrouw Hartjes was 'n flink vrommes"
vrot [bw]	verrot 1) "Dat holt is knats vrot" 2) "Zi-j het zich altied vrot gewark" - heel hard gewerkt 3) "Ik lach mien vrot um den gek" - heel hard lachen.
vru:te	wroeten 1) "De varkes vru:te alles um" 2) "Vrogger was 't had vru:te um rond te komme" - werken, ploeteren
vulek, vuulk, vulekerd	vuilak, deugniet. Zie: foelboks, foelzak 1) "(Vie:ze) vulek da'j d'r bunt"
vu:le	voelen 1) "Ik vuu:l d'r niks van" 2) "Loop met de kop tege de muur, dan kö'j 't vu:le" - reactie op "Dat geleuf ik nie:t"
vu:tekold	waterkoud (koud en klam (weer))
vu:ten-end	voeteneinde 1) "De daekes vasstoppe an 't vu:ten-end"
vuurkoel	vuurkuil (gat in de vloer waarin een vuur brandt) Zie: trom
vuurschup	vuurschop (platte schop met houten steel waarmee kolen op het vuur geschept kunnen worden)
wah	nietwaar? 1) " 't Is vandaag kold, wah?" Zie: woor, wor
waarschouwe	waarschuwen 1) "Ik heb ow nog zo gewaarschouwd"
wach	wacht 1) "Ik heb 'm alvas flink de wach aangekundig" - flink de waarheid gezegd, ernstig gewaarschuwd
waege [ww]	wegen 1) "Tegeswoordig hoef'ie de gruuntes in de winkel niet meer te waege"
waegetraejblad	weegbreeblad 1) "Waegetraejblad hilf goe:d tege puuste" - tegen puisten
waetere	wateren 1) "De koeie waetere" - de koeien te drinken geven 2) "Holt wier vrogger gewaeterd, veurda'j d'r met kon warke" - in water gedrenkt
waetering	wetering, sloot

aalt	gier
waeterkolk	drinkkolk voor het vee 1) "De waeterkolke staon dreug"
waeze [ww]	zijn [ww], wezen [ww]. Zie: bun, zun
walnöt	walnoot
wam(m)es, wammel	slaag 1) "Theet gaf Hent 'n pak wames dat'e d'r van achteraoever sloeg" - pak slaag (oorspr. wambuis)
wandluus	wandluis 1) "De wandluu:s draeje door de klok op" - het is daar een grote rotzooi
wannemöl	wanmolen (molen, waarmee graankorrels, kaf en onkruidzaden van elkaar gescheiden worden. De benodigde lucht wordt verkregen door een schoepenrad) 1) "De boere haalde met de wannemöl 't kaf uut 't zaad."
waoge [ww]	wagen, durven [ww] 1) "Ik waog d'r vanaovend 'n kratje bier aan, um dat te viere"
ware, zich	oppassen 1) "Ik waar mien wel um door heer te gaon" 2) "Waar ow!" - pas op!
wark	werk 1) "Ik mot d'r toch is 'n keer wark van make dat 't dak dich kump" - ergens aan beginnen 2) "As 't nog 'n keer veurkump, maak ik d'r wark van" - het er niet bij laten zitten en ergens een politie- of rechtzaak van maken. Zie: pliesie-wark 3) "De merrie was haevig aan 't wark" - (gezegd van vee) uitdrijvende bewegingen maken bij het baren 4) " 't Is gin wark van ow da'j mien met de elend heb laote zitte" - het is geen manier van doen
wasemloek	ontluchtingsluikje (luikje aan de binnenzijde van de "boe:zem", waardoor de wasem naar buiten kan)
wasknip, waspin	wasknijper 1) "He'j 'n wasknip veur mien?" - het stinkt (uitdrukking)
waskuup	waskuip 1) "De Raod van Elf van de Waskuup in 's-Heerebarg steet altied in 'n waskuup op de prinsewage"
waslap	washandje 1) " 'n Waslap van 'n keer!" - iemand zonder eigen wil; een waardeloze vent
waslient	waslijn 1) "Was aan de waslient hange"
wasrie:f	wasbord 1) "Veur dat d'r machines kwame, moeste ze de was op de wasrie:f wasse"
waswief	kletskous 1) "Toe (old) waswief!" - jij, kletskous!
waswie:ve [ww]	kletsen, babbelen, leuteren 1) "Stao'j weer te waswie:ve; aan den arbeid!"
wedevrouw	weduwe
weej	wilgenteen, gebruikt voor vlechtwerk en voor het samenbinden van bossen hout 1) "Naeve 't water wiere hele laege knotwilge gepaot en de kwie:tskes hiervan wiere heeltied afgesneie as weje um benne te vlechte"
weerstrub, weerströb	weerborstel (weerbarstige haargroei) 1) "Wat he'j toch weerstrubbe op de kop"
weg [zn], wekske [vk]	wegge, wigvormig broodje. Zie: wekske 1) " 'n Sneer weg aete" - een sneetje brood eten 2) "Vrogger mie:ke ze eiges wekskes"
wegbazuize, wegbuize	wegjagen 1) "Toe, buis die blage 's effe weg"
wegklaeve	weggooien (hard) 1) "Klaef dat rotting toch weg". Zie: neerflatsen, neerklaeve
weit	tarwe
weitemael	tarwemeel
welboom	wals, bestaande uit een ronde boom in een raamwerk om het land te egaliseren en kluiten aarde fijn te drukken
welle [ww]	egaliseren (met welboom) 1) "De boer deej 't peerd inspanne um te gaon welle"
weltere [ww]	welteren, rollen (gezegd van een paard) zich op de rug wentelen

aalt	gier 1) "An 't weltere kö'j zie:n of 'n peerd jong of old is. 'n Old peerd kan nie:t meer helemaal umrolle op de andere zied"
wette	weten 1) "Tie:n fleskes bier, door wet den niks van af" - geen weet van hebben; niets merken
wiebeldeurn	rozenstruiken (wild)
wied	wijd, ver. Zie: zowied 1) "Hoe wied is 't naor Waehl?" 2) "Iemand vetrouwe zo wied a'j 'm zie:t" - iemand maar heel weinig vertrouwen 3) "Wied van de hand" - ver weg, onbereikbaar
wie:ge	wiegen 1) "Dom gebore, suf gewie:g en niks bi-jgeleerd" - gezegd van een dom persoon
wiejer, wieter, wieder	verder 1) "Wiejer lere" – verder leren, voortgezet onderwijs volgen 2) " 't Geet wiejer" - het verhaal wordt vervolgd
wiejerop	verderop " 'n End wiejerop staon grotere eerpels"
wiemele	wiebelen 1) "Zit nie:t hen en weer te wiemele" 2) " 't Wiemelt mien veur de oge" - ik zie sterretjes
wierig	levendig 1) " 'n Wierig blaag". Zie: kiepig
wie:s [zn]	wijs, melodie, deun 1) " 'n Mooi wie:ske wa'j door zingk"
wies [bw]	wijs 1) "Gi-j bun jao niet goe:d wies, da'j de godganseleke dag maor achter zo'n scherm zit"
wiesheid	wijsheid 1) "Meer geluk as wiesheid hebbe" 2) "Uut gekheid? Nee, uut wiesheid" - serieus bedoeld
wi-jwater	wijwater 1) Dokter Massop zei altied: "Al zoep'ie wi-jwater - as 't maor hilp"
wi-jwatersbekske	wijwaterbakje 1) "Zie 'm 's 'n wi-jwatersbekske trekke, den verwende blaag" - pruillip
wikkelroede	wichelroede
wiks	was, schoensmeer 1) "Vanaovend gao'we de schoe:n goe:d in de wiks zette" - gaan dansen
wiksbössel	schoenborstel 1) " 'n Klap van de wiksbössel gehad hemme" - gek zijn
wilgekop	knotwilg 1) "Toen 't nog duk hoog water was, lie:pe ze de wilgeköp nao die aan de weg stonne en nog uut 't water stakke" 2) "Toen de weg nog aover de wilgeköp ging (...)" - lang geleden
wim, vim	plaats aan de zolder of in de schouw waar worsten, spek e.d. hingen om te roken
winke	wenken, zwaaien 1) "Hi-j wonk mien nao binne" - een uitnodigend gebaar maken om binnen te komen 2) "Toen ik wegging, wonke ze allemaal tege mien" - wuiven naar
wips	wesp (Vespula Vulgaris) 1) "Pas op, 'n wips" 2) "Wi-j hemme 'n wipse-nes onder 't dak"
wis	bosje, bundeltje (kleine hoeveelheid, bosje) 1) "Woor vrogger 'n wiske strooi an 'n boom hie:ng, mocht'ie van de eigenaar 't bos niet in"
woepere	wippen 1) "Wat zit'ie toch op de stoel te woepere? Mo'j naor de wc?"
woor	waar, nietwaar?! 1) "'t Is niet woor dat alle minse van voetbal holde" 2) "Woor zun de blage? Roe:p ze naor binne!" 3) " Dah is toch zo, woor?!"- Zie: wah
wos	worst 1) "Dat aete is niks as 'n boek vol warme wos" - in dat eten zit niet veel voedingswaarde) 2) " 'n Kringel wos" - een rond stuk (braad)-worst

aalt	gier 3) "Of'ie wos lus" - gekscherend gezegd als iemand vraagt: "wablief?" 4) "Wos, wederwos!" - oog om oog, tand om tand
wospin, wostepin	worstenpin (houten pinnetje waarmee de worst vroeger aan weerskanten dichtgestoken werd) 1) "De wospinne wiere vrogger altied gemaak van deurns van de sleedoorne stroek"
wosvisite	slachtvisite (vleesproeverij na de slacht) 1) "Daags nao 't slachte kump de wosvisite"
wottel	wortel 1) "Dat grei trik ow wel haevig bi-j de wottel" - sterk effect hebben (gezegd van sterke drank, specerij of medicijn) 2) "Wottels bun goe:d veur de oge. He'j al 's ooit 'n knien met 'n bril op gezie:n?" - gezegd om kinderen te foppen
wottelekoel	wortelenkuil (waarin 's winters wortels worden bewaard) 1) "D'r zitte haze bi-j de wottelekoel"
wru:te	wroeten
wruu:tkont	wroeter 1) "Hol'ow toch röstig, wruu:tkont"
wu:le [ww]	woelen 1) "Hi-j lag de hele nach maor te wu:le"
wuu:st	woest 1) "Wat he'j de heur toch wuu:s um de kop hen zitte" 2) " 'n Wuu:ste keerl" - een grote, domme, driftige, onstuimige man
zaal	zadel 1) " 't Zaal van de fiets dut zeer"
zaaltje	katapultleertje
zaeg(e)bok	zaagbok (schraagvormige stellage waarop hout gezaagd wordt)
zaeje, zäöje	zaaien 1) "Slaat zaeje" - sla zaaien
zaejvat	zaaivat (soort teiltje dat men met een riem over de schouder hangt en waarmee men vroeger al lopende graan of iets dergelijks zaaide)
zael	zeel (sterke brede band waarmee mens of dier iets voorttrekt of vastbindt) Zie: krujlich, krujlies, krujzeel 1) "Doe:t 't peerd efkes 't zaal aover" - band over de rug van een paard, waarin aan weerskanten de karbomen hangen.
zagamael	zaagsel 1) "Zagamael in de kop hemme" - erg dom zijn
zalt	zout 1) "Zalt in 't häöj is goe:d tege häöjbruu:j". 2) "Now, wat gi-j mien dörf te zegge, zo zalt he'k 't toch nog nooit gevraete" - nog nooit zoiets meegemaakt hebben. 3) " 't Zalt in de pap nie:t vedie:ne" - erg weinig verdienen 4) " 't Is mien te zalt af" - het is mij te duur 5) "Met 'n zak zalt d'r naeve, krie:j d'r nog gin dös op" - gezegd van een lelijk iemand
zalter	varken (van 140 à 150 pond) 1) "Zalters naor de mark brenge"
zandbuurke	zandboertje (iemand die op zandige grond boert) 1) "Hi-j is maor 'n zandbuurke"
zaol	zool 1) "Gradus het beije zäöl afgeslette. Hi-j mot de schoe:n neudeg laote verzäöle"
zaolholt	dwarsbalk in koestal, waarin de "röppels" aan de onderkant bevestigd zijn. Zie: kibballek
zeibele, zeivere	kwijlen 1) "Hi-j zeibelt dat 'm de seter naeve de mond op drif" 2) "Bah, zeiver ow toch nie:t zo aover de jas hen"
zeiseboom	zeissteel 1) "Zeisebeum wiere vrogger van wilgeholt gemaak"
zied	zijde, lende, kant 1) "Moe:der het heeltied pien in de zied" 2) "Gaot 's aan de zied, dan kan'k d'r deur"
zieddeur	zijdeur
ziemel	treuzelaar

aalt	gier 1) "Och, den ziemel door köj toch nie:t op wachte" 2) "Den ziemel het 't aete weer laote staon, den vindt ook niks lekker" - overdreven kieskeurig zijn bij het eten.
ziemele	treuzelen 1) "Ziemel toch nie:t zo lang" 2) "Wat zit'ie toch met dat vleis te ziemele?! D'r zit jao haos gin vet aan" - overdreven kieskeurig eten
ziemelig	treuzelend (overdreven kieskeurig)
zif	zeef. Zie: melkzif
zifte	zeven 1) "Wi-j bun al dage aan 't zand zifte"
zi-j [vn]	zij 1) "Hi-j en zi-j, wi-j en zi-j" 2) "Zi-j huldt van 'm, al is zi-j 'm af en toe zat"
zi-j [zn]	zijde 1) " 'n Lap zi-j kope" 2) " 'n Zi-j spek" - een stuk spek van een geslacht dier 3) "Oma droeg met de brullef 'n zi-je kleed"
zinnig	mak 1) " Dat peerd liek gebeurlek, maor is feitelek heel zinnig"
zoepe	zuipen, drinken 1) "Zoepe as de rave" - veel (alcoholische drank) drinken
zoeptod, zoepdor, zoepzak	zuiplap 1) "Bah, wat stink'ie toch weer naor de drank, vie:zen zoeptod". 2) "Vie:ze zoepzak, hej 't glas alweer laeg?"
zoer	zuur 1) " 'n Zoeren appel"
zoerekool, zoerkool	zuurkool
zoerkoolsteen	zuurkoolsteen (zwarte veldklei die op het ronde afdekplankje van de "zoerkoolton" wordt gelegd om de inhoud vast op elkaar te drukken)
zoerkoolton	zuurkoolvat (kuip waarin zuurkool kan worden ingemaakt)
zoerproem	zuurpruim 1) "Lach 's 'n keer, zoerproem da'j d'r bunt"
zoe:ze	suizen 1) " 't Zoe:s mien deur de kop hen"
zoe:zeri-j	gesuis 1) "Ik kan nie:t tege die zoe:zeri-j an de kop"
zog	zeug 1) " 'n Zog met pogge" - een zeug met biggen
zo'ga(ar)	zelfs 1) "Zo'gá op de tillevisie is 't nog op gewaes"
zok	sok 1) "Iemand van de zök lope" - iemand omver lopen 2) "De zök d'r in hemme" - hard lopen 3) "Lek mien de zök" - (gezegd tegen iemand waarmee men niets te maken wil hebben) hoepel op! 4) " 'n Held op zök" - een bangerik 5) "Wat bu'j toch 'n (onmundige) (olde) zok" - onbenul 6) "De fiets op (de) zök hemme staon" - een leuke band hebben. Zie: haozezök
zölder	zolder 1) " 't Olde grei steet al jore op de zölder te vergammele."
zommer	zomer 1) "Nog efkes en de zomer kump d'r aan" 2) "As dit alle zomer is wa'we disse zomer krie:ge, dan he'we nie:t völ zomer" - weinig zomers weer
zommerhuuske	zomerhuisje 1) "At 't heit is, gao'we nao 't zomerhuuske"
zouwe	knoeien. Zie: knoaien

aalt	gier 1) "Bah, wat zouw'ie toch weer"
zouweri-j	knoeierij, rotzooi
zouwweer	rotweer 1) "Bah, wat is 't toch 'n zouwweer"
zouwzak	knoeier 1) "Zit toch nie:t zo met water te knooie, (vie:ze) zouwzak"
zowied	zover. Zie: wied 1) " 't Is zowied da'we de eerdbaeze könne plukke" - het is zover
zud	modder, vuil 1) "Ik bun in de zud gevalle"
zuddegat, zudgat	moddergat, poel, vuilnisgat 1) "Gooi den drek maor in 't zudgat"
zudgraaf	moddersloot 1) "Hi-j vie:l op de kop in de zudgraaf, ha ha!"
zu:ke	zoeken 1) "Wat zuu:k'ie door toch?"
zukke	zulke 1) "Zukke dinge doe'k normaal nie:t" 2) "Zukke hoe:ve nie:t op 'n dubbeltje te kie:ke" - mensen die meer kunnen of hebben dan men zelf kan of heeft 3) "Tege zukke, door könne wi-j toch nie:t tegenop"
zun, bun, waeze [ww]	zijn 1) "Mo'k hier zun veur de noodslachting?" 2) "Van spoe:keri-j door kan wel wat van aan waeze" - iets van waar zijn. 3) "Wi-j wazze gistere jao nog bi-j 'm. Zol'e now vandaag al gestorve bun?"
zund	zonde, jammer 1) " 't Is zund um dat goeie aete verlore te laote gaon"
zunig, zu:nig	zuinig 1) " 'n Zu:nig mundje trekke" - weinig toeschietelijk zijn 2) "Gaot maor nie:t naor den tandarts, want den is d'r nie:t zo zunig aan" - hardhandig of zeer voortvarend
zunnie, zönnie	klep (beweegbare houten klep boven de voerbak van varkens) 1) "A'j de zunnie naor achtere zet, dan kö'j de varkesbak vol make zonder da'j las heb van de varkes, maor zet'ie de klep naor veure, dan könne de varkes bi-j 't voer komme"
zu:temelksepap	zoetemelksepap (rijstepap, havermoutpap, griesmeelpap, broodpap, eventueel met suiker en kaneel) 1) "Wi-j aete 's aoves altied zu:temelksepap". Zie: riestepap
zuu:t	zoet, braaf 1) "Sinterklaos kent allenig maor zu:te blage."
zuu:tjes-aan	zoetjesaan, langzaam, langzamerhand 1) "Zo zuu:tjes-aan wudt 't wel tied"
zuu:tkont	zoetekauw, iemand die erg veel van zoetigheid houdt 1) "Naemp toch nie:t zovöl suker, zuu:tkont"
zu:ver	zuiver 1) "Kie:k maor uut veur den keerl, want hi-j is nie:t helemaol zu:ver op den draod" - bonafide 2) " 't Is door nie:t zu:ver" - het spookt daar; er gebeuren daar vreemde dingen
zwans	gemenerik 1) "Vie:zen zwans da'j d'r gaot!"
zwoor-op-de-hand	zwaarmoedig 1) "Wat is dat mins toch altied zwoor-op-de-hand"
zweerderi-j	zweer 1) "Ik heb zweerderi-j aan de vinger"
zweit	zweet 1) " 't Zweit veur de kop hemme staon" 2) "Zo kump 't luie zweit nog 's los" - gezegd over of tegen iemand die niet gewend is hard te werken, maar het opeens noodgedwongen wel doet
zwek	doel 1) "Met zo'n raegeweer onkruud uitdoe:n het gin zwek: 't kump meteen weer op" - geen nut hebben, zinloos zijn
zwep	zweep

aalt	gier 1) "Met de zwep d'r aover!" - iemand flink aanpakken
zwetse	zwetsen, zwammen, lullen (praten zonder na te denken over wat je zegt) 1) "Hi-j kan alderjékes zwetse"
zwiebelig, zwiemelig	wiebelig, wankel, duizelig 1) "Pas op, den stoe:l is 'n bietje zwiebelig". 2) " 't Wier mien zwiemelig veur de oge" - het duizelde mij
zwie:ge	zwijgen 1) "Hi-j kan zien eige leed nie:t zwie:ge" - hij klaagt veel over zijn eigen leed
zwil	eelt 1) "Ik heb zwil onder de vuu:t" 2) "De Achterhoekse band Boh Foi Toch zong ooit 't lied "Mansleu met zwil in de hande"
zwoord	zwoerd 1) "Gooi de zweurdjes maor op disse telder"